

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

EVLİ BİREYLERİN KÖK AİLELERİYLE İLİŞKİLERİ VE EVLİLİK
UYUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Hazırlayan:

Yılmaz ÇOĞALAN

Danışman:

Prof. Dr. Melek KALKAN

Yüksek Lisans Tezi

Samsun, 2017

**ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI**

**EVLİ BİREYLERİN KÖK AİLELERİYLE İLİŞKİLERİ VE EVLİLİK
UYUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

Hazırlayan:

Yılmaz ÇOĞALAN

Danışman:

Prof. Dr. Melek KALKAN

Yüksek Lisans Tezi

Samsun, 2017

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Hazırladığım Yüksek Lisans Tez çalışmasının bütün aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara riayet ettiğimi, çalışmada doğrudan veya dolaylı olarak kullandığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, yazımda enstitü yazım kılavuzuna uygun davranıldığını taahhüt ederim.

13/07/2017

Yılmaz ÇOĞALAN

TEZ KABUL VE ONAYI

Yılmaz Coğalan tarafından hazırlanan Evli Bireylerin Kök Aileleriyle İlişkileri Ve Evlilik Uyumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi başlıklı bu çalışma, .../...../ 2017 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oy birliğiyle/oy çokluğuyla başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

İmza

Başkan : _____

Üye : _____

Üye : _____

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylım.

___ / ___ / ___

Enstitü Müdürü

(İmza ve Mühür)

ÖZET

EVLİ BİREYLERİN KÖK AİLELERİYLE İLİŞKİLERİ VE EVLİLİK UYUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Yılmaz ÇOĞALAN

Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans, Temmuz/2017

Prof. Dr. Melek KALKAN

Bu çalışma evli bireylerin kök aileleriyle ilişkileri ve evlilik uyumları arasındaki ilişkiyi araştırmak amacıyla yapılmıştır. Bu amaçla evli bireylerin kök aileleriyle ilişkileri (aile ortamı, anneyle ilişkiler, babayla ilişkiler) ve evlilik uyumları arasındaki ilişkiye ve evli bireylerin kök aileleriyle ilişkileri (aile ortamı, anneyle ilişkiler, babayla ilişkiler) ve evlilik uyumları arasındaki ilişkinin cinsiyete göre değişip değişmediğine bakılmıştır. Bu çalışma 2017 yılında Samsun ili sınırları içerisinde yaşayan 111'i kadın, 131'i erkek olmak üzere toplam 242 evli birey üzerinde yapılmıştır. Çalışmada evli bireylerin evlilik uyum düzeylerini ölçmek amacıyla 1976 yılında Spanier tarafından geliştirilen, Fıfıloğlu ve Demir (2000) tarafından Türkçe'ye uyarlanan Çift Uyum Ölçeği (ÇUÖ), kök aileyle ilişki düzeylerini ölçmek amacıyla Cihan Güngör (2007) tarafından geliştirilen Kök Aileyle İlişkiler Envanteri (KAİE) ve araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgiler Formu kullanılmıştır. Veriler 20.00 SPSS paket programı ile analiz edilmiştir. Verilerin normallik incelemesi doğrultusunda Pearson Momentler Çarpımı Korelasyonu ve MANOVA testi analiz teknikleri kullanılmıştır. Verilerin istatistiksel değerlendirilmesinde .05 anlamlılık düzeyi göz önünde bulundurulmuştur. Yapılan analizler sonucunda evli bireylerin kök aileleriyle ilişkileri (aile ortamı, anneyle ilişkiler, babayla ilişkiler) ve evlilik uyumları arasında anlamlı ilişki bulunmuşken, evli bireylerin kök aileleriyle ilişkileri (aile ortamı, anneyle ilişkiler, babayla ilişkiler) ve evlilik uyumları arasında cinsiyete göre anlamlı ilişki bulunamamıştır. Bu araştırmadan elde edilen bulgular literatür doğrultusunda yorumlanmış ve önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: evlilik, evlilik uyumu, kök aile ile ilişkiler

ABSTRACT

THE INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN RELATIONSHIPS OF MARRIED INDIVIDUALS WITH THEIR FAMILIES OF ORIGIN AND THEIR MARITAL ADJUSTMENTS

Yılmaz ÇOĞALAN

Ondokuz Mayıs University, Institute of Education Sciences

Department of Education Sciences, Post Graduate, July/2017

Prof. Dr. Melek KALKAN

This study was carried out to investigate the relationship of married individuals and their family of origin and their marital adjustment. For this purpose, it was examined whether the relationship between the married individuals (family environment, relations with mother, relations with father) and their marital adjustments and the relationship between the married individuals and their families of origin (family environment, relations with mother, relations with father) and marital adjustment changes according to the gender. This study was carried out on a total of 242 married individuals including 111 women and 131 men and living in the province of Samsun in 2017. In order to measure the marital adjustment levels of the married individuals in the study, the Dyadic Adjustment Scale (DAS), which was developed by Spanier in 1976 and adapted to Turkish by Fıfıloğlu and Demir (2000), was used to measure the level of relationship with the family of origin, the Scale of relations with family of origin (FOS) developed by Cihan Gungör (2007) and the Personal Information Form prepared by the researcher were used. The data were analyzed with the 20.00 SPSS package program. The Pearson Moments Multiplication Correlation and MANOVA test analysis techniques were used in order to examine the normality of the data. A statistical significance level of .05 was considered in the statistical evaluation of the data. As a result of the analysis, there was a significant relationship between the marital adjustment of the married individuals (family environment, relations with mother, relations with father) and marital adjustment while there was no significant difference between the relationships of married individuals with their families of origin (family environment, relations with mother, relations with father) and the marital adjustments according to gender. Findings obtained from this research were interpreted in the direction of the literature and suggestions were made.

Key Words: marriage, marital adjustment, relationship with the family of origin

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans öğrenimim süresince her daim yanımda olup beni çalışmaya teşvik eden, bilgi, öneri ve yardımlarını hiç esirgmeden paylaşan, yoğun bir çalışmada sonucu ortaya konan bu araştırmada büyük emeği bulunan, saygı değer hocam ve tez danışmanım Sayın Prof. Dr. Melek KALKAN'a,

Bu süreçte desteğini hiç esirgemeyen, engin bilgileriyle eğitim hayatımda bana katkı sağlayan başta hocam Sayın Prof. Dr. Kurtman ERSANLI olmak üzere, Sayın Prof. Dr. Seher BALCI ÇELİK, Sayın Doç. Dr. Hatice KUMCAĞIZ, Sayın Doç. Dr. Yücel ÖKSÜZ, Yrd. Doç. Dr. Yaşar BARUT ve tüm hocalarıma,

Bilgi ve desteklerini esirgemeyen Sayın Yrd. Doç. Dr. Esat ŞANLI ve Sayın Yrd. Doç. Dr. Hatice EPLİ KOÇ'a,

Bu yorucu ve meşakkatli çalışmanın her aşamasında yanımda olan sevgili eşim Derya ALTUN ÇOĞALAN'a,

Tüm hayatım boyunca hep yanımda olan, beni hep destekleyen, benim için her türlü fedakarlığı gösteren ve sevgilerini her zaman yüreğimde hissettiğim çok değerli annem ve aileme,

Yüksek lisans öğrenimim boyunca manevi destekleriyle yanımda olan ve her zaman anlayış gösteren değerli dostlarıma,

İlgi ve istekle araştırmama katılan evli bireylere,

Sonsuz teşekkür ve şükranlarımı sunarım.

Yılmaz ÇOĞALAN

Temmuz, 2017

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ	i
KABUL VE ONAY	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	iv
TEŞEKKÜR.....	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar LİSTESİ.....	ix
KISALTMALAR.....	x

GİRİŞ

Problem Durumu.....	1
Problem Cümlesi.....	4
Alt Problemler.....	4
Denenceler.....	4
Sınırlılıklar.....	5
Sayıtlar.....	5
Araştırmanın Önemi.....	5
Tanımlar.....	5

BÖLÜM 1

İLGİLİ LİTERATÜR

1.1.AİLE VE AİLE YAŞAM DÖNGÜSÜ.....	6
1.1.1.Bekar ve Genç Yetişkinler-Evden Ayrılma.....	6
1.1.2.Yeni Evli Çiftler.....	7
1.1.3.Küçük Çocuklu Aileler.....	9
1.1.4.Ergen Çocuklu Aileler.....	10
1.1.5.Çocukların Evden Ayrılması.....	11
1.1.6.İleri Yaştaki Aileler.....	12
1.2.KÖK AİLE İLE İLİŞKİLER.....	13
1.3.EVLİLİK.....	21
1.4.EVLİLİK UYUMU.....	23
1.4.1.Evlilik Uyumunu Etkileyen Faktörler.....	25

1.4.1.1.İletişim.....	26
1.4.1.2.Çatışma/Problem Çözme.....	28
1.4.1.3.Roller/Sorumluluklar.....	29
1.4.1.4.Gereken İlgiyi Gösterme.....	30
1.4.1.5.Cinsellik.....	30
1.4.1.6.Kişilik ve Karakter Özellikleri.....	31
1.4.1.7.Finansal Yönetim ve Sosyo-ekonomik Durum.....	32
1.4.1.8.Değerler ve Dini Konular.....	33
1.4.1.9.Arkadaşlar, Eğlenme ve Boş Zaman Etkinlikleri.....	34
1.5.KÖK AİLEYLE İLGİLİ YAPILAN ARAŞTIRMALAR.....	35
1.5.1.Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar.....	35
1.5.2.Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar.....	40
1.6.EVLİLİK UYUMU İLE İLGİLİ YAPILAN ARAŞTIRMALAR.....	43
1.6.1. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar.....	43
1.6.2. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar.....	48
BÖLÜM 2	
YÖNTEM	
2.1.Araştırma Deseni.....	54
2.2.Evren ve Örneklem.....	54
2.3.Veri Toplama Araçları.....	56
2.3.1.Çift Uyum Ölçeği.....	56
2.3.2.Kök Aileyle İlişkiler Envanteri.....	57
2.3.3.Kişisel Bilgiler Formu.....	57
2.4.Verilerin Analizi.....	57
BÖLÜM 3	
BULGULAR.....	59
BÖLÜM 4	
TARTIŞMA VE YORUM.....	62

SONUÇ VE ÖNERİLER

SONUÇLAR.....	66
ÖNERİLER.....	66
KAYNAKÇA.....	68
EKLER.....	77
Ek-1:Kök Aileyle İlişkiler Envanteri.....	77
Ek-2:Çift Uyum Ölçeği.....	78
Ek-3:Kişisel Bilgiler Formu.....	79
ÖZGEÇMİŞ.....	80

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Örneklem Grubunun Genel Yapısı ve Özelliklerine İlişkin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	54
Tablo 2: Evli Bireylerin Çift Uyum Ölçeği, Kök Aileyle İlişkiler Envanteri ve Kök Aileyle İlişkiler Envanteri Alt Ölçeklerinden Aldıkları Puanlara İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	59
Tablo 3: Evli bireylerin kök aileleriyle ilişkiler (aile ortamı, anneyle ilişkiler, babayla ilişkiler) ve çift uyum ölçeğinden aldıkları puanlara ilişkin Pearson Momentler Çarpımı Korelasyonu sonuçları.....	60
Tablo 4: Evli bireylerin cinsiyetlerine göre kök aileleriyle ilişkiler (aile ortamı, anneyle ilişkiler, babayla ilişkiler) ve çift uyum ölçeğinden aldıkları puanlara ilişkin MANOVA testi sonuçları.....	61

KISALTMALAR

ÇUÖ : Çift Uyum Ölçeği

KAİE : Kök Aileyle İlişkiler Envanteri

GİRİŞ

Problem Durumu

İnsan var olduğu zamandan itibaren dünya üzerinde birçok şey inşa etmiştir. Sosyal bir varlık olarak her zaman ikili ilişkilere girmiş ve inşa ettikleri arasına aile kurumunu da eklemiştir. Aile kurumu belki de insanın inşa ettiği en eski ve en köklü yapıdır. Ekonomik, sosyal, siyasal, teknolojik ve kültürel faktörleri en çok etkileyen ve bundan da en çok etkilenen aile, günümüze kadar içeriğinde ve işleyişinde değişim geçirmiş fakat genel yapısını korumuştur. Gladding (2015) bu yapıyı "*Biyolojik ve psikolojik bağları olan ve aralarında tarihsel, duygusal ve ekonomik bir birliktelik olan ve kendilerini aynı evin üyeleri olarak hissedebilen bireylerin oluşturduğu birliktelik*" olarak tanımlamıştır. Üyelerinin birlikteliğiyle oluşan aile yapısı her bireyin biyolojik ve psikolojik farklılıkları sonucu kendi içerisinde bir sistem oluşturmuştur. Bu sistem içerisinde bulundurduğu duygusal, sosyal, fiziksel ve ekonomik unsurlara, özelliklere ve zamana bağlı olarak bazen işlevsel olurken bazen de bu işlevsel yapısını koruyamamıştır.

İşlevsel olma ya da olmama durumu toplumlara ve kültürlere göre farklılık gösterebilmektedir. Ayrıca ideal bir aile yapısı üzerinde uzlaşılabilmiş de değildir. Fakat bunun yanında her toplumda ve kültürde üzerinde ortak kaniya varıldığı, bu alanda çalışma yapmış ve yapmakta olan uzmanların görüş birliği sağladığı noktalar vardır. Ailelerdeki işlevsel olma ya da olmama iletişim, çatışma çözme, bağlılık, birlikte zaman geçirme, paylaşma, kurallar, roller gibi çeşitli faktörler tarafından etkilenmektedir.

İşlevsel ailelerde iletişim önyargılı düşüncelerin bir kenara bırakıldığı, empati ve anlayış barındıran, mesajları doğru anlamak için soruların sorulduğu, etkin dinlemenin kullanıldığı, geri dönütlerin yerinde ve zamanında verildiği, sadece sözlü mesajların değil sözsüz ve gizil mesajların da alındığı bir yapıdadır (Parrott ve

Parrott, 1996). İletişim ve davranışla birbirlerinin kıymetini bildiklerini gösterir, iyi günlerinde ve kötü günlerinde birbirlerinin yanında oldukları göstererek duygusal bir bağ ile bağlılık hissini yaşarlar. Bağlılık aile üyelerinin aile etkinliklerine enerji ve zaman ayırmalarının da temelinde yatan etmendir. Birbirleriyle hem daha nitelikli hem de daha uzun zaman geçirmek için çeşitli etkinliklerde (piknik, konser, tatil, akşam gezintileri, tiyatro vb.) bulunurlar. Bu etkinlikler zorunluluktan katılımın olduğu, yüzlerin somurtulduğu, şikâyetlerin edildiği ve tartışmaların yaşandığı etkinlikler değildir (Gladding, 2015). Aile içinde oluşan problemler kişiyi merkeze alan değil de, problemi merkeze alan bir anlayışla çözülür, yıkıcı olmak yerine yapıcı davranılır. Problem çözme ve çatışma çözme mekanizmaları işler durumdadır. Çoğunlukla bireyler kendi sorunlarını çözmeye çalışırlar ve diğer aile üyelerine yük olmamaya çalışırlar. Ayrıca ailedeki üyeler rol ve sorumluluklarını bilirler ve yerine getirmek için de çaba gösterirler. Rol ve sorumluluklar yaşa, cinsiyete ve bireysel farklılıklara uygundur. Bir aile üyesi tarafından yerine getirilemeyen rol başka bir aile üyesi tarafından üstlenilir ve bu geçişler sorunsuzca yapılır. Bireysel farklılıklar hoş karşılanır ve gizil güçlerini kendileri gerçekleştirebilmeleri amacıyla bu farklılıklar cesaretlendirilir. Aile bireyleri birbirlerinden bağımsız olarak karşılıklı uyum, yardım ve destek içindedirler (Özgüven, 2014). Aile kuralları esnektir ve bireylerin özgürlüklerini kısıtlayıcı değildir; güven verici ve ihtiyaçları gidericidir. Üyeler kendilerini güvende hissederler, özerkliklerini korurlar, sevgi ve sıcaklık hissederler. Aile üyeleri, her bireyin ihtiyaçlarını, isteklerini, becerilerini ve güçlerini dikkate alır (Textor, 1989).

İşlevsel olmayan aileler ise işlevsel ailelere ait özelliklerin zıttı özellikleri taşımaktadır. Üyeleri birbiriyle az konuşan, iletişime kapalı, aileyle ilgili konulara ilgisiz, yakınlık ve bağlılık duygularının az olduğu, olumsuz duyguların yoğunlukta yaşandığı, tartışma ve problemlerin sıklıkla yaşandığı ve çözüm bulunmaya çalışılmadığı, kural ve sınırları belli olmayan, rol ve görevlerin belirlenmediği ve yerine getirilmediği, huzur ve güven ortamının olmadığı, bireysel farklılıklara ve özerkliğe değer verilmeyen, paylaşımda ve ortak etkinliklerde bulunulmayan aileler, işlevsel olmayan ailelerdir.

İşlevsel ya da işlevsel olmayan aile sistemleri içindeki her üye bundan olumlu ya da olumsuz şekilde etkilenecektir. İdeal davranış ve aile ortamı çocuğun sağlıklı

bedensel ve ruhsal gelişmesini sağlayacaktır. İşlevsel olan ailelerde yetişen bireyler, aile üyelerinden farklı benlik geliştirebilirlerken işlevsel olmayan ailelerdeki bireylerin benlik farklılaşması düşük olacaktır. Benliğin farklılaşma düzeyi bireyin hayatındaki birçok faktörü etkilediği gibi evlilik yaşantısını da etkilemektedir (Gladding, 2015). Bowen (1981) evlilikte bireylerin kendi farklılaşma düzeylerindeki kişileri eş olarak seçme eğiliminde olduklarını ifade etmiştir. Bireylerin davranış ve yaşam biçimleri onların farklılaşma düzeyinden etkilenir. Anne-baba-çocuk ilişkisi içerisinde yaşanan bir anksiyete üçgene sebep olur. Anksiyete düzeyi düşükse bireyler duygularını birbirlerine iletirler ama yüksekse bir üçüncü kişiye ihtiyaç duyarlar. Üçüncü kişinin müdahale etmesiyle duygular ortaya çıkarılabilir. Duygusal olarak çok fazla bağıllık gösteren bireylerin benlik farklılaşmaları düşük olacaktır. Çocuk ebeveynlerine göre daha az benlik farklılaşması gösterdiğinden onların duygu ve düşünce sistemlerini kuşaklararası aktarım yoluyla alacaktır. Bu duygu ve düşünce sistemleri doğrultusunda tercihlerde bulunacak ve yaşantısını bu doğrultuda dizayn edecektir. Bireyin aile kurulumuna etki eden kök aileyi Hovestadt ve arkadaşları (1985) "*Kişinin fiziksel, psikolojik ve duygusal olarak içinde yaşayıp yetiştiği aile*" olarak ifade etmişlerdir. Kök ailenin bireylerin evlilikleri üzerinde etkileri bulunduğunu ifade eden ve bu etkileri açıklamaya çalışan çeşitli kuramsal varsayımlar öne sürülmektedir. Bu kuramsal varsayımların görüşleri şu şekildedir:

Kuşaklararası geçiş yaklaşımı, bireylerin kişilerarası ilişkilerinde kök ailelerinin bir temel teşkil ettiğini vurgulamaktadır. Hâlihazırda, evlilikte yaşanan güçlüklerin çiftlerin kök ailelerinde öğrendiklerinin bir uzantısı olduğu düşünülmektedir. Bu yaklaşıma göre ailenin değerleri, davranışları, tutumları ve ilişki örüntüleri çocuğa geçmekte ve çocuk yetişkin olduğunda kurduğu ilişkilerde kendini göstermektedir. Diğer yandan ebeveynlerin kişilik özelliklerinin çocuklara geçiyor oluşu da çatışmanın kuşaklar arası geçişi için bir açıklama sayılmaktadır. Bowen'a (1978) göre çocukların ailelerindeki iletişim problemlerine yönelik deneyimledikleri ve ebeveynleri ile kurdukları ilişkiler onların sosyal ve duygusal gelişimlerinde derin ve devam eden bir rol oynar. Bu durum zaman içinde sabit kalma eğilimindedir. Bağlanma kuramları aile ilişkilerinin, özellikle de birincil bakım verenle kurulan ilişkinin gelecekteki ilişkiler için bir model teşkil ettiğini ileri sürmektedir. Bebek ve bakım veren kişi arasındaki karşılıklı ilişki sonucu çocuk yakın ilişkilerde ne beklendiğini, ilişkilerin nasıl sürdürüldüğünü, anksiyete ve diğer

negatif duyguların nasıl ele alındığını öğrenir. Bandura (1977) tarafından geliştirilen sosyal öğrenme kuramı ise kök ailenin etkilerini açıklamada rol modellerinin önemine vurgu yapmaktadır. Bu kurama göre kişilerin evlilikteki davranışlarının çoğu, çocukluk döneminde ailelerindeki evlilik sürecini gözleme yolu ile oluşmaktadır. Sistem kuramları aile sisteminin tüm parçalarının etkileşim içinde olduğu ve herhangi bir alt sistemde meydana gelen problemlerin diğer alt sistemleri de etkilediği görüşünü öne sürmektedir. Bu etkinin çocukların kişiliklerinin ve ilişkiye dair algılarının oluşması noktasında önem kazandığı ifade edilmektedir (Akt. Nazlı, 2009).

Kök ailenin evlilik üzerindeki etkilerini açıklayan kuramsal yaklaşımlara ve gelişimsel özelliklere bakıldığında ailede yaşanan olayların, anıların, ilk ailedeki gözlemlerin, anne-babadan edindikleri bilgi ve becerilerin kişilerin kendi ilişkilerinde ve evlilikleri üzerinde etkili olabileceği görülmektedir. Bu araştırmada da bireylerin kök aileleriyle ilişkilerinin evliliklerindeki uyuma etkisi incelenecektir.

Problem Cümlesi

Evli Bireylerin Kök Aileleriyle İlişkileri ve Evlilik Uyumları Arasındaki İlişki Nasıldır?

Alt Problemler

1. Evli bireylerin kök aileleriyle ilişkileri (aile ortamı, anneyle ilişkiler, babayla ilişkiler) ve evlilik uyumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
2. Evli bireylerin cinsiyetlerine göre kök aileleriyle ilişkileri (aile ortamı, anneyle ilişkiler, babayla ilişkiler) ve evlilik uyumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Denenceler

1. Evli bireylerin kök aileleriyle ilişkileri (aile ortamı, anneyle ilişkiler, babayla ilişkiler) ve evlilik uyumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.
2. Evli bireylerin cinsiyetlerine göre kök aileleriyle ilişkileri (aile ortamı, anneyle ilişkiler, babayla ilişkiler) ve evlilik uyumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Sınırlılıklar

1. Araştırma “Kök Aileyle İlişkiler Envanteri” ve “Çift Uyum Ölçeği” ve kişisel bilgi formundan elde edilen verilerle sınırlıdır.
2. Araştırma, Samsun ilinde ikamet eden evli bireyleri kapsamaktadır.

Sayıtlar

1. Örneklemdaki bireylerin ölçekteki maddeleri içtenlikle cevapladıkları varsayılmıştır.
2. Seçilen örneklem grubunun evreni yeterince temsil edeceği ve örneklem üzerinden evrene genelleme yapılabileceği varsayılmıştır.

Araştırmanın Önemi

Evlenecek bireyler yaşam biçimi kalıpları ve kök ailelerinden getirdikleri farklılaşma düzeyleri ile evliliğe adım atarlar. Yeni kurulacak çekirdek ailedeki belli kalıplar, önceki kuşaklardan kopya edilebilmektedir. Bu sebeple bu ailede geçmiş kuşakların izleri görülebilir. Bireylerin evlilik uyumlarında etkili olan etkileşim kalıplarını kendi ailelerinden edindikleri için, çekirdek aileyi anlamamanın ve sorunlarını çözmenin yolu, bireylerin kendi ailelerinden getirdikleri etkileşim kalıplarının evliliklerinde ne kadar etkili olduğunu anlamayı gerektirmektedir. Bu sebeple evli bireylerin kök aileleriyle ilişkilerinin evlilik uyumlarına etkisini incelemek gerektiği düşünülmüştür.

Yapılan literatür taraması sonucunda; evli bireylerin kök aile ile ilişkilerinin evlilik uyumu arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı hakkında yapılacak araştırmanın literatüre katkı sağlayacağı ve araştırma sonucu ile alınacak önlemlerin yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

Tanımlar

Evlilik Uyumu: Bireyin evlilik ilişkisindeki gereksinimlerini karşılama derecesine ilişkin algısıdır. Bu evlilikten sağlanan genel doyumunu ifade ettiği gibi, evlilikteki arkadaşlıktan ve cinsellikten sağlanan doyum gibi daha özel durumları da ifade etmektedir (Spanier, 1980).

Kök Aile: Kişinin fiziksel, psikolojik ve duygusal olarak içinde yaşayıp yetiştiği aileyi ifade etmektedir (Hovestadt ve diğerleri, 1985).

BÖLÜM 1

İLGİLİ LİTERATÜR

1.1.AİLE VE AİLE YAŞAM DÖNGÜSÜ

İnsanlardaki bebeklik, çocukluk, gençlik gibi yaşam dönemleri aileler için de söz konusudur ve bu dönemler, genellikle bireyin yetişkinlikten sonra kendi yaşam döngüsünün devamında bir eş bulma, evlenme, çocuk sahibi olma, çocuğun ergenlik dönemine geçişi, çocuğun evden ayrılışı ve çiftlerin tekrar baş başa kalışı, emeklilik şeklinde standart yaşamsal döngülerdir. Evlilik öncesi çocuk sahibi olmak, çocuk sahibi olmamak, aile bireylerinden (anne-baba-eş-kardeş) birinin kaybı, çocuklardan birinin erken evliliği, anne-babanın boşanması gibi durumlar standart döngünün dışına çıkılmasına neden olmaktadır (Velidedeoğlu Kavuncu, 2011).

Aile yaşam döngüsü modelinin ilk versiyonu Duvall tarafından 1956 yılında ortaya atılmıştır. Model ilk çıktığı zamanlara göre güç kaybetmiş durumdadır. Sonradan ortaya çıkan yeni modeller Duvall'ın modelini bugünün ailesini yansıtacak şekilde değiştirmişlerdir. Carter ve McGoldrick ailenin yaşam döngüsünü altı dönem olarak ele almışlardır. Bu süreç bağlanmamış yetişkin ile emekliliğe kadar süren dönemlerden oluşmaktadır. Her bir dönemin kendine özgü uyum sağlamayı gerektiren güçlükleri, üstesinden gelinmesi gereken değişimleri ve gelişimsel görevleri vardır (Glading, 2015). Bu aile yaşam dönemleri şunlardır:

1.1.1.Bekâr Genç Yetişkinler- Evden Ayrılma

Son zamanlarda gençler iş hayatına atıldıktan sonra ayrı evde yaşama çabasına girmiş olsalar da Türk toplumunda genç yetişkinlerin evlenene kadar aileleri ile yaşamaları alışılmış toplumsal bir yapıdır. Ancak ayrı evde yaşamak çoğu zaman yatmadan yatmaya başka eve gitmek anlamı da taşıyabilmektedir. Genç hâlâ anne-babasının evine gelip temel ihtiyaçlarını bu evde karşılıyor (yemek yeme, temizlik, yalnızlığı giderme vb.) ve ilerleyen saatlerde kendi evine gidiyorsa bu

aileden henüz kopuşun gelişmediğini göstermektedir. Kadın veya erkek anne-babasından duygusal olarak kopabilmeli ve onlara bağımlı olmaktan veya yaşamı üzerinde onların söz sahibi olmasından uzaklaşmış olmalıdır. Yetişkinlik dönemine gelen gencin anne-babadan ayrılabilmesi için güven duygusunun gelişmiş, kendi ayakları üzerinde durabilen ve yeterli otonomiye sahip olması gerekir. Bu ayrılış veya kopuş onları sevmemek, önemsememek demek değil, bağımsız olmanın, anne-babayla olgun ve koşulsuz bir ilişki kurmanın başlangıcı demektir. Aksi takdirde, ailesine olan bağımlılığı onun ileri yaşamındaki seçimlerini olumsuz etkileyecek, tek başına sürdüreceği yaşamında zorlanmasına sebep olacak ve bu durum olumsuz duygular ortaya çıkaracaktır (Velidedeoğlu Kavuncu, 2011).

Bekârların karşı karşıya kaldıkları en önemli zorluklardan bir tanesi de hem içsel hem de dışsal olarak maruz kaldıkları evlenme yönündeki baskıların üstesinden gelmektir. Diğer taraftan yalnızlıkla baş etmenin yollarını bulmak durumundadır. Aynı zamanda bekâr yaşam tarzını cazip kılan ise bireye dilediğinde özgür davranma hakkının tanınmasıdır (Gladding, 2015).

Bekâr genç yetişkinleri etkilemesinin yanında aileyi etkileyen yönü de mevcuttur. Çocukların aileyi terk edip başka yerlerde yaşamaya başladıklarında çoğu kez baba emekli olmamış bulunmaktadır. Eğer anne de dışarıda çalışıyorsa aile içi uyum nispeten kolay olmakta fakat ev hanımı ise bu yeni hayata uymakta epey zorluk çekmektedir. Erkek her zamanki gibi işine gidecek fakat evde çocuklarıyla sıkı ilişkileri olan anne onların yokluğunu her fırsatta duyacaktır. Kendine bu boşluğu dolduracak faaliyetler icat etmeyen birçok anne uyum sorunları yaşamaktadır (Özgüven, 2014).

1.1.2.Yeni Evli Çiftler

Evlilik ve eş seçme önceleri bireyin içinde bulunduğu ailenin görevi iken, bugün bireyin kendi sorumluluğu haline gelmiştir. Görücü usulüyle evlilik yerini bireyin bağımsız karar verme seçimine bırakmıştır. Bu süreç sanıldığı kadar da bağımsız işlemez. Birey içinde yaşadığı toplumun kültür ve eğitiminden, başkalarının görüş ve fikirlerinden, toplumun değer, tutum ve yargılarından etkilenir. Modern toplumlarda bireyler kendilerini her ne kadar özgür görseler de sosyal sınıf, statü gibi toplumsal faktörlere göre şartlanabilmektedirler (Özgüven, 2014).

Bu da eş bulma ve evliliğe karar verme sürecini, bireylerin yaşamlarındaki en çok zorlandıkları aşamalardan biri haline getirmektedir. Farklı ortamlarda yetişmiş farklı özelliklerde iki kişinin bir araya gelmesi, yakınlığın dostluğun kurulması, uyumun yakalanması kolay değildir. Flört, nişan aşamalarının kendi içinde zorlukları olsa da çiftin birbirleriyle yoğun iletişim içinde oldukları aşamadır. Özellikle nişanlanmak, çevreye sahip oldukları ilişkinin evlilik gibi ciddi bir kuruma doğru yol aldığıın göstergesidir. Bu aşama ailelerin gelini veya damadı kabul edebilmeleri açısından ayrı önem taşımaktadır. Aile üyelerinin öncelikle gencin evden ayrılışını kabul etmeleri ve yeni düzene alışabilmeleri aileler için zor yaşanmaktadır. Çocuğunu bir yetişkin olarak göremeyen aileler evlilik öncesi ve sonrası genç çiftin yaşam biçimlerine müdahale edebilmektedirler. Bu durum hem anne-baba hem de yeni kurulan aile için sorunların yaşanmasına neden olabilir. Nişanlılık ve nikaha doğru ailelerin genç çiftin ilişkisi içinde kendilerine yer edinmeye çalışmaları, geleneksel bir takım âdetlerin uygulanmalarını istemeleri, bu dönemde göz ardı edilen bazı tutumların karşı tarafın kırılmasına, evlilerin yeni yaşama kırgın bir biçimde başlamasına yol açabilir (Velidedeoğlu Kavuncu, 2011).

Her ne kadar bu süreç başarı ile geçirilse de yeni evlilerin yaşam döngüsü daha çok adaptasyon ve uyum sağlama ile geçer. Birbirlerinin ricaları, dilekleri ve fantezilerine uygun davranmaya çalışmak zorundadırlar. Yeni eşler öğünleri, boş zamanı, işe ayırdıkları zamanı, uyuma zamanı, mekânı birbirleriyle uyumlu şekilde ayarlamının çabasındadırlar. Bu dönemde çiftler uyum sağlamada, eşinin ailesiyle ilgili konularda, kişilerarası konularda sorunlar yaşayabilmektedirler (Gladding, 2015). Eşlerin birbirlerinin isteklerini, fantezilerini ve ihtiyaçlarını karşılamaları gerekir. Bireysel ayrılıklar çözümlenemediği zaman bu aşamada boşanma riski yükselir (Nazlı, 2009).

Boşanma riskini en aza indirmeye ya da tamamen ortadan kaldırmak amacıyla, ailenin temeli olan eş alt sisteminin diğer alt sistemlerle ve genel olarak aile sistemiyle olan karşılıklı etkileşimi ve bu etkileşimin önemi düşünüldüğünde, çiftlerin bu dönemde kaliteli vakit geçirmeleri önem arz etmektedir. Her çiftin birlikte yapmaktan hoşlanacağı ve paylaşımlarını artırıp, fikir alışverişinde bulunmalarını sağlayacak etkinliklerde bulunmaları, iletişimlerini olumlu yönde etkileyecektir. Eşlerin etkileşim halinde olmaları, ilerleyen yaşam dönemlerine

çiftleri hazırlamak, kriz durumları karşısında bozulan dengeyi yeniden kurmak konusunda bireyleri güçlü kılmaktadır. Ayrıca çiftlerin çocuk sahibi olma ve bir çocuğun gelişiminden sorumlu olma gibi konularda planlama yapması beklenmektedir. Yine çocuklar ve gelişimleri hakkında edinecekleri bilgilerin ve kazanacakları bakış açılarının, anne-baba tutumlarını ve aile sistemlerini etkileyeceği düşünülerek, özellikle çocuk gelişimine yönelik bilgi ve beceriler kazanabilecekleri eğitim programlarının ulaşılabilir olması sağlanmalıdır (Baran ve Yurteri Tiryaki, 2016).

1.1.3.Küçük Çocuklu Aileler

Bu dönem çocuğun dünyaya gelmesiyle birlikte o güne kadar sürdürdükleri karı-koca rolünün yanı sıra ebeveyn rolünün de başlangıcıdır. Çiftlerin evliliklerinin hemen başında çocuk sahibi olmaları kendi aralarındaki ikili ilişkiyi güçlendirip, derinleştirmeden ikinci bir rol üstlenmelerine, ikili ilişkiden üçlü bir ilişkiye geçmelerine neden olur. Daha fazla çocuk sahibi olmak ise ilişkileri daha yoğun ve karmaşık hale getirir. Bu geçiş ilgiyi, dikkati böler, bazen de yeni anne-baba birbirlerini sorumsuzlukla, ilgisizlikle, ikili ilişkiden kopuşla ve birbirlerine zaman ayırmamakla suçlarlar. Çocuğun gelişim dönemleri, anne babanın yaşamına farklı sorumluluklar yükler (Velidedeoğlu Kavuncu, 2011). Çiftlerin yaşam biçimleri, cinsel yaşamları ve evlilik ilişkileri etkilenir ve ebeveynsel stres yaşarlar. Geçici bir süreliğine de olsa ailenin dengesi bozular. Çalışma hayatları, sosyal ilişkileri, arkadaşları ve diğer yaptıkları etkinliklere ayırdıkları zaman ile çocuğa ayırmaları gereken zaman arasında denge kurmak durumunda kalırlar (Gladding, 2015). Aynı şekilde kendi aralarında çocuğun bakımıyla ilgili çocuğa ne zaman, nerede, nasıl bakılacağına ilişkin ayarlamalar yapmak durumundadırlar. Çocuk bakımı sürecinde eşler zaman ve enerjilerini nasıl kullanacakları konusunda yeniden bir denge kurmak zorunda kalırlar. Yeni babalar, ne zaman, nasıl bir şeyler yapabilecekleri konusunda kafa karışıklığı yaşayabilirler (Meclis Araştırma Komisyonu Raporu, 2016).

Aileye olan bu genel etkilerinin yanında bu süreçten en çok etkilenen bebeği kendi bedeni içinde büyütüp dünyaya getiren annedir. Hamilelik, doğum ve doğum sonrası süreç özellikle kadının fiziksel, duygusal, sosyal olarak pek çok yeni durumla karşı karşıya kalmasına neden olmaktadır. Hormon sisteminde meydana gelen değişiklikler, fiziksel ve psikolojik değişiklikler, bebeğin bakım ve beslenme gibi

temel ihtiyaçlarından birincil olarak sorumlu olması gibi kadının uyum sağlaması gereken pek çok durum bulunmaktadır. Eşlerin birbirine vereceği destek bu süreçte önem arz etmektedir. Ayrıca çiftlerin çalışma hayatları da dâhil, hayatlarının pek çok alanında düzenleme yapmaları gerekir. Doğum izni, süt izni, ocuk ve aile yardımları gibi yasal düzenlemelerin aile dostu bir yaklaşımla ele alınmasının, aile sistemine verilecek büyük bir destek olduğu düşünölmektedir (Baran ve Yurteri Tiryaki, 2016).

Bu dönemdeki zorluklar sadece yukarıda ifade edilen hamilelik, doğum ve bebeklik dönemleriyle sınırlı değildir. ocuk anaokuluna ve ilkokula başlamasıyla birlikte için de yeni deneyimler edineceği yaşam dilimlerine geçer. Çocuğun ailesi dışında farklı kurumlarda farklı kişilerle ve akranları ile birlikte olup sosyalleşmeyi, paylaşmayı öğrenmesi, anne-babanın hayatına öğretmenler, diğer veliler, okul faaliyetleri gibi farklı ilişki zincirlerini de katar. Bu süreç anne-babanın ilgisini çocuğuna ve onun okul başarısına yönlendireceği ve eş olarak birbirlerini ihmal edebilecekleri bir süreç olabilir (Velidedeoğlu Kavuncu, 2011).

Aile dışındaki farklı etkileşim gruplarıyla karşılaştığı ilk temas noktası olan okul öncesi dönem bu sürecin en kritik dönüm noktasıdır. Bu dönemdeki ocuk soru sormaya başlamıştır, farklı deneyimlerde bulunma ihtiyacındadır ve merak duygusu gelişmektedir. Ailelerin çocuklarına sundukları eğitim olanakları, çocukların gelişimleri açısından önemlidir. Okula başlama, okula uyum, akademik çalışmaların başlaması ve ev ödevleri gibi durumlar sisteme giren yeni durumlardır. Özellikle okul deneyimi olmayan çocukların okula uyumları aileler için zorlu bir süreç olabilmektedir. Çocuğun yaşına, gelişim dönemine uygun olmayan ödevler çocukların aileleri ve arkadaşlarıyla geçirecekleri zamanı kısıtlayabilmektedir (Baran ve Yurteri Tiryaki, 2016).

1.1.4.Ergen ocuklu Aileler

Ergen çocukları olan çiftler genellikle kendilerine, ergen çocuklarına ve yaşlanmakta olan ebeveynlerine bakmak durumundadırlar. Bakıma ihtiyaç duyan yaşlı bir ebeveyn varlığından bağımsız olarak çoğu kez olaylar, fırtınalar, sorumluluklar ve streslerle dolu bir dönemdir. Bazı aileler uygun sınırlar koymada, ilişkileri tanımlamada ve birbirlerine yeterli düzeyde göz kulak olmada güçlük yaşayabilirler. Başka aileler ise belki daha az yükümlölükleri olduğundan, daha iyi

organize olduklarından veya daha benzer ve uygun kişiliklere sahip olduklarından bu zamanı oldukça rahat geçirirler (Meclis Araştırma Komisyonu Raporu, 2016).

Ebeveynlerin yaşadıkları zorlukların yanında çocuk içinde zor geçen bir dönemdir. Ergenlik dönemindeki birey pek çok alanda değişimler yaşamaktadır. Aile içinde çocuk rolünde olan birey, yetişkinliğe geçiş aşamasındadır. Aile sistemindeki rolü değişen birey, yeni rolüne uyum sağlamaya çalışır ve aynı zamanda yeni rolüyle aile içerisinde var olma çabasıdır. Bu süreç beraberinde birtakım sorunları getirebilir (Baran ve Yurteri Tiryaki, 2016). Ergenlik dönemde bireyin bağımsızlaşmaya başladığı, her zaman birinci sırada olan anne babadan dikkatini arkadaşlarına kaydıracağı, kendine akran grupları içinde yer edinmeye çalıştığı görülür. Ergenin bağımsızlık duyguları, kimlik arayışı, bireyselleşme çabaları ergenlik döneminin fırtınalı geçmesine ve anne-babanın ergenle ilişkilerinin zorlaşmasına sebep olabilir. Bu dönemde çocuğun ihtiyaçlarını, beklentilerini dinlemek, onunla arkadaş olabilmek, onun için de zor geçen bu dönemi çok faydalı hâle dönüştürebilir. Anne-baba ile olumlu ilişkiler içinde olan genç karşılaştığı sorunları paylaşabilir, yardım alabileceği güvendiği kişilerle bu dönemi daha kolay atlatabilir. Dolayısıyla, aileye böyle bir ortamı yaratabilmesi açısından büyük sorumluluk düşmektedir (Velidedeoğlu Kavuncu, 2011).

1.1.5.Çocukların Evden Ayrılması

Gerek eğitim nedeniyle gerekse iş veya evlilik nedeniyle çocuğun evden ayrılışı, onun yetişkin dünyasına girişi demektir. Toplumumuzda gencin evden ayrılması genellikle evlilik veya eğitim nedeniyle yaşanırken günümüzde iş koşulları veya kendi başına yaşama isteğine bağlı olarak da gerçekleşebilmektedir. Hangi nedene bağlı olursa olsun bu ayrılış hem genç hem de anne-baba için yeni bir yaşam biçimine geçiştir. Çocukların evden ayrılması çiftler için birlikte başladıkları noktaya dönmek gibi düşünülebilir. Aile yaşam döngüsü içinde boş yuva olarak tanımlanan bu dönem bazen çiftlerin uyum sağlamada zorluk yaşamasına ve yoğun strese neden olabilir. Birden fazla çocuğu olan anne-babalar için çocuğun evden ayrılışının getireceği boşluk duygusu evdeki diğer çocuklarla daha kolay geçiştirilebilirken, tek çocuklu ailelerde bu boşluk duygusu daha yoğun yaşanabilir. Bu dönemin çiftler tarafından başarı ile geçirilebilmesi onların birbirleri ile olan ilişkilerinin kalitesine de bağlıdır. Bazı çiftler bu dönemi ikinci balayı dönemi olarak

tanımlayabilmekte, bazı çiftler de ilişkilerinde su yüzüne çıkan sorunları çözemelerse boşanmaya karar verebilmektedirler (Velidedeoğlu Kavuncu, 2011).

1.1.6.İleri Yaştaki Aileler

Bu dönem kimileri için yaşamın koşuşturmalı günlerinde yapamadığı, hep ertelemek zorunda kaldığı ve özlem duyduğu yaşama geri dönmesi için güzel bir zamandır. Bu dönemde çiftlerin ilişkisi daha da kuvvetlenir, paylaşımları artar, birbirlerine daha fazla destek olurlar. Yaşın ilerlemesi ile birlikte bazı fonksiyonların kaybı söz konusu olabilir ve bazı sağlık sorunları nüksedebilir. Ayrıca bu dönemde yaşanan diğer bir zorluk eş veya arkadaş kaybının insan üzerindeki olumsuz etkileridir. Eş kaybı ile aile dengesinin bozulması geride kalan kişinin dul olarak yaşama tekrar uyum sağlamasını gerektirir (Velidedeoğlu Kavuncu, 2011).

Bu yaş grubundaki bazı insanların en önemli sorunlarından bir diğeri de parasaldır. Yaşlı insanlar ihtiyaçları karşılamak için gerekli olan paraların olup olmayacağından endişe duyarlar. Bu durum çalışmayı bırakmış erkekler ve uzun yaşayan kadınlar için can alıcı bir durum olabilir (Gladding, 2015). Ailelerin en önemli meselelerinden biri de kronik hastalıklardır. Bireylerde en sık rastlanan rahatsızlıklar eklem iltihapları (romatizma), yüksek tansiyon ve kalp rahatsızlıkları, kanser, bilişsel, görsel ve işitsel alanlarda yeti kaybıdır. Bu kişilerde rastlanan fiziksel ve ruhsal güçsüzlükler bir de depresyon, umutsuzluk ve ailenin kendilerine ilişkin endişeleriyle birleşince baş edilmesi daha güç hal almaktadır (Meclis Araştırma Komisyonu Raporu, 2016).

Bu olumsuz faktörlerin yanında yaşlılığın kendine özgü avantajları da vardır. Bir tanesi koruyucu bir aile, büyükanne ve büyükbaba olmaktır. Gerek kendi çocuklarının çocukları veya başka çocuklarla haşır neşir olmak yaşlılardaki hassasiyetleri su yüzüne çıkarır ve yaşlı çiftlerin kendilerinin ilgiye olan ihtiyaçlarını fark etmelerine yarar. Bireyin yapmak istediklerini kendi hızında yapabilmesi yaşlılık döneminin diğer bir avantajıdır. Yeni evlenen çiftler gibi yaşlı çiftlerde diledikleri gibi gezmek, diledikleri gibi zaman geçirme özgürlüğüne sahiptirler (Meclis Araştırma Komisyonu Raporu, 2016).

1.2.KÖK AİLE İLE İLİŞKİLER

Kök aile, kişinin içine doğduğu, fiziksel, duygusal ve psikolojik olarak içinde yaşayıp yetiştiği aileyi ifade eder. Bireyin geçmişine dayalı köklerinin etkisi derin olur ve kişinin şimdiki yaşamında da önemli rol oynamaya devam eder. Bireyin temel gelişimsel görevlerden biri kendi kimliğini araması ve elde etmesidir. Bu durum da kişinin kendi kök ailesiyle olan ilişkisine odaklanmayı içerir. Sağlıklı bir gelişim gösteren kişi hem özerk hem de yakın olabilen bir kişidir. Bu süreçte ailenin temel görevi de, üyelerinin bu yöndeki gelişimlerine yardımcı olmaktır (Hovestadt ve diğerleri, 1985). Kök ailenin bireyin gelişimine, kişiliğine, etkileşim ve ilişkilerine olan etkilerini açıklayan kuramsal görüşler mevcuttur.

Bu kuramlardan biri olan psikoanalitik kurama göre erken çocukluk yıllarında geçirilen yaşantılar yetişkin kişiliğinin belirlenmesinde önemli rol oynamaktadır. Yaşamın ilk yıllarında çocuklar, kendilerine bakan kişiyle kurulan ilişkinin içeriğine göre benlik imgesi geliştirmektedirler. Çocukla ona bakan kişi arasındaki bağımlı ilişkide bir problem varsa çocuk, yetişkinlik döneminde kişiler arası ilişkilerde de problem yaşayacaktır. Çocuk kendine bakan kişi ile nesne olarak ilişki kurmaktadır (Karahana ve Sardoğan, 2004). Nesne ilişkileri olarak ifade edilen kavram yoğun bağlanmaları olan kişiler arasındaki ilişkileri ifade eder. Çocuklar büyüdüklerinde bu nesnenin iyi ve kötü özelliklerini içselleştirirler. Bu içselleştirmeler zaman içerisinde bireylerin başkalarıyla özellikle yakın olduklarıyla, nasıl etkileşimde bulunacaklarını, kendi varlıkları ve dünya hakkındaki görüşlerinin içeriğini belirlemektedir (Gladding, 2015).

Bir diğer kuram olan bağlanma kuramına göre gelişim devamlılık gösterir. Bireyin gelecekte kuracağı ilişkileri şekillendiren etmenlerden birisi erken yaşlarda anne babalarla kurulan ilişkilere dir. Bebeklik ve çocukluk dönemindeki güvenli, kaçınan ve kaygılı bağlanma stilleri yetişkinlik döneminde eşle olan evlilik yaşamını etkilemektedir (Özaydınlık, 2014). Bowlby her eşin herhangi bir psikoseksüel gelişim evresinde yaşanan yetersizliklerin bir sonraki psikoseksüel gelişim evresinde tamamlanması olanaksız olduğu için, bu yetersizliğin evlilik yaşantısında da kendini hissettirdiğini ifade etmiştir. Çocukluk döneminde güvenli yakınlık sağlamış bireyler yetişkinlik dönemindeki ilişkilerinde de olumlu nitelikler göstermektedirler (O'Leary ve Smith, 1991; Akt. Ersanlı ve Kalkan, 2008). Güvenli bağlanan bireyler, eşlerine

kolaylıkla yaklaşabilirler ve eşlerine bağlı olmaktan mutluluk duyarlar, terk edilme yönünde kaygıları yoktur, uzun süreli ilişki kurarlar, kendilerini açmaktan ve diğer insanların da kendilerini onlara açmalarından hoşlanırlar. Kişilerarası ilişkilerinde olumlu, iyimser bir tutum sergilerler. Kaygılı bağlanan bireyler, çoğunlukla eşlerine onların olduğundan daha fazla yakınlaşma ihtiyacı içerisindedirler. Yoğun olarak terk edilme korkusu yaşarlar. İlişkilerinde aşırı kaygı yaşarlar, eşlerini kontrol etmeye yönelik davranışlarda bulunurlar ve ilişkilerinin sona ermesine karşı aşırı duyarlıdırlar. Kaçınan bağlanma stiline sahip bireyler, ilişkilerine sınırlı derecede yatırım yaparlar. Eşlerine güven duymazlar ve başkalarının kendilerine bağlanmaları onlarda kaygıya neden olur. Bu stile sahip olan bireyler reddedilme korkularından dolayı yoğun duygusal ilişkilerden kaçınırlar (Solmuş, 2008).

Bowen'ın aile sistemleri teorisi de, aileyi duygusal bir birim olarak gören ve birimdeki karmaşık etkileşimleri tanımlamak için düşünen sistemleri kullanan bir insan davranışı teorisidir. Üyelerinin duygusal olarak birbirlerine yoğun şekilde bağlı olması ailenin doğasında vardır. Çoğu zaman insanlar kendilerini uzak hissetmekte ya da aileleriyle olan bağlantıları kesilmektedir, ancak bu gerçekten daha fazla duygu içerir. Aileler üyelerinin düşüncelerini, duygularını ve eylemlerini, aynı duygusal yapı altında yaşıyormuş gibi görünür biçimde etkilemektedir. Bireyler kendilerinden önceki kuşaklardaki örüntüleri düzenlemedikleri sürece bu süreç devam edecektir (Kerr, 2000). Eğer aile üyeleri, özellikle kuşaklar arasında birbirleriyle duygusal olarak aşırı ilgilirse veya birbirlerinden duygusal ilişkilerini kesmişlerse, böyle örüntülerin bu bireylerin diğer kişilerarası ilişkilerinde kendilerini tekrar etmeleri olasıdır (Gladding, 2015). Bowen'ın kuramında sekiz ana kavram vardır. Bunlar; benliğin farklılaşması, üçgenler, çekirdek ailenin duygusal süreci, aile yansıtma süreci, duygusal ilişkiyi kesme, kuşaklar arası aktarma süreci, kardeş konumu, toplumdaki duygusal süreçtir (Nazlı, 2009). Aşağıda bu kavramlar üzerinde durulmuştur.

Benliğin farklılaşması, teorinin temel taşlarından birisidir. İnsanların duygusal ve bilişsel işlevler arasındaki birleşme derecesini veya farklılaşmayı tanımlar (Bowen, 1981). Aileler ve diğer sosyal gruplar, insanların düşünme, hissetme ve davranma biçimini muazzam derecede etkiler ancak bireyler grup düşüncesine uyumluluk bakımından farklılık gösterirler ve grupların uyum için

uyguladığı baskı miktarında değişiklik gösterirler. Bireyler arasındaki ve gruplar arasındaki bu farklılıklar, kişilerin benlik farklılaşması düzeylerindeki farklılıkları yansıtır (Kerr, 2000). Benliğin farklılaşması düşük uçta olan bireylerin duyguları ve bilişsel süreçleri birleşmiştir ve hayatları otomatik duygusal süreçler tarafından yönetilir. Bu kişiler daha az esnek, daha az uyumlu ve birlikte oldukları kişilere karşı duygusal olarak daha bağımlı kişilerdir. Yaşam stresleri ile baş etmede güçlük yaşarlar ve problemleri oldukça fazladır. Benliği farklılaşmış bireyler bilişsel ve duygusal fonksiyonlarını birbirine karıştırmazlar. Bu kişiler uyumlu, esnek, bağımsız ve problemleriyle baş edebilen bireylerdir (Bowen, 1981). Bireyler aileleriyle birlikte ya da ailelerinden uzakta benliklerini farklılaştırarak özerkliklerini kazanmalı ve duygusal ve zihinsel bağımlıktan kurtulmalıdırlar.

Bireylerin kendilerini kök ailelerinden farklılaştırıp farklılaştırmamaları çekirdek ailenin duygusal süreciyle ilgilidir. Çekirdek ailenin duygusal süreci, bir ailenin duygusal işlevselliğini tek bir nesilde tanımlar. Baba, anne ve çocuklar arasındaki belli temel kalıplar geçmiş nesillerin kopyalarıdır ve nesiller boyunca tekrar edilecektir. Çiftler, yaşam tarzı kalıpları ve kök ailelerinden getirmiş oldukları farklılaşma düzeyleri ile evliliğe başlarlar. Farklılaşma seviyesi ne kadar düşük olursa, gelecek için potansiyel problemler o kadar büyük olur (Bowen, 1981). Ayrıca farklılaşma düzeyi ne kadar düşük olursa, evlilikte duygusal bağlılık da o kadar derin olur. Eşlerden biri başat konuma girer ve kararları o alır, diğer eş koşullara uyum sağlar. Eşlerden ikisi birden lider olmaya çalışırsa çatışma yaşanır ya da ikisi de uyum sağlayıcı role geçerse karar alma güçleşir. Farklılaşma düzeyi yükseldikçe bağımlılık ve karmaşa azalır (Nazlı, 2009).

Üçgen, en küçük istikrarlı ilişki sistemidir. Sakin olduğu sürece iki kişilik bir sistem istikrarlı olabilir, ancak kaygı arttığında en savunmasız olan diğer kişinin hemen üçgen haline gelmesi gerekir. Bu kişi diğer kişilerle çatışmaya dâhil olarak gerilimi ortaya çıkartır. Normal koşullarda iki kişi duygularını rahatlıkla birbirlerine iletebilirler fakat kaygı düzeyi yükseldiğinde üçüncü kişinin müdahale etmesi gerekebilir ve bu sayede duygular açığa çıkarılabilir. Hatta üçgen içinde kaygı ve stres devam ederse dışarıdan bir kişi daha üçgene alınabilir (Bowen, 1981).

Aile yansıtma süreci, annenin etrafında cereyan eder, onun anksiyetesi ile başlasa da anne-baba-çocuk üçgeni arasında olur. Çocuk duygusal olarak

ebeveynlere bağlıdır ve benlik farklılaşması çok az düzeydedir. Ebeveynler her çocuğa farklı davranırlar ve bu da çocukların fonksiyonlarında farklılıklara sebep olur. Daha çok odaklanılan çocuk aileyle çok fazla birleşir ve duygusal streslere karşı savunmasız kalır (Nazlı, 2009). Bu süreçte ebeveynler kendi düşük düzeydeki farklılaşmalarını çocuğa yansıtırlar (Bowen, 1981).

Aile yansıtma süreci kuşaklar boyunca devam eder ve bunun ailede ilk nesnesi çocuktur (Bowen, 1981). Kuşaklar arası aktarma, bilginin bilinçli öğretilmesi ve öğrenilmesinden, duygusal reaksiyonların ve davranışların otomatik ve bilinçsiz programlanmasına kadar birçok birbirine bağlı düzeylerde gerçekleşir. İlişkisel ve genetik olarak iletilen bilgiler bir kişinin benliğini şekillendirmek için etkileşime girer. Çocukların ebeveynlerine olan uzun bağıllık dönemleri içerisinde ebeveynler çocuklarına kendi farklılaşma düzeylerini yansıtırlar. Çocuklar arasındaki farklılıklar, benliklerinin farklılaşmasındaki oranları da etkileyecektir. Çocuklardan biri aileye benzerlik gösterirken diğeri aileden daha çok farklılaşmış olabilir. Uzun süreç içerisinde bu çocukların nesilleri de benzer süreçlerinden geçerek bu aktarımı devam ettireceklerdir. Bu süreç içerisinde kuşaklar arası aktarım süreci, kuşakların stresle baş etme, problem çözme, diğeri insanlarla etkileşim kurma, eş seçme gibi birçok etmeni etkileyecektir (Kerr, 2000).

Herkesin ailelerine bir ölçüde çözülmemiş duygusal bağıllığı vardır. Farklılaşma seviyesi ne kadar düşükse, çözümlenmemiş bağlanma o kadar yoğun olur. Duygusal ilişkiyi kesme kavramı, insanların geçmiş nesillerinden ayrılarak kendilerini bugünkü nesilde yaşamaya başlama biçimiyle ilgilidir. Bireyler geçmişlerinde ebeveynleriyle ne kadar duygusal ilişkilerini kesmişlerse, evliliklerinde o kadar başarılı olurlar (Bowen, 1981).

Kardeş sırası kişiliğin belirleyici faktörlerinden biridir. Haliyle de kişinin kardeşlerle nasıl ilişki kuracağını ve içinde büyüyeceği üçgeni belirler. Kardeş sırası ayrıca ayrışmanın derecesini ve kuşaklar arası aktarım sürecinin yönünü belirler. Bir evlilikte çiftlerin ailelerindeki kardeş konumlarına benzer bir durum ne kadar varsa, evlilikleri de o kadar zora girebilir. Örneğin; iki eş de ailenin en büyüğü ise yönetimin kimde olacağı tartışma konusu olabilecekken, farklı konumlarda olmaları durumunda anlaşmazlık ihtimali azalabilir (Bowen, 1981).

Aile yukarıda belirtilen süreçlerin yanında ailelerin oluşturduğu bir bütün olan toplumsal süreçlerden de etkilenmektedir. Toplumsal yapı da duygusal süreçler tarafından etkilenmektedir. Toplumda yüksek düzeyde kaygı yaşandığı zamanlarda sosyal sorunlar da beraberinde görülebilir. Ayrıca toplumsal kaygının çok yüksek olduğu zamanlarda toplumsal gerileme de görülebilir ve toplumsal gerileme durumlarında insanlar bazı ilkeler ve uzun vadeli öngörülere göre değil, o anki koşullara göre davranabilirler. Bu toplumsal gerileme süreci içerisinde aile kendi kaygı süreçlerine göre değil de, toplumsal kaygılara göre karar alır (Bowen, 1981).

Diğer bir kuram olan Framo'nun menşei (köken) aile kuramına göre birey gelişimi içerisinde samimi, ihtiyaçlarını karşılayan modelleri sürekli özümser. Bireyin aile menşei ile çözülmemiş problemleri vardır. Bu çözülmemiş problemler bireyin kişiliğinin önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Ayrıca bu çözülmemiş problemler iç ruhsal problemlere neden olur. Birey çözülmemiş problemlerini yeniden yaşayabileceği kişilerle evlenir ve bu amaç doğrultusunda eşini seçer. Çoğunlukla bu problemler çocuğa da yansıtılır ve çocukta semptom oluşabilir. Bu sebeple şu anki ailedeki problemlerin anlaşılabilmesi ve çözülebilmesi için öncelikle menşei ailedeki problemler anlaşılmalı ve çözülmelidir. Bu sayede şu anki ailedeki iletişim ve etkileşim daha yapıcı hale gelecektir (Nazlı, 2009).

Bilişsel-davranışçı yaklaşım ise, eşlerin birbirlerini algılama, yanlış algılama, algılayamama şekillerine ve iletişim kurma, yanlış kurma ve kuramama yollarına odaklanır. Aile üyeleri yaşamlarını kendi bilişleriyle anlamlandırır ve yorumlar. Bu anlam ve yorumlamalar şema olarak adlandırılan kişisel ve toplumsal temel inançlar tarafından belirlenir. İnançların oluşumunda, insanların çocukluklarında kendileri ve çevreleri hakkında edindikleri değer yargıları etkilidir. Çocuğun sevilme, korunma, saygı görme ihtiyacı, büyüme, gelişme ve iyi bir insan olarak yaşama eğilimi vardır. Çocuk bu ihtiyaçlarını doyuran yetişkinlerin değerlerini kolayca benimser ve özümser (Nazlı, 2009). Bir kişinin kendisiyle ve ilişkileriyle ilgili şemaları erken dönemde yerleştiği zaman bilinç dışı düzeye işlenmesi çok büyük ihtimaldir ve kolaylıkla kuşaklar arası aktarılabilir. Şemalar bireylere aile ortamında, aile bireylerinin işlevine, onların etkileşimine ve davranışlarına rehberlik eder. Aile üyeleri de bu şemalar üzerinde bilinçli olarak düşünmeksizin o şemaların genel ilkelerinin gerektirdiği şekilde davranırlar (Dattilio, 2012).

Sosyal öğrenme kuramına göre insan davranışı, çevre, kişi ve davranış olmak üzere üç değişkenin etkileşimi sonucu ortaya çıkar. Bu üç değişken sürekli birbirlerini etkilemektedir. Etkileşim sürecinde üç değişkenin her biri her zaman aynı etkiye sahip değildir. Karşılıklı belirleyicilik içindeki bu üç etkenden hangisinin hangisini etkileyeceğini belirleyen şey hangi etkenin güçlü olduğudur. İnsanlar doğrudan deneyimleri neticesinde bir şeyler öğreniyor olsalar da pek çok şeyi gözlemleyerek edinmektedirler. Gözlem yoluyla öğrenmede temel olarak model alma vardır. Model alma, başkalarının davranışlarını gözlemlemeyi, bu davranışın bilişsel yapısını oluşturmayı, bu yapıyı depolamayı ve istenildiğinde de hatırlamayı içerir (Yazgan İnanç ve Yerlikaya, 2010). Genel olarak insanlar öncelikle anne babalarını, iletişim halinde oldukları kişileri, kendi özelliklerine benzer olduklarını düşündüklerini, kendileri için otorite ya da güçlü olan insanları model alırlar (Ersanlı, 2005). Kuramın bu yapısı göz önünde bulundurulduğunda kişilerin evlilikteki davranışlarının çoğu, çocukluk döneminde ailelerindeki evlilik sürecini gözleme yolu ile oluşmaktadır. Bireyler yetişkin olduklarında kendi ebeveynlerinin kişilerarası ilişkilerdeki ve evlilikteki davranışlarını tekrarlamaktadırlar (Topham ve diğ., 2005).

Yapısal aile terapisi yaklaşımı Minuchin tarafından geliştirilmiştir. Kurama göre aile bireydeki ve çevredeki değişimlere rağmen iç dengesini koruyan ve çevresi ile de etkileşimi sürdüren bir bütündür. Her ailenin, aile bireylerinin etkileşimini düzenleyen görünmez işlevsel gereklilikleri barındıran bir yapısı vardır (Özgüven, 2014). Fonksiyonel bir aile, bireyler ve alt sistemler arasında açık sınırlar olan, saldırıları önleyerek bireysel büyümeyi kolaylaştıracak, kuşaklar arası hiyerarşileri teşvik eden ve geliştirmekte olan bir ailenin iç ve dış değişimlerine uyarlanabilen esnek kurallar ve roller sağlayan bir aile türüdür. Bir ailenin yalnızca bir organizasyon yapısı değil, aynı zamanda ailenin organizasyonunu meşrulaştıran ve doğrulayan bir dizi bilişsel şeması olur. Ailenin organizasyon yapısı ve ailenin inanç yapısı birbirlerini desteklemekte ve düzenlemektedir. Ailenin yapısındaki herhangi bir değişiklik ailenin dünya görüşünü değiştirecek ve ailenin dünya görüşündeki herhangi bir değişikliğin sonunda ailenin yapısında bir değişiklik izlenecektir (Kim, 2003). Bu yapı içerisinde alt sistemler, sınırlar, koalisyon, gruplaşma, rol ve güç kavramlarını içermektedir (Mert ve Soyer, 2014). Bu kavramlar aşağıda açıklanmıştır.

Alt sistemler, bir bütün olan aile yapısının küçük birimleridir. Aile üyeleri çeşitli görevleri yerine getirmek amacıyla bir araya geldiğinde, alt sistemler şekillenir. Alt sistemler kuşak, cinsiyet, işlev değişkenlerine göre her ailede farklı biçimlerde oluşabilir (Fıfıloğlu, 1996). Ailedeki her birey bir alt sistemdir ama temelde eş, ebeveyn ve kardeş olmak üzere üç alt sistem vardır (Akün, 2013). Eş alt sistemi sadece çiftlerden meydana gelen sistemdir. Eş alt sistemi en iyi görevlerin birbirini tamamlayıcılığı olduğunda işlemektedir. Çocukların olmasıyla aileye ebeveyn alt sistemi eklenir. Bu alt sistem, çocukların sosyalleşmesi, korunması, bakımından sorumlu olan bireylerden oluşmaktadır ve ailenin yönetici sistemidir. Kardeş alt sistemi, üyelerinin aynı kuşaktan olduğu aileler içindeki birimlerdir. Bazı ailelerde kardeş alt sistemi, aynı anne ve babadan doğmuş olan bireyleri kapsarken, bazı ailelerde ise birbiriyle akraba olmayan çocuklardan oluşur. Kardeş alt sisteminin ne kadar iyi işlediği kardeşler arasındaki yaş farkından etkilenebilir. Kardeş alt sistemleri sıklıkla yaşça birbirine yakın olan, örneğin 2 veya 3 yaş farkı olan, kardeşlerden oluşmaktadır. Kardeşler arasındaki yaş farkı büyüdükçe alt sistem olma olasılıkları düşmektedir (Gladding, 2015).

Koalisyon, belirli aile üyeleri arasında üçüncü bir üyeye karşı kurulan ittifaktır. Anne oğul arasındaki bağ gibi ailenin günlük işlevlerinin baskın bir parçası halinde sabit olabileceği gibi iki aile üyesinin üçüncü bir üyeyi yaşadıkları bir güçlük veya çatışmadan sorumlu tuttıkları, böylece kendi üzerlerindeki stresi azalttıkları birliktelik şeklinde dolaylı da olabilir (Gladding, 2015).

Sınır bireyleri ve alt sistemleri birbirinden ayıran, ailelerin bütünlüğünü koruyan psikolojik ve fizyolojik faktörlerdir. Sınırlar belirgin, katı ve belirsiz olmak üzere üç farklı şekilde tanımlanmıştır (Akün, 2013). Belirgin sınırlar aile üyelerini iletişim kurmaya teşvik ettiğinden onların birbirleriyle olan ilişkilerini geliştirmelerine izin veren kural ve alışkanlıklardan oluşur. Bu ailelerde üyeler özgürce bilgi alışverişinde bulunur, düzeltici şekilde geri bildirim alır ve verirler. Belirgin sınıra sahip ailelerde uyum ve anlaşma başarıyla gerçekleşir. Bu süreçler değişime olanak sağlarken bir yandan da ailenin istikrarını korur. Ebeveyn ve çocuklar bir yandan birey olma, bir yandan da ait olma hissini yaşarlar. Katı sınırlar, bireyleri birbirinden ayrı tutan esnek olmayan sınırlardır. Katı sınırları olan ailelerde aile üyeleri, birbirleriyle yakın ilişki kurmada güçlük yaşarlar ve buna bağlı olarak da

bireyler, diğere aile üyelerinden duygusal olarak ilişkisi kesilmiş hale gelirler. Belirsiz sınır durumunda ise, aile üyeleri arasında yeterince ayrılık yoktur. Bireyler arasındaki belirsiz sınırlar bağımlı olmaya teşvik edebilir, bireyselliklerini ve farklılıklarını koruyamazlar (Gladding, 2015).

Gruplaşmalar bir ailenin aktivitelerini yerine getirirken birbirleriyle nasıl etkileştiklerini ya da birbirleriyle nasıl karşı karşıya geldiklerini gösterir. Aile üyelerinin birbirleriyle yaptığı duygusal ve psikolojik bağlantıyı, bir işlevi yaparken birbirlerini destekleyip desteklemeyeceklerini gösterir (Nazlı, 2009). Güç, bir şeyleri yaptırma kapasitesidir. Ailelerde güç, hem sorumlulukla hem de otoriteyle veya kararları alma ve uygulamayla ilişkilidir. Yapısal aile danışmanları işlevsel olmayan ailelerde, gücün sadece birkaç üyeye verildiğini gözlerler. Bu ailelerde aile üyelerinin, aileye yön verecek kararlar alma süreçlerine katkı sağlama olanakları sınırlıdır. Bu haklarını kaybetmiş aile üyeleri, tekrar kazanmak için açık veya gizli bir yolla savaşırlar. Roller, aile üyelerinin hangi pozisyonlarda ne tür faaliyetlerde bulduklarını ve bir aile üyesinin diğere tarafından hangi konuma yerleştirildiğini ifade eden yapıdır. Kurallar, aile bireylerinin davranışlarına yön veren, uyulması gereken ilkelerdir. Ailedeki kurallar açık seçik veya örtük olabilir (Gladding, 2015).

Ailelerde kaygıyla, gelişim evrelerinde ve durumsal krizlerde yaşanan zorluklarla, problemlerle devamlı mücadele söz konusudur. Ailelerde önemli olan işlevsel aile yapısının olmasıdır. Durumsal ve gelişimsel sorunlar karşısında esnek olmayan yapı ailede işlev bozukluğuna neden olacaktır. Evlilikle oluşan beraberlikte eşler öncelikle eş alt sistemini kurmalı ve birbirlerinden olan beklenti ve istekler konusunda orta noktada anlaşabilmelidirler. Sonrasında meydana gelen alt sistemlerin ve bireylerin sınırları belirlenmelidir. Bu alt sistemler (ebeveyn, kardeş gibi) arasındaki sınırlar belirgin olmalıdır. Belirgin sınırlar sağlıklı etkileşim sağlarken, belirsiz ve katı sınırlar aile için işlevsel bozukluğa neden olacaktır. Eş alt sistemi çocukla belirgin sınırlar kuramayıp alt sistemlerin birbirine geçmesi durumunda çocuğa uygun kontrol ve kuralları koyamama ortaya çıkar (Fışiloğlu, 1996). Aile yapısındaki bozukluk, alt sistemlerin ayrışmaması ve sınırların oluşturulamaması; aile içi gruplaşmalara sebep olacak, ailenin örtük ve açık kurallarının uygulanmasını engelleyecek, aile üyelerinin rol karmaşası yaşamasına

neden olacak, aile içi gücün kullanımını olumsuz etkileyecektir. Böyle bir durumda da aile içi uyumdan söz edilemeyecektir.

Adlerci aile terapine göre ise çift ilişkilerinin anlaşılmasında önemli olan faktör, her ortağın hayat tarzlarının nasıl bir araya geldiğidir. Birey yaşam görüşüne ve hayat anlayışına yanıt veren, çocukluktan bu yana sürdürdüğü planları devam ettirmesine izin veren yaşam şeklini gerçekleştirme fırsatı sunan bir eş seçer. Bir ilişki, sadece bilinçli bir seçim ve mantıksal sonuçlar değil; iki kişinin kişiliklerinin birleşme ve bütünleşmesi üzerinde daha derin bir dayanak oluşturur. Bu, hem benzerliklerini hem de farklılıklarını birleştirmeyi içerir. Yani evlilik ilişkisi, her bir ortaktan gelen girdilerin ilişkiyi geliştirdiği veya uyumsuzluk ve çatışmayı harekete geçiren bir kişisel olmayan sosyal sistem olarak anlaşılır. Her kişi, eylemlerinin bir amacı olan bireysel, toplumsal, karar verici bir insandır. Her eş kendi algı ve anlamlarını seçmek ve yaratmak için yaratıcı kapasiteye sahiptir. Eşlerin inançları, davranışları ve duyguları kendi öznel algılarının sonucudur. Davranış, kişinin algısının ya da bir deneyimin ne tür bir deneyime ait olduğu anlamına gelir (Dinkmeyer, 1993). İnsanlar sosyal olarak gömülü olduğu ve ilişkisel bağlamlarından ayrı olarak anlaşılabilirler. Bireyin bu toplumsal bağlamı, çocukluktaki köken kültürünün, kültürel değerlerinin ve aile düzeninin, değerlerinin ve dinamiklerinin etkileridir. Böylece, bireyin dünyayı genel olarak kendi ev ortamına paralel olarak ve nihayetinde başlangıçtaki algılamalarına dayanarak gördüğü ifade edilmektedir (Watts, 2003). Yine doğum sırası, cinsiyet rolleri ve kardeş kıskançlığı Adlerci anlayışta önem arz eden kavramlardır. Çocuğun doğum sırası ailesiyle nasıl ilişkilendiğini etkileyebilir. İlk çocuklar genellikle başarı yönelimlidirler; en küçükler ise sosyal bir yönelime sahiptirler. Toplumsal cinsiyet rolleri ve bunlarla gelen beklentiler aile bireylerinin davranışlarını iyileştirici bir etkiye sahip olabileceği gibi çatışmalara da yol açabilir. Aile içerisindeki tutum doğrultusunda bireylerde kişilik gelişecektir (Gladding, 2015).

1.3.EVLİLİK

İnsan toplumsal bir varlıktır. İnsanın toplumsal varlık olmasının sonucu, toplumda kişilerarası ilişkileri kaçınılmaz kılmıştır. Kişilerarası ilişkilerin en önemlilerinden biri de evliliktir. Toplumun temelini oluşturan aile de iki bireyin evlilik teminatı ile başlar. İnsanların çift olarak bir araya gelmeleri insanlık tarihi

kadar eski olsa da ilke ve kuralları belirlenmiş evlilik temeline dayanan aile kurumunun yaklaşık 4000 yıllık geçmişi vardır. M.Ö. 2000 yıllarında Mısır'da başlayan aile kurumu, toplum düzenini, kültür ve geleneklerin sürekliliğini, yeni nesillerin bakım ve eğitimini sağlayan bir kurum olarak süregelmiş, dini kurumlar ve devlet tarafından da desteklenmiştir (Özgüven, 2000).

Bu kadar eski ve köklü bir kurumla ilgili literatürde birçok tanım yapılmakla birlikte bunlardan bazıları şunlardır:

Evlilik, aile kurmayı ve neslin devamını sağlayan, toplumlarda farklı yapılar gösteren kurumdur. Evrenseldir ve birbirlerine bağlı sistemlerden oluşur. Ayrıca eşlerin çocuklarına ve birbirlerine karşı sorumluluklarını da içerir (Saxton, 1982).

Geçtan (1984)'a göre evlilik; mutluluğu ve sıkıntılarıyla birlikte, insanların büyük bir çoğunluğu için ulaşılmak istenen normal bir amaçtır.

Evlilik; ayrı ilişkileri ve ilgileri olan kişilerin, karşılıklı bir dayanışma, toplumsal bir onaylamayla gerçekleşmiş bir sözleşme ve tüm toplumsal yasaklamalar dışında tutulan cinsel gereksinimlerin karşılıklı olarak doyuma ulaştırıldığı bir kaynaşmadır (Özüğurlu, 1985).

Glenn (1991) evliliği, bireyin mutluluğunu sağlayan ve kişiliklerinin gelişiminde önemli rol oynayan bir birim olarak tanımlar.

Fowers (1993) ise, evliliği bireyin benliğini başkasının benliği ile birleştirmesine imkân veren, kişiliğin gelişmesi ve mutlu olmasını sağlayan bir kurum olarak ifade eder.

Özgüven (2001) evliliği, kurumsallaşmış bir yol, ilişkiler sistemi, bir kadınla bir erkeği "karı koca" olarak birbirine bağlayan, doğacak çocuklara belli bir statü sağlayan, toplumsal yönden devletin kontrol, hak ve yetkisi bulunan yasal bir ilişki biçimi olduğunu ifade eder.

Evlilik, sosyal yaşamın temelini oluşturan oldukça karmaşık ve çok yönlü ilişkiler ağının anlatımıyla ilgili bir kavramdır (Ersanlı ve Kalkan, 2008).

Tanımlar incelendiğinde evlilik kurumsallaşmış bir yapı, birliktelik, neslin devamını sağlayan ve kişiliğini geliştiren faktör, karmaşık ilişkiler ağı, evrensel

sistem, ulaşılmak istenen amaç gibi özelliklerine vurgu yapılmıştır. Bunların yanında evliliğın bazı işlevleri de olduğu ifade edilmiştir.

Bu işlevlerin arasında, cinsel yaşamın sağlıklı olarak düzenlenmesi, soy çizgisinin cinsiyet rollerinin ve iş bölümünün belirlenmesi, ekonomik üretim ve tktim etkinliklerinin düzenlenmesi gibi temel görevler sayılabilir (zgven, 2000). Kimi insanlar, evliliği toplumsal yaşamın bir gereği, beraberliğin çok doğal ve gerekli olduğunu kabul ederek evlenirler. Kimi insanlar yalnızlıktan kurtulmak, kimi ekonomik nedenlerle, kimi ocuk sahibi olmak, kimi cinsel doyum sağlamak amacıyla evlenirler. Kimi de evliliği kadın ve erkek arasında bir iş ortaklığı gibi kabul ederek, evlilik kurallarını koyarak bir anlaşma yapar ve evlilik kurumunu kurallara bağlayarak kurar (aplı, 1992). Farklı kültürlerde evrensel düzeyde rastlanan evliliğin biyolojik, sosyal ve psikolojik gereksinim ve güdüleri dourma ve karşılama fonksiyonları olduğu görülmektedir (zgven, 2014). Evlilik aynı zamanda duygusal alışverişi, sosyalleşmeyi, birlikte zaman geçirmeyi, korunmayı ve gzetilmeyi sağlamaktadır (Canatan ve Yıldırım, 2013).

Günümüz insanın en büyük sorunlarından biri yalnızlıktır. Bugün insanların çoğu düşünce ve duygularını bir başkasıyla gönlünce paylaşmamaktadır. Eşler yalnız olmadıklarını bilmek, yaşama dört elle sarılabilmek, ortak amaca yönelmek gibi gereksinimleri evlilik kurumuyla doyuma ulaştırabilmektedirler. Yine birlikte güven içinde olma, korunma, dayanışma, geleceğe güvenle bakabilme, destek görme gibi sosyal gereksinimler evlilik içerisinde doyrulabilmektedir (zgven, 2014).

Bütün bu işlevlerinin ve görevlerinin yanında aile, yaşayan bir sistem olarak önceden tahmin edilebilir bir sırayla sıkıntılar ve fırsatlar içeren belirli dönemlerden geçmektedir (Gladding, 2015).

1.4.EVLİLİK UYUMU

Evlilik uyumu, eşlerin birbirlerine ve evliliklerine duydukları memnuniyet ve mutlulukların olduğu durum şeklinde ifade edilir (Taşçı ve ark., 2008). elik (2006) evlilik uyumunu, gerilimden kurtulma ve rahatlama olarak ifade etmektedir. Yaşanan gerilimin bir kısmı zmlenir ve uyum gerçekleşir, bir kısmı zmlenmez ve uyumsuzlukla devam edilir. Evlilikte de, iki kişinin ilişki sorunlarından oluşan

gerilimler yaşanmaktadır. Yaşanan gerilimlerin yönlendirilmesi evlilik uyumunu değerlendirmede önem göstermektedir.

Sosyal bilimciler evlilik uyumunun yanında bir evliliğin ne kadar iyi işlediğini yansıtmak için birçok terim kullanmışlardır. Bunlar: Evlilik kalitesi, evlilik uyumu, evlilik başarısı, evlilik istikrarı ve evlilik memnuniyetidir. Evlilik istikrarı, bir eşin doğal ölümü ile sona erdirilmesidir (Spanier, 1979). Evlilik uyumu, evlilik bütünlüğü, evlilik mutluluğu ve evlilik doyumu kavramları, evlilik ilişkisinin kalitesini tanımlamak için kullanılan kavramlardır. Evlilik kalitesi kavramı, evlilik doyumu, evlilik uyumu ve evlilik bütünlüğünü de kapsayan genel bir kavramdır. Evlilik kalitesi, eşlerin ilişkilerini öznel değerlendirilmesi olarak tanımlanır. Eşler arasındaki mutluluk, bireyin evliliği hakkındaki doyum hissidir. Kişinin hem ilişkisinin belirli yönleri hakkındaki duygularını hem de evlilik hakkındaki genel duygularını içerir (Yılmaz, 2001). Evlilik uyumunda eşlerin her birinin iyi bir şekilde ilişkiyi sürdürebilme düzeyleri önemlidir. Evlilik doyumu ise eşlerin evlilik ilişkilerinde tüm boyutlarıyla hissettikleri öznel hoşnutluk ve mutluluk duygularıdır (Erbek ve diğerleri, 2005).

Toplumda meydana gelen hızlı ekonomik, sosyal ve kültürel değişmelerin bir yansıması olarak evlilik ilişkileri de değişmekte, karmaşıklaşmakta, evlilikte yaşanan sorunlar geçmişe oranla çeşitlenmekte ve eşler arasındaki uyum sorunları artmaktadır (Şener, 2002). Evlilikte yüzyıllar boyunca erkeğin egemen ve sürekli karar veren, kadının yönlendirilen, seçilen, kararlara uyması beklenen taraf olduğu bilinmektedir. Güçlü kadın imajını yerleştirmeye çalışan feminist eylemler erkekler tarafından endişe ile karşılanmakta, modern toplumlarda da eş ile paylaşılan beraberliğin getirdiği mutluluk yeni yeni tanınmaya başlasa da bu endişeyi azaltmamaktadır. Evliliklerde değişen kadın erkek ilişkilerinin yeni bir denge getirmesi, bunun gerekliliğinin anlaşılması ve kabul edilmesi sorunlara çözüm oluşturabilir. İlişkilerdeki dengeyi kurabilmek için insan gerçeğinin daha yakından tanınması ve önemsenmesi gerekir. Kadın ve erkeğin kişiliğini ve dolayısıyla psiko-sosyal varlığını kesin sınırlarla ayrı kategorilere koymak, onlardan farklı davranışlar, duygular, düşünceler bekleyerek baskı yapmak bugün de iki cinsiyet arasındaki uyumu bozmaktadır (Boran, 2003).

Bununla birlikte çiftler aile ortamına bütün özgeçmişleri, kişisel davranış ve alışkanlıkları, bireysel nitelikleri ve davranış kalıpları ile bir araya gelmektedirler. Her ikisi de benzer ve farklı kişilik geçmişleri ve şu anki kişilik yapıları ile sürekli birbirlerine uyum sağlamak durumundadırlar. Birbirlerine karşı sevgi, saygı ve güven duyan varlıklar olarak yaşamak zorundadırlar. Bu süreç içinde birbirlerinin kişilik ve bireyselliğini kabul etmeleri ya da uzlaşım yolu bulmaları, psiko-sosyal ihtiyaçlarını karşılamaları gerekmektedir (Özgüven, 2014). Sağlıklı insan kişiliği, değişken arzulara, gereksinimlere göre sürekli gelişmektedir. Kişiler ekonomik güvence, sosyal güvence, organik doyum, duygusal güvence, sorunlara bilgi ve görüş desteği, yalnızlıktan korunma güvencesi vb. değişen gereksinimlere bağlı olarak beraberlik sürdürebilmektedirler. Gereksinimler karşılandığı oranda eşler arasındaki uyumda devam etmektedir (Boran, 2003). Evlilikte her iki taraf içinde temel kural vermektir. Evlilikte birey eşini empatik bir anlayış içinde anlamaya çalışır, yaşantılarını paylaşır, "ben"den çok "biz"i düşünür, kadın ve erkek karşılıklı olarak birbirlerinin ihtiyaç ve gereksinimlerini giderme çabası içinde olurlarsa evlilikte denge ve uyum olur (Özgüven, 2014). Özellikle evliliğin ilk yıllarında ortak bir yaşam bulmak, çatışma çözme yollarını öğrenme, aile sorumluluklarını paylaşma, doyurucu cinsel etkileşim örüntülerini keşfetme yeni çiftin mutluluğu için önemlidir. Evliliğin ilk yıllarında evlilikte gerçekçi olmayan beklentilerin hayal kırıklıklarına ve çatışmalara neden olmakta, bu da boşanmalarla sonuçlanmaktadır (Onur, 1991).

1.4.1.Evlilik Uyumunu Etkileyen Faktörler

İnsanların doğdukları andan itibaren içinde var oldukları ailenin çekirdeğini evlilik oluşturmaktadır. Evlilikle başlayan bu ailenin yerine getirmekle yükümlü olduğu sorumluluklar mevcuttur. Sorumlulukların gerçekleşmesinde ortaya çıkabilecek ani gelişimsel krizler veya günlük basit değişiklikler ailenin görevlerini tam olarak yerine getirememesine ve üyelerinin yaşamında sorunların başlamasına neden olabilmektedir. Aile içinde yaşanan sorunlarla başa çıkabilmede en etkin yol yine ailenin kendi gücüne, üyelerine ve fonksiyonlarının işlerliğine güvenmesi olmalıdır. Evlilik yaşamını da içine alan ailede ortaya çıkan krizleri ve çatışmaların nedenlerini daha iyi anlamak ve sorunların üstesinden gelmek için aile dinamiklerini iyi tanımak gerekmektedir (Yıldız, 2010).

Yapılan araştırmalarda aile dinamiklerini belirlemek ve evlilik uyumuna etki eden etmenleri ortaya koymak amacıyla çeşitli değişkenler açısından incelemelerde bulunulmuştur. Bu değişkenler; cinsiyet, yaş, evlilik sayısı, ilk evlenme yaşı, sağlık durumu, fiziki görünüş vb. gibi bireysel değişkenler, eşler arasındaki yaş farkı, evlilik biçimi, ocuk sahibi olup olmama, eşle duygu ve düşünceleri paylaşma, eşle ev işlerini paylaşma, ailelerden sağlanan destek durumu, eşlerin cinsel yaşamdaki doyumları vb. aileye ilişkin değişkenler, ailenin aylık geliri, gelirin yeterlilik düzeyi, eşlerin öğrenim düzeyi, eşlerin aile gelirine katkısı, eşlerin mesleki durumları, eşlerin yaptıkları işten memnun olup olmamaları vb. gibi sosyoekonomik değişkenler oluşmaktadır (zğven, 2000). Yapılan birçok araştırmada sosyo-demografik değişkenlerle çift uyumu arasında (şener ve Terzioğlu, 2008; şendil ve Korkut, 2008; Erdoğan Taycan ve epik Kuruoğlu, 2014) anlamlı fark bulunurken; birçok araştırmada da (Fışıloğlu,1992; Tutarel-Kışlak ve abuka, 2002; Demiray, 2006; Düzgün, 2009; Erişti, 2010) anlamlı fark bulunmamıştır. Bunlara ek olarak yine birçok araştırmada farklı sonuçlar elde edilmiştir.

Evlilik uyumu ile ilişkisine bakılan değişkenler yalnızca demografik ya da evliliğe özgü değişkenlerle sınırlı değildir, pek çok değişken ile evlilik uyumu arasında bir ilişkinin olup olmadığı incelenmiştir. Evlilik uyumu ile ilgili empati, iletişim becerileri, cinsel doyum, sorumluluk, sosyal ve ekonomik durum, kişilik özellikleri, etnik köken ve kültür, dini-mistik konular literatürde ele alınan bazı konulardır. Yapılan literatür taraması sonucu evlilik uyumunu etkileyen etmenler genel başlıklar altında ele alınmıştır.

1.4.1.1.İletişim

İletişim, konuşan ve dinleyenin güdü, algı, eğilim ve tutumlarından oluşan ve duygu, düşünce ya da bilgilerin akla gelebilecek her türlü yollarla başkasına aktarılması olup, iki ya da daha çok kişi arasında anlamların yaratılması, ortaklaştırılması ve paylaşılması sürecidir. Amacı ise mesajı veren ve alan arasında bilgi, düşünce, duygu ve tutum ortaklığı oluşturmaktadır. Kişiler duygu ve düşüncelerini birbirlerine sözel ve sözel olmayan mesajlarla aktarırlar. Kişilerarası ilişkilerde söylenilen sözler kadar bakış, ses yükseltme, beden duruşu gibi jest ve mimikler de etkili olmaktadır (Yüksel şahin, 2010).

Yukarıda da ifade edildiği gibi aile içinde üstü kapalı, duygu ve düşüncelerin açıkça ifade edilmediği, çeşitli imalarla mesajların iletmeye çalışıldığı kapalı ve dolaylı iletişim biçimi gibi iletişim şekilleri ortaya çıkabilmekte bunun yanında düşüncelerin, istek ve ihtiyaçların rahatça dile getirildiği açık ve dolaysız iletişim biçimleri ortaya çıkabilmektedir. Aile içinde etkili bir iletişim açık ve dolaysız, yargılama, aşağılama, eleştirme, öğüt verme, tehdit etme, vb. iletişim engellerini içermeyen mesajların kullanıldığı şekilde olmalıdır (Yıldız, 2010).

İletişim şekilleri ilişkideki tatmin duygusunu doğru orantılı bir şekilde etkilemektedir. Sağlıklı iletişim oluşabilecek çatışmaları engelleyebilir ve hatta çözebilir. İletişimde karşılıklı saygı, anlama ve duyarlılık önemlidir. Karşıdaki kişinin anlattıklarını dinlemek ve sürece katılmak, söylenenlerin doğru anlaşıldığından emin olabilmek için daha fazla açıklama istemek ve dinlendiğinin, anlaşıldığının, ihtiyaçlarının veya beklentilerinin göz ardı edilmediğinin karşı tarafa gösterilmesine iletişim sürecinde dikkat edilmesi gerekir (Velidedeoğlu Kavuncu, 2011). Öğrenmenin en temel araçlarından biri olan dinleme, başarılı evliliklerin de temelini oluşturmaktadır. Dinleme önyargılı düşüncelerin bir kenara bırakılmasını, mesajın içeriği kabul edilmese bile mesajı gönderenin kabul edilmesini sağlar (Parrott ve Parrott, 1996). Özellikle dinlemeyi pasif bir etkinlik olarak görmemek gerekir. Önemli olan iletişimde aktif yani katılımcı bir dinlemedir. Böyle bir etkinlik içinde bulunan anne-baba çocuk birbirini anlamayı amaçladığından karşısındakini büyük bir dikkatle dinler, aynı zamanda karşısındakine kendisini rahatlıkla anlatması için ortam ve fırsat sağlar (Ersanlı, 1990).

İlişkilerinde sorun yaşayan çiftlerin sözsüz iletişim biçimlerini çoğunlukla olumsuz algıladıkları bilinir. Bazen sessizlik ya da bir kaş kalkması tartışmaya sebep olabilir. Hatta bu çiftler sözsüz iletişimi ilişkiye mesafe koymak, manipüle etmek ve iletişim sürecine hâkim olmak amacıyla kullanabilirler. Sözsüz iletişimdeki olumlu mesaj türleri; baş sallama, gülümseme, göz kontağı, beden rahatlığı, dokunma, yakın hareketlerdir ve bu olumlu mesaj türleri sağlıklı ilişkilerde kullanılır. Ağlama, parmak sallama, uzaklaşma, kaba hareketler, dürtme, kaş çatma, sırtma ise sözsüz olumsuz mesajlardır ve sorun yaşanan sağlıklı ilişkilerde kullanılır (Velidedeoğlu Kavuncu, 2011). Humphreys (1998)'e göre sağlıklı bir ailede yargılama, katılık, üstünlük taslama, denetleme, fazla eleştirme, nötrale etme, zıtlık içeren mesajlar,

çifte mesaj, günah keçisi yapma, hedef değiştirme, üçgenleme, mitler ve sırlar gibi iletişim kalıpları kullanılırken sağlıklı ailelerde aktif dinleme, eşitleme, yargılamama, hazır olma, empati, açık olma ve tutarlılık gibi iletişim kalıpları kullanılmaktadır.

1.4.1.2.Çatışma/Problem Çözme

Evlilikte çiftler ortak bir yaşam oluşturdukları ve eşlerin kendine ait amaçları devam ettiğinden dolayı çatışma yaşanması olasıdır. Çatışmalar iyi veya kötü olarak değerlendirilmemelidir. Eşler arasında yaşanan çatışma; olumsuz duygulara ve hatta fiziksel şiddete yol açabileceği gibi başarılı şekilde çözümlenmiş çatışmalar da eşler arasındaki duygusal iletişimin gelişmesine, uyumun artmasına ve yakınlığa zemin hazırlamaktadır (Almas, 2010).

Aile içinde yaşanan sorunların kaynakları yeme, içme, barınma, giyinme gibi günlük olabileceği gibi kızgınlık, öfke, depresyon gibi duygusal problemler de olabilir (Yıldız, 2010). Birçok çift, ilişkilerinde zaman zaman bu sorunlarla karşılaşabilirler. Bu sorunlar bazen yıkıcı düzeye ulaşabildiğinden baş etmekte zorlanabilirler ve çözebilmeleri güçleşebilir, bazen de çözemeyebilirler. Bunlara bağlı olarak da ilişkiler yıpranmaktadır. İki kişinin bir arada yaşamaya başlamasıyla çatışmaların başlaması doğaldır ama önemli olan bu çatışmaların iki tarafı da memnun edebilecek şekilde çözümlenebilmesidir. Genellikle, çiftlerden her biri değişime istekli olsa da öncelikle diğerinin değişmesi gerektiğine inanır ve diğerinin olumsuz davranışlarının karşısında kendini kurban olarak görür. Çiftlerden birinin önce diğerinin değişmesi gerektiğine olan inancı işbirliğinin kurulamamasına ve uzlaşmanın sağlanamamasına neden olur. Ancak işbirliği ve uzlaşma ilişkinin gelişimi için önemli iki ögedir. Çatışma çözme çiftlerin normal konuşmalarından farklılık gösterdiği için çoğu zaman rahat, doğal ve eğlenceli olmayabilir. Buna rağmen, çiftlerin çatışma çözme aşamasında uzlaşmayı amaçlamaları ve işbirliği içinde olmaları önemlidir (Velidedeoğlu Kavuncu, 2011).

Bu önem arz eden durum ilişkilerde yoğun ve olumsuz çatışmaların yaşanması, çatışmalarda duyguların olumsuz şekilde ifade edilmesi, eşlerin birbirleri ile etkileşimden kaçınması ve tartışması ya da çatışmalarda yüksek derecede yaşanan kendini savunma davranışı; düşük evlilik tatmini ve boşanmalar gibi risk alanlarının oluşmasının önünü açmaktadır. Çözüme kavuşturulan çatışmalar ise ikili yakınlığın ve ilişkiden alınan doyumun artmasına katkıda bulunmaktadır (Kantarıcı, 2009).

1.4.1.3. Roller/Sorumluluklar

Ailenin ihtiyaçlarının karşılanmasını sağlayan davranış kalıplarıdır. Ailenin gelirinin kullanımı, bakıp büyütme, destekleme, kişisel gelişim sağlama, aile sistemini idare etme, aile içinde görevlerin dağılımı, sorumlulukların yerine getirilmesi vb. konulardır. Sağlıklı ailelerde dengeli sorumluluk dağılımı olduğu ve sorumlulukların yerine getirildiği görülmektedir (Yıldız, 2010).

Birey gerek üstlendiği rollerde gerekse içinde yaşadığı ortamlarda ele alındığında her zaman sistemin bir elemanı olarak ortaya çıktığından yaşamın değişik yüzlerinde birbirinden bağımsız düşünülmemelidir. İnsan geçtiği gelişim basamaklarında içine doğduğu ailede ocuk, eğitim- ğretim süreci içinde  ğrenci, iş yaşamında iş gören, kendi ailesini kurduğunda eş olarak bir bütünün parçasıdır. Toplumun ona atfettiği kavramları yani sistem içinde üstlendiği rolleri beraberinde taşımaktadır (Yıldız, 2010).

Bu sistem içindeki geleneksel evliliklerde kadınların, çocukla ilgilenmek ve ev işi yapmak gibi net olarak tanımlanmış rollere sahip oldukları ve eşlerine daha bağımlı oldukları görülmektedir. Çoğunlukla erkek çalışmakta ve sorumluluğu gereği evin geçimini sürdürmektedir. Geleneksel olmayan evliliklerde yeni roller denenmekte, ihtiyaçlar ve benzeri konularda çiftler daha çok belirsizliklerle ve daha çok çatışma ile başa çıkmak zorunda kalmaktadırlar (şendil ve Korkut, 2008). Evle ilgili faaliyetlerde kadın ve erkeklerin belli işleri yapabilmeye uygunlukları hakkındaki cinsiyet rollerine göre geleneksel ve kültürel sorumluluklar yüklenmekte, bu da kadınların aleyhinde bir dağılım ortaya çıkarmaktadır. Bu durumda kadının evlilik doyumu, tatmini ve mutluluğunu azalmaktadır. Geleneksel kadın ve erkek rollerinde kadının iş hayatına girmesiyle birlikte değişim olsa da araştırmalara göre evle ilgili faaliyetlerin çoğunun hala kadınlar tarafından yerine getirildiği görülmektedir. Bu eşsiz dağılım nedeniyle birçok evlilikte kadınlar eşlerinden faaliyetlerin paylaşılmasını istemekte, bu da eşler arasında gerginliklerin ve tartışmaların yaşanmasına neden olmaktadır. Evle ilgili faaliyetlerin paylaşımından duyulan memnuniyet düşük olduğu takdirde uyumsuzluk ve tartışmalar artmakta, yüksek olduğunda da uyum ve mutluluk artmaktadır (şener, 2002).

1.4.1.4.Gereken İlgii Gösterme

Aile üyelerinden birinin faaliyetlerine diğer aile üyelerince gereken ilgi ve değerin gösterilmesidir. İlgii gösterme dereceleri, tamamıyla ilgisiz kalmaktan aşırı ilgi göstermeye kadar uzanan geniş bir yelpazeyi içerir. Sağlıklı ailelerde karşıdaki bireyin duygu, düşünce ve davranışlarına duyarlı olmayı ve onun bakış açısından olaylara yaklaşabilmeyi içeren bir empatik ilgi gösterme görülür. Sağlıksız ailelerde aşırı ilgi, müdahaleci ilgi ya da bireylerin birbirlerine karşı kayıtsız tutum içinde oldukları görülmektedir (Yıldız, 2010).

Diğer taraftan eşler arasında ihtiyaçların karşılanması, duygusal ilgi ve davranışsal birbirine bağlı olma evlilik uyumunda önemli rol oynar. Evlilikte yakın olma ve evlilik uyumu arasında doğrudan bir ilişki vardır. Zaman geçtikçe, eşler arasında yakınlık arttıkça evlilik uyumunda da artış olmaktadır (Yalçın, 2014).

1.4.1.5.Cinsellik

Sağlıklı cinsellik iki kişinin duygusal yakınlık eşliğinde sevgi, şefkat ve cinsel hazzı, suçluluk, korku ve utanma duygusu hissetmeden karşılıklı yaşamaları ve yaşatmaları olarak tanımlanmaktadır. Cinsellik, haz kaynağı olarak yemek içmek gibi yaşamın temel gereksinimlerinden biridir. Cinsellik zaman içinde öğrenilir ve cinselliğe ilişkin düşünce, davranış ve beklentilerimiz yaşadığımız toplumun değer yargılarıyla birlikte şekillenir. Günümüzde hâlâ gizli tutulması gereken bir konu ve konuşulmaması gereken bir tabu olarak görülmektedir. Cinselliğe ilişkin ilk öğrenmeler aile kurumu içerisinde olması nedeniyle anne-babaların cinsellekle ilgili yönlendirici ve öğretici tutumları, iletişim biçimleri çocukların bu konu da olumlu veya olumsuz tutum geliştirmelerinde etkili olmaktadır. Cinsel sorunların ortaya çıkmasına neden olan hazırlayıcı etkenler yetiştirilme tarzı, olumsuz aile ilişkileri, yetersiz veya yanlış bilgilendirilme, erken travmatik cinsel deneyimler; ortaya çıkaran etkenler eşler arasında uyumsuzluk, hamilelik ve doğum, evlilik dışı ilişkiler, gerçek dışı beklentiler, fiziksel veya psikolojik sorunlar, bağımlılık yapıcı maddelerin kullanımı; sürdüren etkenler suçluluk ve utanma duyguları, yetersiz ön sevişme, eşler arası yetersiz iletişim, eşler arasında çekiciliğin kalmaması olarak sıralanmaktadır (Velidedeoğlu Kavuncu, 2011).

Evlilikte ise cinsellik temelli sorunların bilgi eksikliğinden ve hatalı öğrenmelerden kaynaklandığı görülmektedir. Aile üyeleri arasında cinsel konuların konuşulmaması, cinsel eğitimin sağlanmamış olması, toplumda cinselliğin tabu olarak görülmesi evliliğe gelişigüzel başlanmasına sebep olmaktadır. Hem kadınların hem de erkeklerin eksik ve hatalı bilgiler nedeniyle gerçek dışı düşünce ve beklentilere sahip olmalarına neden olmaktadır. Bu da eşlerin doyumlarını, cinsel yakınlık kurmalarını ve birbirlerini anlamalarını etkilemektedir (Kalkan, 2012). İlişkinin doyum ile cinsel yönü, evli çiftlerde ilişkinin genel uyumunda önemli bir rol oynamaktadır. Özellikle evlilikteki mutluluk ve işlevin en önemli bileşenlerinden biri cinsel doyum olarak görülmektedir. Yakınlığın pekişmesi ve derinleştirilmesi, hazzın paylaşılması, evliliğin getirdiği güçlüklerle baş etmede gerilimi azaltması evlilikte cinselliğin temel fonksiyonlarıdır (Şafak Öztürk ve Arkar, 2014).

Çocukluk deneyimlerinde kişinin içinde yetiştiği aile ortamının önemli bir yeri bulunmaktadır. Aile içindeki etkileşim biçimi kişinin ileride eşi ve çevresi ile kuracağı ilişkinin temelini oluşturur. İlişkilere güvenme ve ilişkiler içinde kendini güvende hissetme öncelikle anne-baba ile kurulan ilişkiye bağlıdır. Yetiştiriliş biçimine baktığımız zaman, çocuğun psikoseksüel gelişiminde ailesinin cinsellik ve kişisel ilişkilerle ilgili tutumu oldukça belirleyici bir faktördür. Çok katı veya tutucu bir çevrede yetiştirilerek ilişkilerin çok dar bir çerçevede yaşandığı ailelerde cinselliğin tabu olarak öğretilmiş olması, çocuğun cinselliği yanlış veya utanç verici olarak algılamasına neden olabileceği gibi karşı cinsle ilişkilerin yasaklanması cinsel yaşamda ve eşler arasında sorunların oluşmasına neden olmaktadır. Ergenlik döneminde cinsel rolün oturtulmaya çalışılması bu dönemde ailenin cinselliğe olumlu yaklaşması, saygı göstermesi, doğru bilgi vermesi ve desteklemesi önem taşımaktadır. Anne-babanın çocuklarına cinsel gelişimleri ve cinsel ilişki hakkında bilgi vermektan kaçınmasının sonucunda birçok çift, cinsel ilişkilerini veya sorunlarını paylaşabilecek yeterli becerilere sahip olamamaktadır. Bu nedenle kendinin ve eşinin cinsellikle ilgili konularını konuşmakta oldukça zorlanan ve utanç duyan çiftler bulunmaktadır (Velidedeoğlu Kavuncu, 2011).

1.4.1.6. Kişilik ve Karakter Özellikleri

Kişilik, insanın toplumda içerisinde oynadığı roller ile oynadığı bu rollerin başkaları üzerinde bıraktığı etkilerdir. İnsanın ilgilerinin, dış görünüşünün, konuşma

tarzının ve çevresine uyum biçimlerinin bütün özelliklerini içeren geniş kapsamlı bir terimdir. Genel anlamda bireye özgü olan aynı zamanda onu başkalarından ayıran, süreklilik ve tutarlılık gösteren anlamlı ve dinamik, duygu, düşünce ve davranış özellikleri olarak tanımlayabiliriz. Kişilik, bireyin bütün tutumlarının, ilgilerinin, konuşma tarzının, yeteneklerinin, insan ilişkilerinde gösterdiği tepkilerinin ve çevresine uyum biçiminin özelliklerini içerir. Yani kişilik, insanın tüm özelliklerini içeren geniş kapsamlı bir kavramdır (Ersanlı, 2005).

Bireyler bir ilişkiye başlarken kişisel dürtülerini, tutumlarını, beklenti ve isteklerini bilinçli veya bilinçsiz biçimde belirleyerek hareket ederler. Bireyin duygu, düşünce ve davranış tarzı onun kişiliğinin belirleyicisidir. İlişkiyi başlatma, sürdürme, ilişki sürecinden zevk alma, sorun çözme, uyum gösterme, hayal kırıklıkları ya da bunların tam tersi yaklaşımda bulunma tamamen kişiliğin etkisi altında gerçekleşen davranışlardır (Özbalcı, 2009).

Ayrıca bireyler eş seçerken de bu özelliklerin etkisi altında kalarak ilişkiye girmektedirler. Bu nedenle evlilik öncesi flört döneminde ve evlilikte bireylerin kişilik özellikleri önemli olmaktadır (Doğan, 2010). Bazı insanlar, kendilerinde olmayan özellikleri başkasında aramaktadır. Kişisel özellikleri yönüyle farklılıklar, konuşulan konu ve yaşantılarda, çeşitlilik ve zenginlik kazandırabilecektir. Eşin kişilik özelliklerinin hangilerinin olumlu, hangilerinin olumsuz olduğunun bilincinde olunması gerekmektedir. Evlilik bilinci sayesinde çiftler, benzer ve farklı özelliklerinin farkında olarak evliliklerinde, birbirini tamamlayan ya da kendilerine iyi davranan kişileri seçerek mutluluğa ulaşacaklardır (Yılmazçoban, 2011).

1.4.1.7. Finansal Yönetim ve Sosyo-ekonomik Durum

Ekonomik olarak aile yaşantısı içinde ihtiyaçları karşılayacak yeterli gelirin olmaması, harcamaların kontrolünü kimin yapacağı gibi konularda sorunlar yaşanabilmektedir. Yapılan araştırmalarda ekonomik durumu düşük ailelerde yüksek olanlara göre daha çok uyum sorunları ve boşanmalar olduğu görülmektedir. Yüksek geliri ailelerde elde edilen gelir bilinçsizce harcanır veya tasarruf edilmezse, eşler kaynakları idare edecek bilgi ve beceriden yoksun olursa çatışmalar yaşanmasına ve sorunların ortaya çıkmasına sebep olabilmektedir (Şener, 2002).

1.4.1.8. Değerler ve Dini Konular

Al-Othman (2012) dinin kültürün önemli bir yönü olduğunu ve aile düzenini yöneten normların belirli bir toplumdaki sosyo-din ikliminden sıklıkla etkilendiğini ifade etmiştir. Ayrıca, dindarlığı evliliğin başarısına veya görünümüne katkıda bulunmak olarak görmüştür. Geleneksel dinlerin çocukların önemini ve evlilik ilişkisini vurguladığını belirtmiştir.

Evlilik eş güdüsünü teşvik etmenin önemli altta yatan varsayımlarından biri, benzer nitelikleri (örneğin, sosyal statü, değerler, normlar, inançlar) paylaşan kişilerin birbirlerine daha kolay uyum sağlayacakları inancına dayanır. Başka bir deyişle, sosyokültürel homojenlik uyum uyandırırken, heterojenlik, uyuşmazlık ve mutsuzluk ihtimalini artırır. Sevgi ve dostun seçimi için sosyolojik ve sosyal-psikolojik kuramlar genellikle bu önermeyle tutarlıdır. Bu amaçla 1.070 evli çift üzerinde yapılan araştırmada dinsel homogami ve evlilik mutluluğu arasındaki ilişki incelenmiştir. Elde edilen sonuçlar dinsel mesafe veya eşitsizlik ne kadar büyük olursa, evlilikten memnuniyetsizlik olasılığını da o kadar artırdığını göstermiştir (Ortega ve diğerleri, 1988).

Genel olarak, çok dindar olan ilk evliliklerdeki eşler, daha az dindar olan eşlerden daha fazla evlilik uyum puanlarına sahiptir. Benzer şekilde, aynı dini mezhebi paylaşan ilk evliliklerdeki eşler, farklı mezhep bildiren eşlerden daha yüksek evlilik uyum puanları bildirmektedir. Hem ilk evliliklerde hem de yeniden evlilik bildiren eşler için, "her ikisi de dindar" olduklarını bildirenlerin, her iki eşin de dindar olmadığı ya da sadece eşinin dindar olduğu eşlerden daha fazla evlilik uyum puanı vardır (Schram ve diğerleri, 2012). Dolayısıyla, dini inançlarına ek olarak, benzer mezheplere sahip çiftler aile içi ilişkiler konusunda ortak düşünceye sahip olma eğilimindedir. Farklı dini kökenden gelen eşlerin ortak bir aile kurması ve sürdürmesi zordur. Eşlerin aile ve yaşam tarzları üzerinde dini geleneklerin etkisi bulunmaktadır. Farklı dini grup ve mezheplerden oluşan evliliklerde eşler arasında müzakere ve uzlaşma sağlanmasında güçlükler yaşanmaktadır (Curtis ve Ellison, 2002).

Din ve ilişkiler üzerine yapılan ampirik araştırmaların önemli bir bölümü dindarlığı ve evlilik kalitesi arasında tutarlı bir ilişki fikrini desteklese de, karışık ve çelişkili sonuçlar bildirilmiştir. Örneğin, Schumm, Obiorah ve Silliman (1989)

evlilik kalitesiyle kiliseye devam etmek arasında neredeyse hiçbir ilişki bulamamıştır. Dahası, Booth ve ark. (1995), dindarlık artışları ile evlilik kalitesinde meydana gelen bir gelişme arasında hiçbir ilişki bulamamıştır. Bulgularını, "genel olarak din ve evlilik kalitesi arasındaki bağıın hem karşılıklı hem de zayıf olduğunu" belirterek özetlemişlerdir. Sullivan (2001), yeni bir çiftin iki örneğini değerlendirmiş ve evliliğin ilk 4 yılı boyunca dindarlığın sadece evlilik doyumu üzerinde olumlu bir etkisi olduğunu bulmuştur. Bu gibi çelişkili sonuçlar, dindarlık ve evlilik doyumu arasındaki ilişkiyi inceleyen ileri araştırmaların gerekliliğini göstermektedir (Akt. Schram ve diğerleri, 2012).

1.4.1.9. Arkadaşlar, Eğlenme ve Boş Zaman Etkinlikleri

Eşlerin serbest zaman etkinlikleriyle ilgili konuşabilmeleri, bu etkinliklere birlikte karar vermeleri ve aldıkları kararları uygulamaları beklenir. Zorunlu faaliyetler dışındaki etkinliklerin özellikle birlikte gerçekleştirilmesinin evliliği olumlu etkilediği uzmanlarca kabul edilen genel görüştür. Evlenen insanların tümü eşleriyle birlikte zaman geçirmek ister ama bu farklı ilgilere sahip eşlerin birbirlerinden ayrı zaman geçirmeyecekleri anlamına gelmez. Eşler bazı etkinlikler için bağımsız zaman geçirmek için anlaşabilirler. Ayrıca birbirlerinin ilgi alanları hakkında bilgi sahibi olarak, hoş giden ortak ilgi alanları geliştirerek aralarında sorunlar yaşanmasının önüne geçebilirler. (Şener, 2002). Tatmin edici bir ilişki kurmak için fiziksel olarak yakınlığa ihtiyaç duyulmaktadır. Televizyon izlemek ya da bir oyuna gitmek gibi akşam birlikte vakit geçiren bir çift ilgi alanlarıyla daha çok iletişim kurar. Eşlerin etkileşim kurdukları ortak faaliyetlerin sayısı artıkça, ilişki içerisindeki iletişim büyük olasılıkla artar, anlayış artar ve eşlerde uyumlu davranış geliştirme fırsatı bulur (Orthner, 1975).

Ayrıca uyumlu boş zaman ilgi alanlarına sahip çiftler, çıkarları farklı olan ve etkinliklere ayrı ayrı girme ihtimalleri düşük olanlardakinden daha fazla faaliyet izlemeye eğilimlidirler. Uyumlu çiftlerin bir arada birçok etkinliği sürdürme eğiliminde olmaları ilişkiden tatmin duygularını doğurur. Birbirlerinin sevdiği ortak etkinlikleri az miktarda olan çiftler, birbirlerine daha az çekileceklerdir (Crawford, 2002).

Bu konunun başka bir yönüne değinen Knox (1972), farklı sosyal çevrelerden gelme nedeniyle eşlerin birbirlerinin arkadaşlarından hoşlanmaması ya da eşlerden

birinin arkadaşlarıyla eşinden çok zaman geçirmek istemesi evlilik ilişkilerini olumsuz yönde etkilediğini ifade etmiştir. Eşler arkadaşlarıyla bireysel olarak görüştüğünden eşler arasında paylaşım sağlanamamakta bu durum arkadaşlık ilişkilerinin kalitesini ve evlilikten duyulan memnuniyeti azaltmaktadır. Ayrıca eşlerden birinin arkadaşlarına fazla güvenmesi ve onlarla gereğinden çok şeyi paylaşması eşler arasında anlaşmazlıklara neden olabilmektedir. Denge iyi sağlanabildiği ve ilişkilerin niteliği tatmin edici olduğu takdirde arkadaşlarla ilişkiler, evliliğin kalitesini ve evlilikte mutluluğu olumlu yönde etkilemektedir. Neşelerin, dostlukların yanında acıların da arkadaşlarla paylaşılması sıkıntıları hafifleteceğinden çoğu zaman çiftlerin mutluluğunu dolayısıyla evlilik uyumlarını artıran önemli bir faktör olarak rol oynamaktadır (Akt. Şener, 2002).

1.5.KÖK AİLEYLE İLGİLİ YAPILAN ARAŞTIRMALAR

1.5.1.Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Germann (1988)'in yapmış olduğu çalışmada kök aile sosyalizasyonu ve mizacın evlilikte ilişki uyumuna etkisi incelenmiştir. Araştırmaya Amerika'nın Texas Eyaletinde yaşayan 179 evli çift katılmıştır. Katılımcıların yaş ortalamaları erkeklerde 35.3, kadınlarda 33.6 ve ortalama evlilik süresi 10.1'dir. Araştırma sonucunda kök aile sosyalizasyonu ile evlilik uyumu arasında anlamlı ilişki bulunmuşken, mizaç ile evlilik uyumu arasında anlamlı ilişki bulunamamıştır.

MacEwen ve Barling (1988)'in yapmış oldukları çalışmada kök ailede şiddet gören bireylerin evliliklerindeki stres durumlarına verdikleri saldırganlık tepki düzeyleri incelenmiştir. Araştırmaya 275 evli çift katılmıştır. Katılımcılardan evlenmeden 1 ay önce kök ailedeki şiddet bilgileri toplanmış; evlendikten sonra 6 ila 18 ay süre ile de evliliklerindeki stres durumları ve saldırganlık düzeyleri incelenmiştir. Yapılan analizler sonucunda hem kadınlar hem de erkekler için stres durumlarında saldırganlık gösterdikleri bulunmuşken, bu durumun kök aile ile anlamlı bir ilişkisi olmadığı bulunmuştur.

Laham (1990)'in yapmış olduğu çalışmada Framo'nun kök aile müdahalesini alan ve almayan bireylerin evlilik uyum düzeyleri araştırılmıştır. Araştırmaya 43 kişi deney grubunda 28 kişi kontrol grubunda olmak üzere toplam 71 kişi katılmış ve katılımcıların yaş aralığı 28 ila 68 arasında değişmektedir. Katılımcıların evlilik

uyumlarını ölçmek amacıyla Çift Uyum Ölçeği (Spanier, 1976) kullanılmıştır. Her katılımcı en az 6 hafta Framo'nun kök aile müdahalesini almıştır. Elde edilen verilere göre Framo'nun kök aile müdahalesi alan bireylerin evlilik uyum düzeyleri almayan bireylerden yüksek bulunmuştur.

Benson ve arkadaşları (1993) yapılan çalışmaya 17–21 yaşlarında, bekâr 544 kız ve 433 erkek katılmıştır. Anksiyete düzeylerini, kök ailedeki karakteristikleri ve romantik ilişkilerindeki yakınlık ve iletişim süreçlerini ölçmeyi amaçlayan anketler uygulamıştır. Bulgular, kök ailedeki iç içe geçmişlik ve kontrolün çocukların romantik ilişkileri üzerinde etkili olduğunu göstermektedir (Akt. Ülker, 2011).

Larson, Benson, Wilson ve Medora (1998)'un yapmış oldukları araştırmada Bowen aile terapisi çerçevesinde kök aile etkisinin erken ergenlerde evlilik tutumuna ve evlilik için hazır olmaya etkisi incelenmiştir. Araştırmaya hiç evlenmemiş, 433'ü erkek, 544'ü kadın olmak üzere toplam 977 kişi katılmıştır. Katılımcıların yaş aralığı 17 ila 21 yaş arasında değişmektedir. Araştırma sonucunda kök ailenin evlilik tutumuna ve evliliğe hazır olmaya pozitif yönde düşük düzeyde etki ettiği bulunmuştur.

Haws ve Mallinckxodt (1998)'ın yapmış oldukları araştırmada yeni evli çiftlerin ebeveynlerinden bireyselleşmeleri ile evlilik uyumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini 19 ila 30 yaşları arasında, 6 ila 13 ay arasında evlilik süresine sahip 92 evli çift katılmıştır. Katılımcılara Psikolojik Ayrım Envanteri (I. A. Hoffman, 1984) ve Çift Uyum Ölçeği (G. B. Spanier, 1976, 1989) uygulanmıştır. Elde edilen verilere sonucunda cinsiyete göre evlilik uyum puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Ayrıca doğrusal ve eğrisel korelasyonlar sonucunda erkeklerin annelerinden fonksiyonel bireyselleşmeleri ile hem erkeklerin hem de kadınların evlilik uyumları arasında negatif yönde, erkeklerin annelerinden çatışmalı bireyselleşmeleri ile hem erkeklerin hem de kadınların evlilik uyumları arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Bunun yanında erkeklerin babalarından fonksiyonel bireyselleşmeleri ile hem erkeklerin hem de kadınların evlilik uyumları arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuşken kadınların bireyselleşmeleri ile erkeklerin ve kadınların evlilik uyumları arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır.

Birch (1999)'in yapmış olduğu çalışmada kök ailede yaşanan sorunların şu anki çiftlerin yakınlıklarına etkisi incelenmiştir. Araştırmaya Amerika'da yaşayan evli 355 erkek ve 364 kadın katılmıştır. Çiftlerin kök ailede öğrendikleri problem çözme ve iletişim becerilerinin şu anki çift yakınlığını etkilediği bulunmuştur. Ayrıca kök ailede sorun yaşayan bireylerin evliliklerinde de sorunlar yaşadıkları görölmektedir.

Rovers, Des-Roches, Hunter ve Taylor (2000) tarafından yapılan çalışma atölye formatında deneyimlenen ailesel tedavinin etkinliğini incelemiştir. Aile atölyesi kişisel yetki düzeyini arttırmaya çalışan haftada bir olmak üzere toplam 6 oturumdan oluşmuştur. Bu çalışmaya 28 kişi katılmıştır. Kuşaklar arası kişiselleştirme ölçeğinden elde edilen ön test-son test sonuçları arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Çalışma sonucunda katılımcılar, bireyselleştirme yeteneklerini geliştirdiklerini bildirmişlerdir.

Sabatelli ve Bartle-Haring (2003)'in yapmış oldukları çalışmada evli çiftlerin kök aile deneyimleri ile evlilik uyumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmaya katılan 125 çiftin yaş ortalaması 47; evlilik süreli 5 ila 37 yıl arasında değişmekte ve ortalama evlilik süresi 23 yıldır. Araştırma sonucunda hem erkeklerin hem de kadınların kök aile deneyimleri ile evlilik uyumları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Skuja ve Halford (2004) tarafından yapılan araştırmada erkeklerin kök ailesinde şiddet görmesiyle çiftlerin çatışma yönetimi arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışmaya Avustralya'da yaşayan erkek üyesi kök ailesinde şiddete maruz kalmış 30 çift ve şiddete maruz kalmamış 30 çift olmak üzere toplam 60 çift katılmıştır. Araştırma sonucunda şiddete maruz kalan grupta şiddete maruz kalmayan gruba göre daha yüksek aile içi şiddet yaşadıkları ve olumsuz iletişim kurdukları görölmüştür. Ayrıca çatışma yönetimi açıkları ve saldırganlık daha yüksek bulunmuştur.

Gardner ve arkadaşları (2007) tarafından yapılan araştırmada, kök ailenin duygusal tepkisellik, ilişki doyumu ve çatışma yönetimi üzerindeki etkisi incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini evlilik öncesi aşamada bulunan 736 çift oluşturmuştur. Bulgular, hâlihazırda algılanan kök aile deneyimlerinin, bireylerin hem kendilerinin hem de partnerlerinin duygusal tepkisellik, zayıf çatışma yönetimi

ve ilişki doyumu üzerinde yordayıcı olduğu görülmüştür. Ayrıca kök ailede yaşanan zorlukların kadın ve erkekleri farklı etkilediği ifade edilmiştir.

Gover, Kaukinen ve Fox (2008) tarafından kök aile içindeki şiddet ile üniversite öğrencileri arasındaki şiddeti araştırmak için yapılan çalışmaya Kanadalı 2.500 üniversite öğrencisi katılmıştır. Araştırma, çocuklukta şiddete maruz kalma ile fiziksel ve psikolojik kötüye kullanım ve kurban etme arasında anlamlı ilişki olduğunu göstermiştir. Bulgular, çocukluğun şiddete maruz kalmasının, erkekler ve kadınlar için şiddet ile karakterize edilen ilişkilerde tutarlı bir ön gösterge olduğunu ortaya koymaktadır.

Falcke, Wagner ve Mosmann (2008)'in yapmış oldukları çalışmada evli çiftlerin kök aileleri ile evlilik uyumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmaya Brezilya'nın Rio Grande do Sul Eyaleti'nin Porto Alegre şehrinde oturan 542 çift katılmıştır. Katılımcıların ortalama evlilik süreleri 17.58 yıldır. Araştırma sonucunda evli çiftlerin kök aileleri ile evlilik uyumları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca kök ailedeki deneyimlere göre erkeklerin evlilik uyumları kadınlardan yüksek bulunmuştur.

Whitton, Waldinger, Schulz, Allen ve Crowell (2008)'in yapmış oldukları araştırmada kök aile etkileşimlerinin yetişkinlikteki kendi aile etkileşimlerine ve evlilik düzenlerine etkisi incelenmiştir. Araştırmaya 47 kişi katılmıştır. Bu kişiler öncelikle 14 yaşında ailelerinde yaşanan bir çatışma durumuna ait çatışma çözme yaşantısı gözlemlenmiştir. On yedi yıl sonra, eşleri ile birlikte bir evlilik çatışma etkileşimi görevinin yanı sıra evlilik uyumunun ölçütlerini tamamladılar. Araştırma sonucunda elde edilen verilere göre kök aile etkileşimlerinin, şu anki evlilikleri üzerinde etkili olduğu ve evlilik uyumlarını pozitif yönde etkilediği bulunmuştur.

Bouchard ve Doucet (2011)'in yapmış oldukları araştırmada ebeveyn boşanması ve ebeveynlerle ilişkilerin kalitesinin evliliğe geçiş dönemindeki bireylerin çift uyumuna etkisi incelenmiştir. Araştırmaya 114 çift katılmıştır ve veriler hamileliğin son 3 ayı ile doğumdan sonraki 9 ay sürede toplanmıştır. Katılımcıların yaş aralığı erkeklerde 22 ile 44, kadınlarda 22 ile 40 arasında değişmektedir. Elde edilen verilere göre çiftlerin evlilik uyumlarının doğum sonrası doğum öncesine göre düştüğü bulunmuştur. Ebeveynlerle olan ilişkilerin

ebeveynliğe geçiş sürecindeki bireylerin evlilik uyumlarıyla pozitif yönde anlamlı ilişkili olduğu bulunmuştur.

Muraru ve Turliuc (2012)'in yapmış oldukları araştırmada kök aile, romantik bağlanma ve evlilik uyumu arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmaya Romanya'da yaşayan 52'si erkek, 112'si kadın toplam 164 evli birey katılmıştır. Araştırma sonucunda romantik bağlanma ile evlilik uyumu ve kök aile arasında anlamlı ilişki bulunmuşken; kök aile ile evlilik uyumu arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Ghoroghi, Hassan ve Baba (2012)'nin yapmış oldukları çalışmada kök aile ilişkileri ile evlilik uyumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmaya Malezya'da yüksek lisansa devam eden İran kökenli 220 evli birey katılmıştır. Araştırmada Kök Aileyle İlişkiler Envanteri (Hovestadt ve ark., 1985) ve Locke-Wallace Evlilik Uyum Ölçeği (Locke & Wallace, 1959) kullanılmıştır. Elde edilen veriler sonucunda kök aile ilişkileri ile evlilik uyumları arasında pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişki bulunmuştur. Fakat cinsiyete göre kök aile ile ilişkiler ve evlilik uyumu arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır.

Anderson, Johnson, Liu, Zheng, Hardy ve Lindstrom (2014) tarafından Amerika'da yaşayan Çinli 224 birey üzerinde yaptıkları kök aile işlevselliği ve ilişki başarısı araştırmasında doğrudan ve dolaylı ilişkiler araştırılmıştır. Yapısal eşitlik model analizinden elde edilen sonuçlara göre kök aile işlevselliği ile ilişki başarısı arasında anlamlı ilişki bulunmuştur.

Strait, Sandberg, Larson ve Harper (2015)'in yapmış oldukları araştırmada kök aile deneyimleri ile evlilikte cinsel tatmin ve evlilik kalitesi arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmaya Amerika'da yaşayan Kafkas, Asya, Latin kökenli 3953 çift katılmıştır. Katılımcıların yaş ortalaması 32'dir ve yaş aralığı 19 ila 83 arasında değişmektedir. Elde edilen veriler sonucunda olumlu kök aile deneyimleri ve ebeveyn-çocuk ilişkileriyle evlilikte cinsel tatmin ve evlilik kalitesi arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur fakat cinsiyete göre değerlendirmede anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Knapp, Norton ve Sandberg (2015)'in yapmış oldukları araştırmada kök aile, ilişkide öz düzenleme ve bağlanma arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmaya Amerika ve Kanadalı 291 çift katılmış; katılan erkeklerin yaş ortalaması 32.59 iken,

kadınların yaş ortalaması 30.79 ve yaş aralığı 18 ile 63 arasında değişmektedir. Araştırmadan elde edilen veriler sonucunda kök aile deneyimleri ile ilişkide öz düzenleme ve bağlanma arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

1.5.2.Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Mamiyev (2005)'in yapmış olduğu çalışmada Türkiye'de üniversite eğitimi almakta olan Türkmenistan'lı erkek öğrencilerin ebeveyn ve eş kabul-reddi ile psikolojik uyum arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini 16 ila 27 yaşları arasında 132 Türkmen erkek ile 121 Türk erkek oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda Türkmen deneklerin çocuklukta anne-babadan ve yetişkinlikte ise eş veya sevgilileri tarafından oldukça yüksek düzeyde kabul gördüklerini ve psikolojik uyum açısından oldukça iyi bir uyuma sahip oldukları bulunmuştur. Ayrıca Türk örnekleminde eş kabul-reddi anne kabul-reddi ile anlamlı düzeyde ilişkili olduğu bulunurken, baba kabul-reddi ile ilişkili olmadığı bulunmuştur.

Cihan Güngör (2007) tarafından evlilik doyumunu açıklayan evliliğe hazır oluş düzeyi, evlilikte özyetkinlik, psikolojik belirtiler, stresle başa çıkma tarzlarından olan aktif planlama ve gelişime açıklık, duygusal tutarsızlık, özdenetim ve yumuşak başlılık kişilik özellikleri arasındaki doğrudan ve dolaylı ilişkileri incelemeye yönelik bir model geliştirilmiştir. Yapılan araştırma sonucunda geliştirilen bu modelin bir bütün olarak evlilik doyumunu açıkladığı bulunmuştur. Ayrıca eş benzerliği ve kök aile ile ilişkiler, evlilik doyumunu en fazla yordayan değişkenler ve erkeklerin evlilik doyumlarının kadınlara göre daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Ülker (2011) tarafından yapılan çalışmada kök aile ile ilişkiler, problem çözme becerileri, evlenme yaşı ve evlilik süresi değişkenlerinin evlilik çatışmasının sıklık ve yaygınlığını yordama gücü incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini İzmir'de yaşayan 394 evli birey oluşturmuştur. Kök aile ile ilişkilerin, problem çözme becerilerinin ve evlenme yaşı ve evlilik süresi değişkenlerinin evlilik çatışması sıklık ve yaygınlığını yordama gücünü belirlemek amacıyla aşamalı çoklu regresyon analizi yapılmış ve sonucunda kök aile ile ilişkiler, evlenme yaşı ve evlilik süresi değişkenlerinin evlilik çatışması sıklığını; kök aile ile ilişkiler ve problem çözme becerilerinin ise evlilik çatışması yaygınlığını anlamlı düzeyde yordadığı ortaya konmuştur.

Bircan (2011)'in yapmış olduğu çalışmada madde bağımlısı olan ve olmayan ergenlerin benlik saygıları ve yetiştikleri aile ortamlarının ebeveyn kabul reddi ve çocuk yetiştirme stilleri karşılaştırılması yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini 140 madde bağımlısı ergen ve 146 madde bağımlısı olmayan ergen katılımcı oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda madde bağımlılarının daha olumsuz bir aile ortamında yetiştiği, babaların annelere göre daha olumsuz algılandığı ve babadan algılanan reddin madde bağımlısı olmayı yordamada daha anlamlı olduğu bulunmuştur.

Yıldız (2013)'in yapmış olduğu çalışmada anne baba tutumları ile evlilik doyumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmaya 102'si kadın, 98'i erkek olmak üzere 200 evli birey katılmıştır. Katılımcıların algıladıkları anne-baba tutumlarını ölçmek amacıyla Anne Baba Tutum Ölçeği (Kuzgun ve Eldeleklioğlu, 2005), evlilik doyumunu ölçmek amacıyla Evlilik Yaşam Ölçeği (Tezer, 1986) kullanılmıştır. Araştırma sonucunda algıladıkları demokratik anne-baba tutumu ile evlilik doyumu arasında pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu, algıladıkları otoriter anne-baba tutumu ve koruyucu-istekçi anne-baba tutumu ile evlilik doyumu arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Özden (2013)'in yapmış olduğu araştırmada önceden edinilmiş ve sonradan kazanılmış gelişim özelliklerinin evlilikte çift uyumuna etkisi incelenmiştir. Araştırmaya İstanbul ilinde yaşayan yaşları 20 ila 45 arasında değişen 135 evli çift katılmıştır. Araştırma sonucunda özerkliklerinin anneleri tarafından desteklendiğini algılayan erkeklerin evlilik ilişkilerinde uyum düzeylerinin daha yüksek, anneleri tarafından psikolojik kontrol altında tutulduğunu algılayan erkeklerin evlilik ilişkilerinde uyum düzeylerinin düşük olduğu, babaları tarafından psikolojik kontrol altında tutulduğunu algılayan erkeklerin evliliklerinde çift uyumlarının daha düşük düzeyde olduğu, babaları tarafından özerkliklerinin desteklendiğini ve babalarını daha duyarlı, sevecen, ilgili algılayan erkeklerin evliliklerinde çift uyumlarının daha yüksek düzeyde olduğu bulunmuştur. Bunun yanında kadınların annelerinden algıladıkları ebeveyn tutumlarının hiçbirinin çift uyumuyla ilişkisi bulunmamıştır. Babalarını duyarlı, sevecen, ilgili ve babaları tarafından özerkliklerinin desteklendiğini algılayan kadınların çift uyum düzeylerinin arttığı, babalarının

manipülatif edici ve zorlayıcı yönde kontrolcü bir tutum sergilediğini algılayan kadınların çift uyum düzeylerinin düştüğü bulunmuştur.

Babuşcu (2014)'nin yapmış olduğu çalışmada evli bireylerde ebeveyn kabul-reddi, eş kabul-reddi ve erken dönem uyumsuz şemalar arasındaki ilişki araştırılmıştır. Araştırmanın örneklemini 23 ila 75 yaş arasında 228 evli birey oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda hatırlanan çocukluk dönemi ebeveyn reddi ile algılanan eş reddi arasında anlamlı bir ilişkili bulunmuştur.

Okur (2016)'un yapmış olduğu araştırmada algılanan anne-baba arasındaki çatışma, algılanan anne-baba tutumları ve bağlanma stillerinin romantik ilişkideki tutumlarla arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini 18 ila 65 yaş arasında 595 katılımcı oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda algılanan anne-baba çatışması ile romantik ilişki tutumları arasında yer alan kaygı ve kaçınmayla anlamlı bir ilişkisinin olduğu, yaşam doyumu ile romantik ilişki tutumlarından olan kaygı arasında negatif yönde anlamlı ilişki olduğu, algılanan anne-baba tutumlarının ve ebeveyn bağlanma stillerinin, algılanan anne-baba çatışması ve romantik ilişki tutumları arasındaki ilişkide rollerinin olduğu bulunmuştur.

Kendir ve Demirli (2016)'nin yapmış oldukları çalışmada anne-baba tutumunun evlilik doyumu üzerindeki etkisi incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini İstanbul ilinde yaşayan 200 kadın, 200 erkek olmak üzere toplam 400 evli birey oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda evlilik doyumu ve demokratik tutum arasında zayıf düzeyde pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu, otoriter ve korumacı anne-baba tutumunun evlilik doyumu ile ilişkili olmadığı bulunmuştur.

Yıldız (2016)'ın yapmış olduğu çalışmada romantik ilişkilerde şiddetin, anne-baba tutumları ve benlik saygısı ile ilişkisi incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini Marmara'da bir devlet üniversitesinde öğrenim gören 607 üniversite öğrencisi oluşturmuştur. Araştırma sonucunda romantik ilişkilerde şiddet davranışıyla benlik saygısı ve anne-baba tutumları arasında anlamlı ilişkilerin olduğu, romantik ilişkilerde şiddet davranışını demokratik anne ve koruyucu baba tutumlarının anlamlı bir şekilde yordadığı bulunmuştur.

1.6.EVLİLİK UYUMU İLE İLGİLİ YAPILAN ARAŞTIRMALAR

1.6.1.Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Merikangas, Prusoff, Kupfer ve Frank (1985)'in yapmış oldukları çalışmada majör depresyon ile evlilik uyumu arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmaya 45 majör depresyon tanısı almış bireyle 45 normal birey katılmıştır. Araştırma sonucunda majör depresyon tanısı almış bireylerin evlilik uyum düzeyleri majör depresyon tanısı almamış bireylerin evlilik uyum düzeylerinden daha düşük olduğu bulunmuştur.

Emmelkamp, Haan ve Hoogduin (1990)'in yapmış oldukları çalışmada evlilik uyumu ile obsesif-kompulsif bozukluk arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini 50 obsesif-kompulsif problemi olan birey oluşturmaktadır. Katılımcılar 8 tedavi seansı sürecekte eş desteği alan ve eş desteği almayan olmak üzere iki gruba ayrılmıştır. 8 tedavi seansı sonucunda elde edilen ön test-son test verilerine göre eş desteği alan grupla almayan grup arasında anlamlı fark görülmemiştir. Ayrıca obsesif-kompulsif bozukluk problemi olan bireylerin evlilik sorunları yaşadıkları görülse de obsesif-kompulsif bozukluk ile evlilik uyumu arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı bulunmuştur.

Wallece ve Gotlib (1990)'in yapmış oldukları çalışmada ebeveynlik sürecine geçiş döneminde olan bireylerin evlilik uyumları incelenmiştir. Araştırmaya 97 evli çift katılmıştır. Katılımcılardan kadınların yaş ortalaması 26.9, erkeklerin yaş ortalaması 28.9 ve çiftlerin ortalama evlilik süreleri 3.5 yıldır. Katılımcılardan hamilelik döneminde, doğumdan sonraki birinci ay sonunda ve altıncı ay sonunda veriler toplanmıştır. Elde edilen verilere göre ebeveynlik sürecine geçen çiftlerin evlilik uyum düzeyleri zaman içerisinde düştüğü bulunmuştur.

Fışıloğlu (1992)'nin yapmış olduğu çalışmada lisansüstü öğrencilerin evlilik uyumları incelenmiştir. Araştırmaya State University of New York at Buffalo'da eğitim gören 70 lisansüstü evli birey katılmıştır. Araştırma sonucunda öğrenci statüsü ve eşin eğitimi değişkenleriyle evlilik uyumu arasında anlamlı fark bulunmuşken; cinsiyet, yaş, evlilik süresi, evlilik sayısı, lisansüstü eğitim derecesi, din, meslek, eşin yaşı ve eşin mesleği değişkenleri arasında anlamlı ilişki bulunamamıştır.

Lussier ve arkadaşları (1997) tarafından yapılan çalışmada evli çiftlerin kullandıkları baş etme yöntemleri, bağlanma stilleri ve evlilik uyumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini 263 çift oluşturmaktadır. Elde edilen veriler sonucunda, güvenli bağlanma stiline sahip olan kişilerin sorumluluk odaklı baş etme yöntemlerini kullandığı, kaygılı bağlanma stiline sahip olan bireylerin duygu odaklı baş etme yöntemlerini kullandığı ve kaçınan baş etme yöntemlerini kullanan kişilerin belirsiz bağlanma stiline sahip oldukları ve evlilik uyumlarının düşük olduğu bulunmuştur.

McGovern ve Meyers (2002) tarafından yapılan çalışmada evlilik uyumu ile cinsiyet rolleri ve ev işi paylaşımları arasındaki ilişki araştırılmıştır. Çalışmanın örneklemini 85 evli çift oluşturmaktadır. Elde edilen veriler doğrultusunda modern erkek eşlerin geleneksel erkek eşlere göre daha yüksek düzeyde evlilik uyumuna sahip oldukları bulunmuştur. Cinsiyet rollerinin ve ev işleri görevlerinin eşler tarafından yerine getirilmesi evlilik uyumunu artırdığı bulunmuştur.

Isaac ve Shah (2004) tarafından yapılan çalışmada Hintli çiftlerde cinsiyet rolleri ile evlilik uyumu arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini Hindistan'ın Bangalore şehrinde bir evlilik ve aile terapisine başvuran 40 evlilik sorunu yaşayan çift oluşturmuştur. Araştırma sonucu çiftlerde cinsiyet rolleri ile evlilik uyumu arasında anlamlı ilişki olduğunu göstermiştir. Ayrıca çiftlerin cinsiyet rolleri hakkında daha tarafsız olmaya yöneldikleri bulunmuştur.

Kinnunen ve Feldt (2004)'in yapmış oldukları çalışmada ekonomik stres ile evlilik uyumu arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmaya 608 Finlandiyalı evli çift katılmıştır. Araştırma sonucunda ekonomik sorun ile evlilik uyumu arasında negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Yani ekonomik zorlanmanın artması evlilik uyumunu düşürmüştür.

Cordova, Gee ve Warren (2005)'in yapmış oldukları çalışmada duygusal beceriklilik ile evlilik uyumu arasındaki ilişki incelemiştir. Araştırmanın örneklemini 92 evli çift oluşturmuştur. Çalışmanın sonucunda duyguları tanımlama ile iletişim kurma yeteneğinin evlilik uyumu arasında anlamlı ilişki olduğu bulunmuştur.

Dekel, Solomon ve Bleich (2005)'in yapmış oldukları çalışmada savaş gazisi ve eşlerinin duygusal sorunlarıyla evlilik uyumları arasındaki ilişki incelenmiştir.

Araştırmanın örneklemini 215 gazi ve eşleri oluşturmaktadır. Katılımcılar İsrail Savunma Bakanlığına bağlı üç farklı değerlendirme kliniklerinden seçilmiştir. Araştırma sonucunda eşlerin duygusal sorunlarıyla evlilik uyumları arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Singh ve arkadaşlarının (2006) yapmış olduğu çalışmada kadınların eğitim düzeyi ve istihdam durumları ile evlilik uyumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmaya 300 Hindistanlı evli kadın katılmıştır. Araştırma sonucunda kadınların eğitim düzeyi ve istihdam durumları ile evlilik uyumları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Hashmi, Khurshid ve Hassan (2007)'in yapmış oldukları çalışmada evlilik uyumu, stres ve depresyon arasındaki ilişki araştırılmıştır. Araştırmaya 75'i çalışan ve 75'i çalışmayan olmak üzere 150 evli kadın katılmıştır. Katılımcıların yaşları 18 ila 50 arasında değişmektedir. Araştırma sonucunda depresyon ve stres ile evlilik uyumu arasında negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Heenne ve arkadaşları (2007) tarafından yapılan çalışmada evli çiftlerin bağlanma stilleri, iletişim çatışmaları, depresyon düzeyleri ve evlilik uyumu arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini kliniğe başvuran psikiyatrik tanı almış 69 kişi ve kliniğe başvurmamış psikiyatrik tanı almamış 69 kişi katılmıştır. Elde edilen veriler sonucunda iletişim çatışması yüksek olan çiftlerin evlilik uyumlarının düşük olduğu ve güvensiz bağlanma stiline sahip oldukları, kadınların evlilik uyumlarının erkeklere göre düşük olduğu bulunmuştur.

Chen, Tanaka, Uji, Hiramura, Shikai, Fujihara ve Kitamura (2007)'nin yapmış oldukları çalışmada Japon çiftlerin evlilik uyumunda kişiliklerin rolü incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini 66 evli Japon çift oluşturmuştur. Katılımcılara Locke ve Wallace Evlilik Uyum Ölçeği (SMAT; Locke ve Wallace, 1959) ve Eysenck Kişilik Testi (EPQ; Eysenck ve Eysenck, 1975) uygulanmıştır. Elde edilen verilere göre kişilik ile evlilik uyumu arasında anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Darvizeh ve Kahaki (2008)'nin yapmış oldukları çalışmada üniversite öğrencilerinin psikolojik iyi oluşları ile evlilik uyumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmaya İran'ın AI-Zahra Üniversitesi'nde evli olan 20 kadın

öğrenci katılmıştır. Araştırma sonucunda üniversite öğrencilerinin psikolojik iyi oluşları ile evlilik uyumları arasında anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Godbout ve arkadaşları (2009) tarafından yapılan çalışmada çocuklukta şiddet deneyiminin aile içi şiddet ve evlilik uyumu arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmaya 644 evli birey katılmıştır. Elde edilen veriler doğrultusunda erken yaşlarda şiddete maruz kalan bireylerin, yakın ilişkilerde şiddete başvurma ve evlilik uyumlarını öngörmede önemli role sahip olduğu bulunmuştur.

Boden, Fischer ve Niehuis (2009)'in yapmış oldukları çalışmada genç yetişkinlerin başlangıç düzeyindeki duygusal yakınlık ve evlilik uyumunun 25 yıllık süreçteki değişimi incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini 144 evli birey oluşturmuş ve katılımcılardan belirli aralıklarla 25 yıllık süreç içerisinde 5 defa veri toplanmıştır. Elde edilen verilere göre araştırma sonucunda yıllar içerisinde bireylerin duygusal yakınlığının arttığı ve buna bağlı olarak da evlilik uyumlarının arttığı bulunmuştur.

Rasouli ve Farahbakhsh (2009)'in yapmış oldukları çalışmada bağlanma stilleri ve kontrol odağı ile evlilik uyumu arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini çocukları konuşma terapisi alan 60 erkek ve 60 kadın olmak üzere toplam 120 evli birey oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda bağlanma stilleri ve kontrol odağı ile evlilik uyumu arasında ilişki bulunmazken, bağlanma stilleri ile kontrol odağı arasında anlamlı ilişki bulunmuştur.

Bali, Dhingra ve Balu (2010)'un yapmış oldukları çalışmada kısırlık problemi yaşayan evli kadınların evlilik uyum düzeyleri incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini kısırlık problemi yaşayan Hindistanlı evlilik süresi en az 10 yıl olan 30 evli kadın oluşturmuştur. Araştırma sonucunda kısırlık problemi yaşayan kadınların evlilik uyum düzeylerinin düşük olduğu bulunmuştur. Ayrıca bireylerin evlilik süreleri ile evlilik uyumları arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Aliakbari (2010)'un yapmış olduğu çalışmada kadınların cinsel işlevleri ile evlilik uyumları ve kocalarının evlilik uyumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini İran Tarbiat Modarres Üniversitesi'nden 60 evli çift oluşturmuştur. Araştırma sonucunda kadınların cinsel işlevleri ile evlilik uyumları ve kocalarının evlilik uyumları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Lopez ve arkadaşlarının (2011) yapmış oldukları çalışmada yeni evli çiftlerde dini bağlılık, yetişkin bağlılığı ve evlilik uyumu arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmaya 92 evli çocuk sahibi olmayan çift katılmıştır. Araştırma sonucunda dini bağlılık ile evlilik uyumu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca kaygılı (saplantılı-kararsız) bağlanma ile evlilik uyumu arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Schramm ve arkadaşları (2012) tarafından yapılan çalışmada dindarlık, mezhepler arası homogami, dindarlık homogamiası ve evlilik uyumu arasındaki ilişki araştırılmıştır. Araştırmanın örneklemini ilk evliliği olan 1394 ve ikinci evliliği olan 601 kişi oluşturmuştur. Araştırma sonucunda hem ilk evliliklerde hem de yeniden evliliklerde, her ikisi de dindar olduklarını bildiren eşlerin, her iki eşin de dindar olmadığını ya da sadece eşinin dindar olduğunu ifade eden eşlerden daha fazla evlilik uyum puanına sahip oldukları bulunmuştur.

Filipoviç ve arkadaşları (2016) tarafından yapılan çalışmada, eşlerin akılcı olmayan inançlarının ve işlevsiz duygularının evlilik uyumunu nasıl etkilediğini açıklayan kapsamlı bir model oluşturmak amaçlamıştır. Araştırmanın örneklemini Sırbistan'ın Belgrad şehrinde yaşayan 100 evli çift oluşturmuştur. Araştırmanın sonucuna göre akılcı olmayan inançların, her iki eşin algılanan evlilik uyumunu etkileyen, işlevsiz duygulara yol açtığı bulunmuştur. Bununla birlikte, çiftlerin karşılıklı etkilerinin incelenmesinde, erkeklerin yalnızca işlevsiz duygularının kadınların algıladıkları evlilik uyumlarını etkilediği, ancak bunun tersini etkilemediği bulunmuştur.

Li, Robustelli ve Whisman (2016)'ın evlilik uyumları ve psikolojik sorun arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yaptıkları çalışmada 710 evli yetişkine ölçek uygulamışlardır. Elde edilen sonuçlarda evlilik uyumunun olumlu ve olumsuz boyutlarının psikolojik sorunun boyutsal ve kategorik önlemleriyle anlamlı düzeyde ilişkili olduğu bulunmuştur. Ayrıca, nevroz, arkadaşlık ve aile ilişkilerinin kalitesi ve demografik değişkenler istatistiksel olarak kontrol edildiğinde, evlilik uyumu ve psikolojik sorun arasında anlamlı ilişki görülmüştür.

1.6.2.Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Yıldırım (1993)'ın yapmış olduğu araştırmada sosyo-ekonomik düzey açısından evli bireylerin uyum düzeyleri incelenmiştir. Araştırmanın rneklemini, Ankara'nın merkez ilçelerinde yaşayan farklı sosyo-ekonomik düzeydeki 1100 evli bireyden oluşmuştur. Araştırma sonucunda evli bireylerin sosyo-ekonomik düzeye göre uyum düzeyleri arasında anlamlı ilişki bulunmuştur.

Kalkan (2002) tarafından yapılan çalışmada evlilik ilişkisini geliştirme programının evli çiftlerin evlilik uyum düzeylerine etkisi incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini 14 kişi kontrol grubu, 14 kişi deney grubu olmak üzere toplam 28 kişi oluşturmaktadır. Katılımcılara Tutarel-Kışlak tarafından uyarlaması yapılan Evlilik Uyum leği (Locke & Wallace, 1959) uygulanmıştır. Evlilik ilişkisini geliştirme programı oturumları yaklaşık 2,5 saat olmak üzere 10 hafta srmuştur. Evlilik Uyum leği n-test ve son-test analizleri sonucunda evlilik ilişkisini geliştirme grubuna katılmanın evli bireylerin evlilik uyum düzeylerini yükselttiği bulunmuştur. Ayrıca deney ve kontrol grubundaki bireylerin evlilik uyumlarının cinsiyete göre değişmediği bulunmuştur.

şener (2002) tarafından yapılan araştırmada ailede eşler arasındaki uyuma etki eden faktörler araştırılmıştır. Demografik ve sosyo-ekonomik değişkenler açısından değerlendirilen araştırmaya Ankara Hacettepe niversitesi'nde çalışan 413 evli personel ve eşleri katılmıştır. Elde edilen sonuçlarda evlilik uyumu, erkeklerin kadınlardan yüksek; eşlerin her ikisi de çalışanların, biri alışmayanlardan yüksek; öğrenim düzeyi yüksek olanların, öğrenim düzeyi düşük olanlardan yüksek olduğu bulunmuştur.

Tutarel-Kışlak ve çabukça (2002)'nın yapmış oldukları çalışmada demografik değişkenler ile empatinin evlilik uyumunu yordamadaki katkıları incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini 150 evli birey oluşturmaktadır. Elde edilen verilere göre empati ile evlilik uyumu arasında anlamlı ilişki bulunurken, demografik değişkenlerle (yaş, cinsiyet, ev işi, evlilik yılı, ocuk sayısı, iş ve eğitim) evlilik uyumu arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır.

Sardoğan ve Karahan (2005)'ın insan ilişkileri beceri eğitimi programının evli bireylerin evlilik uyum düzeyleri üzerindeki etkisi incelenmiştir. Çalışma grubu

programa gönüllü olarak katılmak isteyen 24 evli bireyden oluşturulmuştur. Araştırma deseni olarak kontrol gruplu ön-test son-test model kullanılmış ve 12 birey deney 12 birey de kontrol grubuna alınmıştır. Elde edilen bulgular, insan ilişkileri beceri eğitimi programının evli bireylerin evlilik uyum düzeylerini olumlu yönde etkilediği şeklindedir.

Demiray (2006)'ın yapmış olduğu çalışmada evli çiftlerin evlilik uyumunun bazı demografik değişkenlere göre farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini 51 çift oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda evlilik uyumu ile yaş, evlilik süreleri ve aile ziyaretleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuşken; cinsiyet, eğitim, çocuk sayısı, çalışma durumu, evlilik biçimi, gelir düzeyi ve aile tipi arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Kalkan ve Ersanlı (2008)'nin yapmış oldukları çalışmada bilişsel davranışçı yaklaşıma dayalı evlilik ilişkisini geliştirme programının evli bireylerin evlilik uyum düzeylerine etkisi araştırılmıştır. Araştırmada kontrol gruplu ön-test ve son-test modeli kullanılmıştır. Evlilik ilişkisini geliştirme programının evli bireylerin evlilik uyum düzeylerini artırdığı saptanmıştır.

Şendil ve Korkut (2008)'un yapmış oldukları çalışmada evlilik uyum ve evlilik çatışma düzeylerinin demografik değişkenlere göre farklılaşp farklılaşmadığı araştırılmıştır. Araştırmaya 171 kişi katılmıştır. Elde edilen verilere göre evlilik uyum ve evlilik çatışma düzeylerinin demografik değişkenlere (evlenme türleri ve evlilik süresi, cinsiyet, çocuk sayısı, eğitim ve ekonomik durum) göre anlamlı ilişki gösterdikleri bulunmuştur.

Şener ve Terzioğlu (2008)'nin yapmış oldukları çalışmada bazı sosyo-ekonomik ve demografik değişkenler ile iletişimin eşler arası uyuma etkisi araştırılmıştır. Araştırmaya 413 kişi katılmıştır. Araştırma sonucuna göre, bazı sosyo-ekonomik ve demografik değişkenler (cinsiyet, öğrenim düzeyi, aylık gelir miktarı, evlenme yaşı) ve iletişim ile eşlerin evlilik uyumu arasında anlamlı ilişki bulunmuştur.

Düzgün (2009)'ün yapmış olduğu çalışmada evli kişilerde depresyon, ilişkiye ilişkin inanç, kendini ayarlama düzeyinin evlilik uyumu ile ilişkisi incelenmiştir. Araştırmaya 74 kadın, 83 erkek olmak üzere toplam 157 evli birey katılmıştır.

Araştırma sonucunda depresyon ile evlilik uyumu arasında negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuşken cinsiyet, yaş, evlilik süresi, eşin yaşı, eşin destek düzeyi değişkenlerinin evlilik uyumu ile anlamlı ilişki göstermediği bulunmuştur.

Erişti (2010)'nin yapmış olduğu çalışmada evli bireylerin bağlanma stilleri ve kişilik özelliklerinin evlilik uyumları ile ilişkisi incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini 174 evli birey oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda evli bireylerin bağlanma stilleri ve kişilik özellikleri ile evlilik uyumları arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Bunun yanında cinsiyet ile evlilik uyumu arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır.

Yeşiltepe (2011) tarafından yapılan araştırmada öğretmenlerin evlilik uyumları, psikolojik iyi oluş ve bazı değişkenler açısından incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini Mersin ilinde görev yapan 343 evli öğretmen oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin cinsiyetlerine ve yaşlarına göre evlilik uyumlarında anlamlı bir fark bulunmazken, bireylerin evlilik biçimi, çocuk sayısı, çocuk bakımı ve kıdemlerine göre evlilik uyumlarının anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur. Ayrıca evli öğretmenlerin evlilik uyumları ile psikolojik iyi oluşları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Ekşi ve Kahraman (2012)'in yapmış oldukları çalışmada aile eğitim programının evli kadınlarda evlilik uyumuna ve aile sistemine etkisi incelenmiştir. Araştırmaya toplam 20 kişi katılmış ve yansız atama yöntemiyle 10 kişi deney grubunu, 10 kişi de kontrol grubunu oluşturmuştur. Deney grubuna her biri 75 dakika süren 12 oturumluk aile eğitim programı uygulanmıştır. Elde edilen verilere göre aile eğitim programının evlilik uyumu ve aile sistemi içerisindeki duygusal tepki verebilme durumunu artırmada etkili olduğu bulunmuştur. Ancak aile eğitim programının aile sistemi içindeki problem çözme, iletişim, gereken ilgiyi gösterme, roller, davranış kontrolü ve genel fonksiyonda etkili olmadığı bulunmuştur.

Tutarel-Kışlak ve Göztepe (2012)'in yapmış oldukları çalışmada demografik değişkenler, duygu dışavurumu, depresyon, empati ile evlilik uyumu arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini 167 evli birey oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda duygu dışavurumu, depresyon, empati ile evlilik uyumu arasında anlamlı ilişki bulunmuşken; demografik değişkenlerle (yaş, evlilik yaşı, evlilik süresi, evlilik

türü, eşin yaşı, gelir düzeyi, eğitim düzeyi ve çocuk sayısı) evlilik uyumu arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır.

Duman (2012)'in yapmış olduğu çalışmada mizaç ve karakter özellikleri, evlilik uyumu ve cinsiyet arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini 200 evli birey oluşturmaktadır. Araştırma sonucuna göre mizaç ve karakter özelliklerinin, evlilik uyumu ve cinsiyete göre farklılık gösterdiği bulunmuştur.

Şengül Öner (2013)'in yapmış olduğu çalışmada evli bireylerin evlilik çatışmaları, çatışma çözüm stilleri ve evlilik uyumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini İzmir ilinde ikamet eden 113 çift oluşturmıştır. Araştırma sonucunda çatışma yaygınlık, çatışma sıklık, olumlu çatışma çözüm stilleri, olumsuz çatışma çözüm stilleri, boyun eğme, geri çekilme ve evlilik uyumunda çiftlerin evlilik kararlarına göre önemli farklılıkların var olmadığı bulunmuştur.

Hoşgör (2013)'ün yapmış olduğu çalışmada evli bireylerin öfke ifade tarzları ile evlilik uyumu arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini İzmir ilinde ikamet eden 216 evli birey oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda evli bireylerin öfke ifade tarzları ile evlilik uyumu arasında anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Kublay (2013)'in yapmış olduğu çalışmada evli bireylerin evlilik uyumları ile değer tercihleri ve öznel mutlulukları arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini 2013 yılında Rize ilinde ikamet eden 452 evli birey oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda evlilik uyumu ile değer tercihleri arasındaki ilişki incelendiğinde; özgürlük, fütüvvet, romantik değerler, maneviyat, entelektüel değerler, insan onuru, kariyer değerleri ve toplumsal değerler ile evlilik uyumu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuşken; materyalistik değerler ile evlilik uyumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Evlilik uyumu ile öznel mutluluk arasındaki ilişki incelendiğinde bu iki değişken arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca evlilik uyumunun demografik değişkenlere (cinsiyet, eğitim düzeyi, meslek ve evlenme biçimi) göre farklılaşmadığı bulunmuştur.

Yılmaz (2014)'in yapmış olduğu çalışmada evli bireylerin algıladıkları ego durumları ve evlilik uyumları ile çocuklarının okul başarıları arasındaki ilişki

incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini İstanbul ili Kadıköy ilçesinde ikamet eden 295 evli birey ve aynı ilçede devlet okuluna giden çocukları oluşturmuştur. Araştırma sonucunda evli bireylerin yetişkin puanları yükseldikçe evlilik uyumu puanlarının da arttığı, doğal çocuk ego durumundan elde edilen puanlar ile evlilik uyumu arasında negatif yönde ilişki olduğu bulunmuştur.

Erdoğan Taycan ve Çepik Kuruoğlu (2014)'nin yapmış oldukları çalışmada evlilik uyumu ile demografik özellikler, eşlerin bağlanma özellikleri, mizaç ve karakter özellikleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Evlilik sorunları nedeniyle psikiyatri polikliniğine başvuran 25 çift deney grubunu, herhangi bir evlilik sorunu belirtmeyen ve psikiyatrik bozukluğu bulunmayan 25 çift kontrol grubunu oluşturmuştur. Evlilik sorunu yaşayan çiftlerde eşlerin birbirini değerlendirme özelliklerinin sorun yaşamayan çiftlerden farklı olduğu, farklılıkların evlilik uyumu ile demografik değişkenler(yaş, gelir düzeyi, eğitim, çocuk sayısı, evlilik sayısı, evlilik süresi), mizaç, karakter ve bağlanma özellikleriyle ilişkili olduğu bulunmuştur.

Özaydınlık (2014)'in yapmış olduğu çalışmada evli çiftlerin evlilik uyumları ile kişilik özellikleri ve romantik ilişkilerdeki sosyal ilgileri incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini 100 evli çift oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda evli çiftlerin evlilik uyumu ile deneyime açıklık, sorumluluk, dışadönüklük ve yumuşak başlılık kişilik özellikleri alt boyutları arasında pozitif yönde anlamlı ilişki; evlilik uyumu ve duygusal dengesizlik kişilik özelliği alt boyutu arasında ise negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca evli çiftlerin evlilik uyumu ile romantik ilişkilerdeki sosyal ilişkileri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Özcan (2016)'ın yapmış olduğu çalışmada evli bireylerin evlilik uyumu ile tolerans düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini Samsun ilinde ikamet eden 300 evli birey oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda evli bireylerin evlilik uyumu ile tolerans düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Ayrıca evlilik uyum düzeylerinin bireyin kendisinin ve eşinin öğrenim durumuna, algıladığı mutluluk düzeyine ve yaşamakta olduğu yerleşim yerine göre farklılaştığı; cinsiyet, yaş, evlilik süresi ve algılanan sosyoekonomik düzeye göre farklılaşmadığı bulunmuştur.

Kumcağız ve Güner (2017)'in yapmış oldukları çalışmada hemşirelerin iş doyumlarının yordayıcısı olarak sosyal destek, evlilik uyumu ve bazı değişkenler açısından incelemesi yapılmıştır. Araştırmaya Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi'nde çalışan en az bir yıllık evli 280'i kadın, 126'sı erkek olmak üzere toplam 406 evli hemşire katılmıştır. Araştırma sonucunda evlilik uyumu ile iş doyumunu ve sosyal destek arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Ayrıca evlilik uyumu ile cinsiyet, yaş, evlilik süresi, eşin çalışma durumu, gelir durumu, çocuğun bakım sorumluluğunu üstlenme değişkenleri arasında anlamlı ilişki bulunmuştur.

BÖLÜM 2

YÖNTEM

2.1.Araştırma Deseni

Bu araştırma betimsel bir araştırma olup ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Karasar (2005) ilişkisel tarama modelini, iki ve daha fazla değişken arasındaki değişimin varlığını ve derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modeli olarak ifade etmiştir.

2.2.Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Samsun ilinde ikamet eden evli bireyler, örneklemini 2017 yılında Samsun ve ilçelerinde ikamet eden ve gelişigüzel örnekleme yöntemiyle seçilen 242 birey oluşturmaktadır. Örneklemeye ilişkin tanımlayıcı bilgiler aşağıda verilmiştir.

Tablo 1: Örneklem Grubunun Genel Yapısı ve Özelliklerine İlişkin Frekans Ve Yüzde Değerleri

DEĞİŞKENLER	N	%
Cinsiyet (n=242)		
Kadın	111	45.9
Erkek	131	54.1
Eğitim Düzeyi (n=242)		
Lise	63	26
Önlisans	41	17
Lisans ve Lisansüstü	138	57
Sosyoekonomik Düzeyi Algılayış (n=242)		
Kötü	4	1.7
Orta	145	59.9
İyi	93	38.4
Evlilik Süresi (n=242)		
1 Yıdan Az	16	6.6
1-3 Yıl	33	13.6
4-7 Yıl	49	20.2
8 Yıl Ve Üstü	144	59.5

Meslek (n=242)		
Polis	51	21.1
Özel Güvenlik	14	5.8
Emekli	10	4.1
Ev Hanımı	15	6.2
İşçi	27	11.2
Öğretmen	90	37.2
Sağlık Personeli	21	8.7
Bankacı	14	5.8
Hayatın Çoğunlukla Geçtiği Yer (n=242)		
Köy	29	12
İlçe	91	37.6
İl	122	50.4
Evlilik Biçimi (n=242)		
Görücü Usulü	43	17.8
Anlaşarak	179	74
Diğer	20	8.3
Doğum Sırası (n=242)		
İlk çocuk	78	32.2
Ortanca çocuk	98	40.5
Son çocuk	61	25.2
Tek çocuk	5	2.1
Eşin Doğum Sırası (n=242)		
İlk çocuk	78	32.2
Ortanca çocuk	92	38
Son çocuk	68	28.1
Tek çocuk	4	1.7
Aile Tipi (n=242)		
Çekirdek Aile	202	83.5
Geniş Aile	40	16.5
Aile Tutumu (n=242)		
Demokratik	90	37.2
Koruyucu	112	46.3
Otoriter	35	14.5
İlgisiz	5	2.1
Kök Aileyle Görüşme Sıklığı		
Her Gün	83	34.3
Birkaç Günde Bir	83	34.3
Haftada Bir	38	15.7
Birkaç Haftada Bir	16	6.6
Ayda Bir	19	7.9
Hiç Bir Zaman	3	1.2

Tablo 1 incelendiğinde örneklemin toplam mevcudunun 242 olduğu görülmektedir. Bireylerin 111'i (%45.9) kadın, 131'i (%54.1) erkek; yaş aralığı 23 ile 65 arasında (ort.=37.4) değişmekte ve evlenme yaşı 17 ile 37 arasında (ort.=26.1) değişmektedir. Kişilerin eğitim düzeyleri lise 63 (%26), önlisans 41 (%17), lisans ve

lisansüstü 138 (%57)'dir. Sosyo-ekonomik durumunu kötü algılayanların sayısı 4 (%1.7), orta algılayanların sayısı 145 (%59.9) ve iyi algılayanların sayısı 93 (%38.4)'tür. Evlilik süreleri 1 yıldan az olanların sayısı 16 (%6.6), 1-3 yıl olanların sayısı 33 (%13.6), 4-7 yıl olanların sayısı 49 (%20.2), 8 yıl ve üstü olanların sayısı 144 (%59.5)'tür. Katılımcıların mesleklere dağılımları polis 51 (%21.1), özel güvenlik 14 (%5.8), emekli 10 (%4.1), ev hanımı 15 (%6.2), işçi 27 (%11.2), öğretmen 90 (%37.2), sağlık personeli 21 (%8.7) ve bankacı 14 (5.8)'tür. Hayatlarının çoğunlukla geçtiği yerlere baktığımızda köy 29 (%12), ilçe 91 (%37.6) ve il 122 (%50.4)'dir. Evlilik biçimi görücü usulü 43 (%17.8), anlaşarak 179 (%74) ve diğer 20 (8.3)'dir. Doğum sıralarına göre incelendiğinde ilk çocuk 78 (%32.2), ortanca çocuk 98 (%40.5), son çocuk 61 (%25.2) ve tek çocuk 5 (%2.1); eşin doğum sırasına göre incelendiğinde ise ilk çocuk 78 (%32.2), ortanca çocuk 92 (%38), son çocuk 68 (28.1) ve tek çocuk 4 (%1.7)'tür. Katılımcıların 202 (%83.5)'si çekirdek aile, 40 (%16.5)'i geniş aile tipine sahiptir. İçinde yetiştikleri aileden gördükleri muameleye göre 90 (%37.2)'i demokratik, 112 (%46.3)'si koruyucu, 35 (%14.5)'i otoriter, 5 (%2.1)'i ilgisiz aile tutuma sahiptir. Son olarak katılımcıların 83 (%34.3)'ü her gün, 83 (34.3)'ü birkaç günde bir, 38 (%15.7)'i haftada bir, 16 (%6.6)'sı birkaç haftada bir, 19 (%7.9)'u ayda bir kök aileleriyle görüşürken, 3 (%1.2)'ü hiçbir zaman görüşmemektedir.

2.3. Veri Toplama Araçları

2.3.1. Çift Uyum Ölçeği

Araştırmada evli bireylerin evlilik uyum düzeylerini belirlemek amacıyla 1976 yılında Spanier tarafından geliştirilen, Fıfıloğlu ve Demir (2000) tarafından Türkçeye uyarlanan Çift Uyum Ölçeği (Dyadic Adjustment Scale) kullanılmıştır. 32 madden oluşan ölçeğin dört alt boyutu vardır: mutluluk, bağlılık, ortak kararlılık ve duygusal ifade. Çift Uyum Ölçeği beşli, altılı, yedili Likert tipi bir ölçektir. Ölçek maddelerine verilen cevaplar; her zaman anlarız, nadiren anlayamayız, her zaman anlayamayız gibi cevaplardır. 29 ve 30. maddeler iki seçenekli evet ve hayır şeklinde cevaplanmaktadır. 32. madde diğerlerinden farklı olarak cevaplayıcılardan ilişkilerinin hakkında ne hissettiklerini en iyi şekilde tanımlayan “ilişkimin başarılı olmasını çok fazla istiyorum ve bunun için yapamayacağım hiçbir şey yoktur” ya da “ilişkim asla başarılı olmayacak ve ilişkimin yürümesi için benim daha fazla

yapabileceğim bir şey yok” gibi altı farklı seçenekten birini işaretlemeleri istenmektedir. Ölçekten alt boyut puanları ve toplam puan olmak üzere iki farklı puan türü elde edilmekte ve toplam puan aralığı 0-151 arasında değişmektedir. Yapılan uyarlama çalışmasının örneklemini 264 evli birey oluşturmaktadır. Ölçekten elde edilen verilere göre cronbach alpha güvenilirlik katsayısı .92, çiftin bağlılığı alt boyutu için .75, çiftin mutluluğu alt boyutu için .83, duygusal ifade alt boyutu için .80 ve çiftin ortak kararlılığı alt boyutu için .75’dir. Çift Uyum Ölçeğinin yapı geçerliliği için Evlilik Uyum Ölçeği (Locke - Wallace Marital Adjustment Scale) kullanılmış ve yapı geçerliliği .82 bulunmuştur.

2.3.2.Kök Aileyle İlişkiler Envanteri

Kök Aileyle İlişkiler Envanteri Cihan Güngör (2007) tarafından 248’i kadın 188’i erkek toplam 436 evli bireyden alınan verilerle geliştirilmiştir. Envanter kişinin çocukluk yıllarında fiziksel, duygusal ve psikolojik olarak içinde yetiştiği ailenin yapı ve özelliklerini belirlemeyi amaçlamaktadır. 1(evet) veya 0 (hayır) şeklinde puanlanan envanter 21 maddeden oluşmaktadır. Baba ile ilişkiler, anne ile ilişkiler ve aile ortamı olmak üzere üç alt boyutu vardır. Alınan yüksek puan bireylerin kök aileleriyle olan ilişkinin sağlamlık düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir. Kök Aileyle İlişkiler Envanterinin güvenilirlik çalışmaları kapsamında “Baba İle İlişkiler” alt boyutunun iç tutarlılık katsayısı .85, test tekrar test güvenirliliği .84, “Anne İle İlişkiler” alt boyutunun iç tutarlılık katsayısı .70, test tekrar test güvenirliliği .75 ve “Aile Ortamı” alt boyutunun iç tutarlılık katsayısı .95, test tekrar test güvenirliliği .75 olarak hesaplanmıştır.

2.3.3.Kişisel Bilgiler Formu

Araştırmacı tarafından düzenlenen kişisel bilgiler formunda, evli bireylerin cinsiyet, yaş, öğrenim düzeyi, evlenme yaşı, sosyoekonomik durum algısı, evlilik süresi, meslek, hayatlarının çoğunlukla geçtiği yer, evlilik biçimi, doğum sırası, eşin doğum sırası, aile tipi, anne baba tutumu algısı ve kök aileyle görüşme sıklığını belirlemeye yönelik sorular yer almaktadır.

2.4.Verilerin Analizi

Araştırmada katılımcıların doldurduğu ölçekten elde edilen veriler SPSS 20.0 istatistik paket programına aktarılmıştır. Verilerin analizi SPSS 20.0’da yapılmıştır.

İlk olarak örneklem grubunu oluşturan bireylerin frekans ve yüzdeler dağılımları incelenmiştir. Verilerin normal dağılım gösterip göstermediği Kolmogorov-Smirnov testiyle test edilmiş ve normal dağılım gösterdiği bulunmuştur. Buna göre Pearson Momentler Çarpımı Korelasyonu ve Manova analizi kullanılmıştır.

BÖLÜM 3

BULGULAR

Bu bölümde, araştırmanın amaçları doğrultusunda elde edilen verilerin istatistiksel çözümlenmelerine ilişkin bilgiler ve istatistiksel çözümlenmeler sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

İlk olarak evli bireylerin çift uyum ölçeği, kök aileyle ilişkiler envanteri ve kök aileyle ilişkiler envanterinin alt ölçeklerinden aldıkları puanlara ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma bilgileri aşağıda verilmiştir.

Tablo 2: Evli Bireylerin Çift Uyum Ölçeği, Kök Aileyle İlişkiler Envanteri Ve Kök Aileyle İlişkiler Envanteri Alt Ölçeklerinden Aldıkları Puanlara İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma
Çift Uyum Ölçeği	117.02	17.50
Kök Aileyle İlişkiler Ölçeği	15.72	4.23
Anne İle İlişkiler	5.41	1.54
Baba İle İlişkiler	4.52	1.99
Aile Ortamı	5.76	1.60

Evli bireylerin çift uyum ölçeği, kök aileyle ilişkiler envanteri ve kök aileyle ilişkiler envanteri alt ölçeklerinden aldıkları puanlara ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma değerlerinin sunulduğu Tablo 2 incelendiğinde ve envanterlerden alınabilecek en yüksek puanlar göz önünde bulundurulduğunda, alınan puan ortalamalarının yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca kök aileyle ilişkiler envanterinin alt ölçeklerinden alınan puan ortalamalarına göre en yüksek puan ortalaması aile ortamı alt ölçeğine, sonra anne ile ilişkiler alt ölçeğine aitken, en düşük puan ortalaması baba ile ilişkiler alt ölçeğine aittir.

3.1. Evli bireylerin kök aileleriyle ilişkileri (aile ortamı, anneye ilişkiler, babayla ilişkiler) ve evlilik uyumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Evli bireylerin kök aileyle ilişkiler envanteri ve alt ölçeklerinden aldıkları puanlar ile çift uyum ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki ilişkiye görmek amacıyla pearson momentler çarpımı korelasyonu uygulanmıştır.

Tablo 3: Evli bireylerin kök aileleriyle ilişkiler (aile ortamı, anneye ilişkiler, babayla ilişkiler) ve çift uyum ölçeğinden aldıkları puanlara ilişkin Pearson Momentler Çarpımı Korelasyonu sonuçları

		Kök Aileyle İlişkiler	Anne İle İlişkiler	Baba İle İlişkiler	Aile Ortamı
Evlilik Uyumu	r	.456**	.329**	.374**	.408**
	Anlamlılık Düzeyi	.000	.000	.000	.000
	N	242	242	242	242

Tablo 3 incelendiğinde evli bireylerin kök aileyle ilişkileri ($r=.456, p<.01$), aile ortamı ($r=.408, p<.01$), anneye ilişkiler ($r=.329, p<.01$), babayla ilişkiler ($r=.374, p<.01$) ile evlilik uyumları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur. Bu da kök aileyle ilişkilerin sağlamlık düzeyleri arttıkça evlilik uyum düzeylerinin de artacağını göstermektedir.

3.2. Evli bireylerin cinsiyetlerine göre kök aileleriyle ilişkileri (aile ortamı, anneye ilişkiler, babayla ilişkiler) ve evlilik uyumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Evli bireylerin kök aileyle ilişkiler envanteri ile alt ölçeklerinden aldıkları puanlar ve çift uyum ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki ilişkinin cinsiyete göre değişip değişmediğini görmek amacıyla Manova testi yapılmıştır. Buna ilişkin bulgular Tablo 4'de verilmiştir.

Tablo 4: Evli bireylerin cinsiyetlerine göre kök aileleriyle ilişkiler (aile ortamı, anneye ilişkiler, babayla ilişkiler) ve çift uyum ölçeğinden aldıkları puanlara ilişkin MANOVA testi sonuçları

	Cinsiyet	Kişi Sayısı	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma
Çift Uyum Ölçeği	Kadın	111	118.92	17.28
	Erkek	131	115.41	17.59
	Toplam	242	117.02	17.50
Kök Aileyle İlişkiler Ölçeği	Kadın	111	16.27	3.67
	Erkek	131	15.25	4.61
	Toplam	242	15.72	4.23
Anne İle İlişkiler	Kadın	111	5.45	1.53
	Erkek	131	5.37	1.55
	Toplam	242	5.41	1.54
Baba İle İlişkiler	Kadın	111	4.83	1.79
	Erkek	131	4.25	2.11
	Toplam	242	4.52	1.99
Aile Ortamı	Kadın	111	5.94	1,57
	Erkek	131	5,61	1.62
	Toplam	242	5.76	1.60

Tablo 4 incelendiğinde evli bireylerin cinsiyetlerine göre kök aileyle ilişkiler ve alt ölçekleri olan anne ile ilişkiler, baba ile ilişkiler, aile ortamı ile evlilik uyumları arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır (Wilk's Lambda(Λ)=.966; $F(1,240)=1.651$, $p>.05$). Bu da evli bireylerin kök aileyle ilişkiler envanteri ve alt ölçeklerinden aldıkları puanlar ile çift uyum ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki ilişkinin cinsiyete göre değişmediğini göstermektedir.

BÖLÜM 4

TARTIŞMA VE YORUM

Bu bölümde evli bireylerin kök aileyle ilişkiler envanteri ve alt ölçeklerinden aldıkları puanlar ile çift uyum ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki ilişki ve evli bireylerin cinsiyetlerine göre kök aileyle ilişkileri ile alt ölçeklerinden aldıkları puanlar ile çift uyum ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki ilişki tartışılmış ve yorumlanmıştır.

4.1. Evli bireylerin kök aileleriyle ilişkileri (aile ortamı, anneye ilişkiler, babayla ilişkiler) ve evlilik uyumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Araştırma bulguları incelendiğinde kök aileyle ilişkiler envanteri ve alt ölçeklerinden (anne ile ilişkiler, baba ile ilişkiler, aile ortamı) aldıkları puanlar ile çift uyum ölçeğinden aldıkları puanlar arasında pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu bulunmuştur.

Germann (1988)'in yapmış olduğu çalışmada kök aile sosyalizasyonu ve mizacın evlilikte ilişki uyumuna etkisi incelenmiştir. 179 evli çift üzerinde yapılan bu çalışmada kök aile sosyalizasyonu ile evlilik uyumu arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Laham (1990)'in yapmış olduğu çalışmada Framo'nun kök aile müdahalesini alan ve almayan bireylerin evlilik uyum düzeyleri araştırılmıştır. 71 kişinin katıldığı çalışma sonucunda Framo'nun kök aile müdahalesi alan bireylerin evlilik uyum düzeyleri almayan bireylerden yüksek bulunmuştur. Larson, Benson, Wilson ve Medora (1998)'un yapmış oldukları çalışmada kök aile etkisinin erken ergenlerde evlilik tutumuna ve evlilik için hazır olmaya etkisi incelenmiştir. 977 kişinin katıldığı araştırma sonucunda kök ailenin evlilik tutumuna ve evliliğe hazır olmaya pozitif yönde düşük düzeyde etki ettiği bulunmuştur. Skuja ve Halford (2004) erkeklerin kök ailesinde şiddet görmesiyle çiftlerin çatışma yönetimi

arasındaki ilişkiyi inceledikleri araştırma sonucunda şiddete maruz kalan grupta şiddete maruz kalmayan gruba göre daha yüksek aile içi şiddet yaşadıkları ve olumsuz iletişim kurdukları görülmüştür. Falcke, Wagner ve Mosmann (2008) Brezilya'da yaşayan 544 çift üzerinde yapmış oldukları çalışmada evli çiftlerin kök aileleri ile evlilik uyumları arasındaki ilişki incelenmiş, sonucunda evli çiftlerin kök aileleri ile evlilik uyumları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Whitton, Waldinger, Schulz, Allen ve Crowell (2008)'in 47 birey üzerinde yapmış oldukları çalışmada kök aile etkileşimlerinin yetişkinlikteki kendi aile etkileşimlerine ve evlilik düzenlerine etkisi incelenmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen verilere göre kök aile etkileşimlerinin, şu anki evlilikleri üzerinde etkili olduğu ve evlilik uyumlarını pozitif yönde etkilediği bulunmuştur. Ghoroghi, Hassan ve Baba (2012)'nin 220 evli birey üzerinde yapmış oldukları çalışmada kök aile ilişkileri ile evlilik uyumları arasındaki ilişki incelenmiş, sonucunda kök aile ilişkileri ile evlilik uyumları arasında pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişki bulunmuştur. Strait, Sandberg, Larson ve Harper (2015)'in yapmış oldukları çalışmada kök aile deneyimleri ile evlilikte cinsel tatmin ve evlilik kalitesi arasındaki ilişki incelenmiş, sonucunda olumlu kök aile deneyimleri ile evlilik kalitesi arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Cihan Güngör (2007) tarafından evlilik doyumunu açıklayan evliliğe hazır oluş düzeyi, evlilikte özyeterlilik, psikolojik belirtiler, stresle başa çıkma tarzlarından olan aktif planlama ve gelişime açıklık, duygusal tutarsızlık, özdenetim ve yumuşak başlılık kişilik özellikleri arasındaki doğrudan ve dolaylı ilişkileri incelemeye yönelik bir model geliştirilmiş, sonucunda kök aile ilişkilerinin evlilik doyumunu yordadığı bulunmuştur. Ülker (2011) tarafından yapılan çalışmada kök aile ile ilişkiler, problem çözme becerileri, evlenme yaşı ve evlilik süresi değişkenlerinin evlilik çatışmasının sıklık ve yaygınlığını yordama gücü incelenmiş ve kök aile ile ilişkilerin evlilik çatışması yaygınlığını anlamlı düzeyde yordadığı bulunmuştur. Kendir ve Demirli (2016)'nin 400 evli birey üzerinde yapmış olduğu çalışmada anne-baba tutumunun evlilik doyumu üzerindeki etkisi incelenmiş, sonucunda evlilik doyumu ve demokratik tutum arasında zayıf düzeyde pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu bulunmuştur. Yapılan literatür taramasında ulaşılan bu çalışmaların sonuçlarıyla bu çalışmanın sonucunun benzer olduğu bulunmuştur.

MacEwen ve Barling (1988)'in yapmış oldukları çalışmada kök ailede şiddet gören bireylerin evliliklerindeki stres durumlarına verdikleri saldırganlık tepki

düzeyleri incelenmiş, sonucunda hem kadınlar hem de erkekler için stres durumlarında saldırganlık gösterdikleri bulunmuşken, bu durumun kök aile ile anlamlı bir ilişkisi olmadığı bulunmuştur. Muraru ve Turliuc (2012)'in 164 evli birey üzerinde yapmış oldukları araştırmada kök aile, romantik bağlanma ve evlilik uyumu arasındaki ilişki incelenmiş, sonucunda kök aile ile evlilik uyumu arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Kendir ve Demirli (2016)'nin 400 evli birey üzerinde yapmış oldukları çalışmada anne-baba tutumunun evlilik doyumu üzerindeki etkisi incelenmiş, sonucunda otoriter ve korumacı anne-baba tutumunun evlilik doyumu ile ilişkili olmadığı bulunmuştur. Yapılan literatür taramasında ulaşılan bu çalışmaların sonuçlarıyla bu çalışmanın sonucunun benzer olmadığı bulunmuştur.

Literatür taraması sonucunda ulaşılan ilgili çalışmalara bakıldığında kök aile ilişkileri ile evlilik uyumu arasında ilişkinin olduğunu ifade eden çalışmaların çoğunlukta olduğu görülmektedir. Bu araştırma bulgusu ve diğer araştırmalar da bireyin içine doğup büyüdüğü ailesinin sahip olduğu değer, tutum, davranış, ilişki örüntüleri ve becerilerini çocuğa geçirdiğini göstermektedir. Anne baba ile ilişkilerden ve aile ortamından etkilenen birey kök ailesi içerisinde gözlemlendiği, öğrendiği, tecrübe ettiği kişiler arası ilişkileri ve aile içi ilişkileri evlilik bağıyla kurduğu kendi aile yaşantısına yansıttığını, benzer tutum ve davranışlarda bulunduğunu göstermektedir. Ayrıca bulgunun pozitif yönde olması kuşaklar arası aktarım yoluyla devam eden aile içi ilişkilerin olumlu olması durumunda şu anki ailedeki ilişkilerinde olumlu olacağını göstermektedir.

4.2. Evli bireylerin cinsiyetlerine göre kök aileleriyle ilişkileri (aile ortamı, anneye ilişkiler, babayla ilişkiler) ve evlilik uyumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Araştırma bulgularına göre evli bireylerin cinsiyetlerine göre kök aileyle ilişkiler envanteri ve alt ölçeklerinden (anne ile ilişkiler, baba ile ilişkiler, aile ortamı) aldıkları puanlar ile çift uyum ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır.

Sabatelli ve Bartle-Haring (2003)'in 125 çiftin katılımıyla yapmış oldukları çalışmada evli çiftlerin kök aile deneyimleri ile evlilik uyumları arasındaki ilişki incelenmiş ve cinsiyete göre kök aile deneyimleri ile evlilik uyumları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Gardner ve arkadaşları (2007) tarafından 736 çift

üzerinde yapılan araştırmada, kök ailenin duygusal tepkisellik, ilişki doyumu ve çatışma yönetimi üzerindeki etkisi incelenmiş, sonucunda kök aile deneyimlerinin ilişki doyumu üzerinde yordayıcı olduğu ve kök ailede yaşanan zorlukların kadın ve erkekleri farklı etkilediği bulunmuştur. Ghoroghi, Hassan ve Baba (2012)'nın yapmış oldukları çalışmada kök aile ilişkileri ile evlilik uyumları arasındaki ilişki incelenmiş, cinsiyete göre kök aile ile ilişkiler ve evlilik uyumu arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır. Strait, Sandberg, Larson ve Harper (2015)'ın yapmış oldukları araştırmada kök aile deneyimleri ile evlilikte cinsel tatmin ve evlilik kalitesi arasındaki ilişki incelenmiş, cinsiyete göre kök aile deneyimleri ile evlilik kalitesi arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Bunların yanında evlilik uyumunun cinsiyetle ilişkisini araştıran bazı araştırmalarda anlamlı ilişki bulunmuşken (Heenne ve arkadaşları, 2007; Kalkan, 2002; şener, 2002; şendil ve Korkut, 2008; şener ve Terzioğlu, 2008; Kumcağız ve Güner, 2017); bazı araştırmalarda ise anlamlı ilişki bulunmamıştır (Fışıloğlu, 1992; Haws ve Mallinckxodt, 1998; Tutarel-Kışlak ve abuka, 2002; Demiray, 2006; Düzgün, 2009; Erişti, 2010; Yeşiltepe, 2011; Kublay, 2013; Özcan, 2016).

Literatür taraması sonucunda ulaşılan ilgili çalışmalara bakıldığında cinsiyete göre bazı araştırmalarda anlamlı ilişki bulunmuşken bazılarında bulunamamıştır. Bu araştırmada da cinsiyet ile ilişki bulunamaması, araştırmaya katılan bireylerin çoğunluğunun koruyucu ve demokratik aile tutumlarına sahip olmalarından kaynaklandığı düşünölmektedir. Her iki aile tipi de çocuklarını sahiplenen, onlara değer veren, çocuklar arasında ayırım yapmayan bir tutuma sahiptir. Bu da kadın ve erkeklerin kök aile süreçlerinden benzer şekilde etkilenmelerine sebep olabileceğini göstermektedir. Kök aileden benzer şekilde etkilenen kadın ve erkeklerin bu etkileri kendi evliliklerine benzer şekilde taşımaktadırlar.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırma bulgularının genel bir değerlendirilmesi yapılmış ve bu değerlendirmeler sonucunda hem uygulamaya hem de ileride bu alanda yapılacak araştırmalara yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Sonuçlar

1. Evli bireylerin kök aileyle ilişkileri sağlıklı olduğunda evlilik uyumları da artmaktadır.
2. Evli bireylerin kök aileyle ilişkileri ve evlilikteki uyumları arasındaki ilişki kadınlar ve erkeklerde anlamlı fark göstermemektedir.

Öneriler

1. Yeni yapılacak çalışmalarda başka ölçeklerden de (anne-baba tutumları, ayrışma - bireyleşme envanteri vb.) yararlanılarak evli bireylerin kök aileyle ilişkileri ve evlilik uyumları ile başka değişkenler de incelenebilir.
2. Bu araştırma Samsun ilinde yaşayan evli bireylerle gerçekleştirilmiştir. Daha geniş bir evren ve örnek grubu ile benzer bir çalışma yapılabilir.
3. Araştırma sonucundan elde edilen bulgular doğrultusunda evli bireylere verilen aile danışmanlığı sürecinde kök ailelerinin evliliklerine etkileri konusunda farkındalık kazandırılabilir.
4. Aile danışmanlığı sürecine tüm aile dahil edilerek aile sistemi içerisindeki işlevsizlikler çözülebilir ve sistemin yeniden yapılandırılmasıyla daha sağlıklı aile yapıları oluşturulabilir.
5. Ebeveynlere yönelik aile eğitim programları geliştirilip bu doğrultuda verilecek eğitimlerle çocuklarına evlilik konusunda iyi örnekler oluşturmaları ve işlevsel aile yapısı modelleri kazandırmaları ve gelecekte kurulacak ailelerin evlilik uyumlarının artırılması sağlanabilir.

6. Bekar bireylere yönelik evlilik öncesi psikolojik danışma sürecinde kök aileyle ilişkiler ele alınıp olumsuz kök aile deneyimleri çözümlenebilir.
7. Öğrencilere sağlıklı aile süreçleri hakkında ders ve seminerler verilerek işlevsel aile bilinci geliştirilebilir.
8. Aileler olumlu aile yaşantısı örnekleriyle çocuklarına iyi model olmalı ve çocuklarının bu yöndeki gelişimlerini desteklemelidirler.

KAYNAKÇA

- Akün, E. (2013). Yapısal Aile Sistemleri Kuramı Bağlamında Ergenlik Döneminde Aile Yapısı ve Ergenlik Dönemi Sorunları. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 53(1), 85-116.
- Aliakbari, D. M. (2010). Relationship between women sexual function and marital adjustment. *Journal of Behavioral Sciences*, 4 (3), 199-206.
- Almas, G. (2010). *Evlilikte uyum ve inanç gelişimi arasındaki ilişkiler*. Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Sivas.
- Al-Othman, H. M. (2012). Marital happiness of married couples in the UAE society: A sample from Sharjah. *Asian Social Science*, 8 (4), 217-224.
- Anderson, J. R., Johnson, M. D., Liu, W., Zheng, F., Hardy, N. R. ve Lindstrom, R. A. (2014). Young adult romantic relationships in Mainland China: Perceptions of family of origin functioning are directly and indirectly associated with relationship success. *Journal of Social and Personal Relationships*, 31 (7), 871-887.
- Babuşcu, B. (2014). *Evlü bireylerde ebeveyn kabul-reddi ve eş kabul-reddi arasındaki ilişkide erken dönem uyumsuz şemaların aracı rolü*. Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Ankara.
- Bali, A., Dhingra, R. ve Baru, A. (2010). Marital adjustment of childless couples. *J Soc Sci*, 24 (1), 73-76.
- Baran, G. ve Yurteri Tiryaki, A. (2016). Aile yaşam döngüsü. G. Baran (Ed.). *Aile yaşam dinamiği*. Ankara: Pelikan Yayıncılık.
- Bircan, S. (2011). *Madde bağımlısı olan ve olmayan ergenlerin benlik saygıları, algıladıkları ebeveyn kabul reddi ve çocuk yetiştirme stillerinin karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Kara Harp Okulu, Savunma Bilimleri Enstitüsü, Güvenlik Bilimleri Ana Bilim Dalı, Ankara.
- Birch, P. J. (1999). *Family-of-origin distress and intimacy in later-life couples*. Master of Science, Department of Marriage and Family Therapy, Brigham Young University, USA.
- Boden, J. S., Fischer, J. L. ve Niehuis, S. (2009). Predicting marital adjustment from young adults' initial levels and changes in emotional intimacy over time: A 25-year longitudinal study. *Journal of Adult Development*, 17(3), 121-134.
- Booth, A., Johnson, D. R., Branaman, A. ve Sica, A. (1995). Belief and behavior: Does religion matter in today's marriage?. *Journal of Marriage and The Family*, 57 (3), 661-671.
- Boran, F. (2003). *Aşk ve evlilik*. İstanbul: Epsilon.
- Bouchard, G. ve Doucet, D. (2011). Parental divorce and couples' adjustment during the transition to parenthood: The role of parent-adult child relationships. *Journal of Family Issues*, 32 (4), 507-527.

- Bowen, M. (1981). *Therapy in the practice of psychotherapy*. Gurman, S. ve White, H. (Ed.). Annual review of family therapy. Newyork: Human Sciences Press.
- Canatan, K. ve Yıldırım, E. (2013). *Aile sosyolojisi*. 3. Baskı. İstanbul: Açılım Kitap.
- Chen, Z., Tanaka, N., Uji, M., Hiramura, H., Shikai, N., Fujihara, S., ve Kitamura, T. (2007). The role of personalities in the marital adjustment of Japanese couples. *Social Behavior and Personality: an international journal*, 35(4), 561-572.
- Cihan Güngör, H. (2007). *Evlilik doyumunu açıklamaya yönelik bir model geliştirme*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı, Ankara.
- Cordova, J. V., Gee, C. B. ve Warren, L. Z. (2005). Emotional skillfulness in marriage: Intimacy as a mediator of the relationship between emotional skillfulness and marital satisfaction. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 24 (2), 218-235.
- Crawford, D. W., Houts, R. M., Huston, T. L. ve George, L. J. (2002). Compatibility, leisure and satisfaction in marital relationships. *Journal of Marriage and The Family*, 64 (2), 433-449.
- Curtis, K. T. ve Ellison, C. G. (2002). Religious heterogamy and marital conflict: Findings from the National Survey of Families and Households. *Journal of Family Issues*, 23 (4), 551-576.
- Çaplı, O. (1992). *Evlenmeye hazır mısınız?*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Çelik, M. (2006). *Evlilik doyum ölçeği geliştirme çalışması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Darvizeh, Z. ve Kahaki, F. (2008). Relationship between marital adjustment and psychological well-being. *Womens Studies*, 6 (1), 91-104.
- Dattilio, M. F. (2012). *Bilişsel davranışçı çift ve aile terapisi* (M. Benveniste, S. Kızıldaş, P. Turanlı, Çev.). 2. Baskı. İstanbul: Psikoterapi Enstitüsü Eğitim Yayınları.
- Dekel, R., Solomon, Z. ve Bleich, A. (2005). Emotional distress and marital adjustment of caregivers: Contribution of level of impairment and appraised burden. *Anxiety, Stress & Coping*, 18 (1), 71-82.
- Demiray, Ö. (2006). *Evlilikte uyumun demografik özelliklere göre incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Diyarbakır.
- Doğan, H. (2010). *Evli bireylerin sosyotropik-otonomik kişilik özellikleriyle evliliklerinde çatışma yaşama durumları arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Adana.
- Duman, M. (2012). *Mizaç ve karakter özelliklerinin evlilik uyumu ve cinsiyet açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı, Mersin.

- Düzgün, G. (2009). *Evli kişilerde depresyon, ilişkiye ilişkin inanç, kendini ayarlama düzeyinin evlilik uyumu ile ilişkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji (Uygulamalı Psikoloji) Anabilim Dalı, Ankara.
- Ekşi, H. ve Kahraman, Z. (2012). Bir evlilik ve aile hayatı eğitim programının evli kadınlarda evlilik uyumuna ve aile sistemine etkisi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 36, 129-145.
- Emmelkamp, P. M., Haan, E. ve Hoogduin, C. A. (1990). Marital adjustment and obsessive-compulsive disorder. *The British Journal of Psychiatry*, 156 (1), 55-60.
- Erbek, E., Beştepe, E., Akar, H., Eradamlar, N., ve Alpkın, R. L. (2005). Evlilik uyumu. *Düşünen Adam*, 18 (1), 39-47.
- Erişti, A. (2010). *Bağlanma stilleri, kişilik özellikleri ve evlilik uyumu arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Ersanlı, K. (1990). Aile içi ilişkilerin dayandığı psikolojik temeller. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5, 47-55.
- Ersanlı, K. (2005). *Davranışlarımız gelişim ve öğrenme*. Samsun: Eser Matbaası.
- Falcke, D., Wagner, A. ve Mosmann, C. P. (2008). The relationship between family-of-origin and marital adjustment for couples in Brazil. *Journal of Family Psychotherapy*, 19 (2), 170-186.
- Fışıloğlu, H. (1992). Lisansüstü öğrencilerinin evlilik uyumu. *Psikoloji Dergisi*, 7(28), 16-23.
- Fışıloğlu, H. (1996). Virginia Satir: Aile içi algı-iletişim. E. Kerimoğlu (Ed.). *Aile tedavileri*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Fışıloğlu, H. ve Demir, A. (2000). Applicability of the dyadic adjustment scale for measurement of marital quality with turkish couples. *European Journal of Psychological Assessment*, 16 (3), 214–218.
- Filipoviç, S., Vukosavljeviç-Gvozden, T. ve Opaçiç, G. (2016). Irrational beliefs, dysfunctional emotions, and marital adjustment: A structural model. *Journal of Family Issues*, 37 (16), 2333-2350.
- Fowers, B.J. (1993). Psychology as public philosophy: An illustration of the moral dimension of psychology with marital research, *Journal of Theoretical and Philosophical Psychology*, 13: 124-136.
- Gardner, B.C., Busby D.M. ve Brimhall A.S. (2007). Putting emotional reactivity in its place? Exploring family of origin influences on emotional reactivity, conflict, and satisfaction in premarital couples. *Contemporary of Family Therapy*, 29, 113–127.
- Geçtan, E. (1984). *Çağdaş yaşam ve normal dışı davranışlar*. Ankara: Maya Yayınları.
- Germann, H. P. (1988). *Relationship adjustment in marriage as influenced by psychological temperament and family-of-origin socialization experiences*. Doctoral dissertation, Texas State University, Texas/USA.

- Ghoroghi, S., Hassan, S. A. ve Baba, M. (2012). Function of family-of-origin experiences and marital adjustment among married Iranian students of Universiti Putra Malaysia. *International Journal of Psychological Studies*, 4 (3), 94.
- Gladding, S. T. (2015). *Aile terapisi: tarihi, kuram ve uygulamaları* (İ. Keklik ve İ. Yıldırım, Çev. Ed.). 3. Baskı, Ankara: Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği Yayınları.
- Glenn, N. D. (1991). The recent trend in marital success in the United States. *Journal of Marriage and The Family*, 261-270.
- Godbout, N., Dutton, D. G., Lussier, Y. ve Sabourin, S. (2009). Early exposure to violence, domestic violence, attachment representations and marital adjustment. *Personal Relationships*, 16 (3), 365-384.
- Gover, A. R., Kaukinen, C. ve Fox, K. A. (2008). The relationship between violence in the family of origin and dating violence among college students. *Journal of Interpersonal Violence*, 23 (12), 1667-1693.
- Hashmi, H. A., Khurshid, M. ve Hassan, I. (2007). Marital adjustment, stress and depression among working and non-working married women. *Internet Journal of Medical Update*, 2 (1), 19-26.
- Haws, W. A. ve Mallinckrodt, B. (1998). Separation-individuation from family of origin and marital adjustment of recently married couples. *American Journal of family therapy*, 26 (4), 293-306.
- Heene, E., Buysse, A. ve Van Oost, P. (2007). An interpersonal perspective on depression: The role of marital adjustment, conflict communication, attributions, and attachment within a clinical sample. *Family Process*, 46 (4), 499-514.
- Hoşgör, E. T. (2013). *Evli çiftlerin öfke ifade tarzları ile evlilik uyumunun incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Anabilim Dalı, İzmir.
- Hovestadt, A. J., Anderson, W. T., Piercy, F. P., Cochran, S. W. ve Fine, M. (1985). A family-of-origin scale. *Journal of Marital and Family Therapy*, 11(3), 287-297.
- Humphreys, T. (1998). *Aile: Terk etmemiz gereken sevgili*. 2. Baskı. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Isaac, R. ve Shah, A. (2004). Sex roles and marital adjustment in Indian couples. *International Journal of Social Psychiatry*, 50 (2), 129-141.
- Kalkan, M. (2002). *Evlilik ilişkisini geliştirme programının, evlilerin evlilik uyum düzeylerine etkisi*. Doktora Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Samsun.
- Kalkan, M. (2012). Evlilik öncesi psikolojik danışmada ele alınan konular. M. Kalkan, Z. Hamamcı (Ed.). *Evlilik öncesi psikolojik danışma*. Ankara: Anı Yayıncılık.

- Kalkan, M., ve Ersanlı, E. (2008). Bilişsel-davranışçı yaklaşıma dayalı evlilik ilişkisini geliştirme programının evli bireylerin evlilik uyumuna etkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 8, 963-986.
- Kantarcı, D. (2009). *Evli bireylerin bağlanma stillerine göre adatma eğilimleri ve çatışma yönetim biçimlerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Karahan, T. F. ve Sardoğan, M. E. (2004). *Psikolojik danışma ve psikoterapide kuramlar*. 2. Baskı. Samsun: Deniz Kültür Yayınları.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kendir, M. ve Demirli, C. (2016). Evlilik doyumu üzerinde anne baba tutumunun etkisinin incelenmesi. *Education Sciences*, 11 (4), 96-113.
- Kerr, M. E., (2000). One family's story: a primer on bowen theory. The bowen center for the study of the family. <http://www.thebowencenter.org>.
- Kim, J. M. (2003). Structural family therapy and its implications for the Asian American family. *The Family Journal*, 11(4), 388-392.
- Kinnunen, U. ve Feldt, T. (2004). Economic stress and marital adjustment among couples: Analyses at the dyadic level. *European Journal of Social Psychology*, 34 (5), 519-532.
- Knapp, D. J., Norton, A. M. ve Sandberg, J. G. (2015). Family-of-origin, relationship self-regulation, and attachment in marital relationships. *Contemporary Family Therapy*, 37 (2), 130-141.
- Kublay, D. (2013). *Evlilik uyumunun değer tercihleri ve öznel mutluluk açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı, Trabzon.
- Kumcağız, H. ve Güner, Z. (2017). Analysis of various variables including social support and marital adjustment as predictors of job satisfaction for nurses. *Journal of Human Sciences*, 14 (1), 225-249.
- Laham, J. W. (1990). Family-of-origin intervention: An intergenerational approach to enhancing marital adjustment. *Journal of Contemporary Psychotherapy*, 20 (4), 211-222.
- Larson, J. H., Benson, M. J., Wilson, S. M. ve Medora, N. (1998). Family of origin influences on marital attitudes and readiness for marriage in late adolescents. *Journal of Family Issues*, 19(6), 750-768.
- Li, A., Robustelli, B. L. ve Whisman, M. A. (2016). Marital adjustment and psychological distress in Japan. *Journal of Social and Personal Relationships*, 33 (7), 855-866.
- Lopez, J. L., Riggs, S. A., Pollard, S. E. ve Hook, J. N. (2011). Religious commitment, adult attachment, and marital adjustment in newly married couples. *Journal of Family Psychology*, 25 (2), 301-309.
- Lussier, Y., Sabourin, S. ve Turgeon, C. (1997). Coping strategies as moderators of the relationship between attachment and marital adjustment. *Journal of Social and Personal Relationships*, 14 (6), 777-791.

- MacEwen, K. E. ve Barling, J. (1988). Multiple stressors, violence in the family of origin and marital aggression: A longitudinal investigation. *Journal of Family Violence*, 3 (1), 73-87.
- Mamiyev, H. (2005). *Türkiye’de üniversite eğitimi almakta olan Türkmenistanlı erkek öğrencilerin ebeveyn kabul-reddi ve psikolojik uyum açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, İzmir.
- McGovern, J. M. ve Meyers, S. A. (2002). Relationships between sex-role attitudes, division of household tasks, and marital adjustment. *Contemporary Family Therapy*, 24 (4), 601-618.
- Meclis Araştırma Komisyonu Raporu, 2016. Aile bütünlüğünü olumsuz etkileyen unsurlar ile boşanma olaylarının araştırılması ve aile kurumunun güçlendirilmesi için alınması gereken önlemlerin belirlenmesi.
- Merikangas, K. R., Prusoff, B. A., Kupfer, D. J., ve Frank, E. (1985). Marital adjustment in major depression. *Journal of Affective Disorders*, 9(1), 5-11.
- Mert, A., ve Soyer, B. (2014). “Kevin Hakkında Konuşmalıyız” filminin Bowlby’nin çocukluk dönemi bağlanma stilleri ve Minuchin’in yapısal aile sistemleri yaklaşımı temel kavramları kullanılarak değerlendirilmesi. *Türkiye Sosyal Politika ve Çalışma Hayatı Araştırmaları Dergisi*, 7, 100-115.
- Muraru, A. A. ve Turliuc, M. N. (2012). Family-of-origin, romantic attachment, and marital adjustment: a path analysis model. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 33, 90-94.
- Nazlı, S. (2009). *Aile danışmanlığı*. 5. Baskı. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Okur, Ö. (2016). *Algılanan anne-baba arasındaki çatışma, algılanan anne-baba tutumları ve bağlanma stillerinin romantik ilişkilerdeki tutumlar üzerine etkileri*. Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Ankara.
- Onur, B. (1991). *Gelişim psikolojisi; yetişkinlik, yaşlılık, ölüm*. 2. Baskı. İstanbul: İmge Kitabevi Yayınları.
- Ortega, S. T., Whitt, H. P. ve William Jr, J. A. (1988). Religious homogamy and marital happiness. *Journal of Family Issues*, 9 (2), 224-239.
- Orthner, D. K. (1975). Leisure activity patterns and marital satisfaction over the marital career. *Journal of Marriage and The Family*, 37 (1), 91-102.
- Özaydınlık, Ş. (2014). *Evli çiftlerin evlilik uyumu ile kişilik özellikleri ve romantik ilişkilerindeki sosyal ilginin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, İstanbul.
- Özbalcı, N. (2009). Evlilik öncesi ilişkiler. H. Yavuzer (Ed.). *Evlilik okulu*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Özcan, Ö. (2016). Evlilik uyumu ile tolerans düzeyi arasındaki ilişki. Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı, Samsun.

- Özden, M. S. (2013). *Önceden edinilmiş ve sonradan kazanılmış gelişim özelliklerinin evlilikte çift uyumu ile ilişkisi*. Doktora Tezi, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul.
- Özgüven İ.E. (2001). *Ailede iletişim ve yaşam*. Ankara: PDREM Yayınları.
- Özgüven, İ. E. (2014). *Evlilik ve aile terapisi*. 3. Basım, Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Özügürlü, K. (1985). *Evlilik raporu*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Parrott, L. ve Parrott, L. (1996). *Questions couples ask*. Michigan: Zondervan.
- Rasouli, Z. ve Farahbakhsh, K. (2009). Relationship between attachment styles and locus of control with marital adjustment. *Andisheh Va Raftar (Applied Psychology)*, 4 (13), 17-24.
- Rovers, M., DesRoches, L., Hunter, P. E. ve Taylor, B. (2000). A family of origin workshop: Process and evaluation. *The Family Journal*, 8 (4), 368-375.
- Sabatelli, R. M. ve Bartle-Haring, S. (2003). Family-of-origin experiences and adjustment in married couples. *Journal of Marriage and Family*, 65 (1), 159-169.
- Sardoğan, M. E. ve Karahan, T. F. (2005). Evli bireylere yönelik bir insan ilişkileri beceri eğitimi programının evli bireylerin evlilik uyum düzeylerine etkisi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 38 (2), 89-102.
- Saxton. L. (1982). *Marriage. The nature of marriage, the individual, marriage and the family*. 5. Baskı, Wadsworth Publishing Company Belmont, California A Division of Wadsworth, Inc.
- Schramm, D. G., Marshall, J. P., Harris, V. W. ve Lee, T. R. (2012). Religiosity, homogamy, and marital adjustment: An examination of newlyweds in first marriages and remarriages. *Journal of Family Issues*, 33 (2), 246-268.
- Schumm, W. R., Obiorah, F. C. ve Silliman, B. (1989). Marital quality as a function of conservative religious identification in a sample of Protestant and Catholic wives from the Midwest. *Psychological Reports*, 64 (1), 124-126.
- Singh, R., Thind, S. K. ve Jaswal, S. (2006). Assessment of marital adjustment among couples with respect to women's educational level and employment status. *Anthropologist*, 8 (4), 259-266.
- Skuja, K. ve Halford, W. K. (2004). Repeating the errors of our parents? Parental violence in men's family of origin and conflict management in dating couples. *Journal of Interpersonal Violence*, 19 (6), 623-638.
- Solmuş, T. (2008). *Bağlanma ve aşkın iki yüzü*. 1. Baskı, İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Spanier, G. B. (1979). The measurement of marital quality. *Journal of sex & marital therapy*, 5(3), 288-300.
- Spanier, G. B. ve Lewis, R. A. (1980). Marital quality: a review of the seventies. *Journal of Marriage and The Family*, 42 (4), 825-839.
- Strait, J. G., Sandberg, J. G., Larson, J. H. ve Harper, J. M. (2015). The relationship between family-of-origin experiences and sexual satisfaction in married couples. *Journal of Family Therapy*, 37 (3), 361-385.

- Şafak Öztürk, C. ve Arkar, H. (2014). Evli Çiftlerde Evlilik Uyumu ve Cinsel Doyum Arasındaki İlişkiler. *Literatür Sempozyum Dergisi*, 1 (3), 16-24.
- Şendil, G. ve Korkut, Y. (2008). Evli çiftlerdeki çift uyumu ve evlilik çatışmasının demografik özellikler açısından incelenmesi. *Psikoloji Çalışmaları Dergisi*, 28, 15-34.
- Şener, A. (2002). *Ailede eşler arası uyuma etki eden faktörlerin araştırılması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Şener, A. ve Terzioğlu, G. (2008). Arkadaşlık ilişkilerinin evlilik uyumu üzerindeki etkisinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Sosyolojik Araştırmalar Dergisi*, 1, 1-15.
- Şengül Öner, D. (2013). *Evli bireylerin evlilik çatışması, çatışma çözüm stilleri ve evlilik uyumlarının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Anabilim Dalı, İzmir.
- Taşçı, E., Bolsoy, N., Kavlak, O. ve Yücesoy, F. (2008). İnfertil kadınlarda evlilik uyumu. *Türk Jinekoloji ve Obstetrik Derneği Dergisi*, 5 (2), 105- 110.
- Taycan, S. E. ve Kuruoğlu, A. Ç. (2014). Evlilik uyumu ile bağlanma stilleri ve mizaç ve karakter özellikleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 25(1), 9-18.
- Textor, M. R. (1989). The Healthy Family. *Journal Of Family Therapy*, 11(1), 59-75.
- Topham, G. L., Larson, J. H. ve Holman, T. B. (2005). Family of origin predictors of hostile conflict in early marriage. *Contemporary Family Therapy*, 27(1), 101-121.
- Tutarel-Kışlak, Ş. ve Çabukça, F. (2002). Empati ve demografik değişkenlerin evlilik uyumu ile ilişkisi. *Aile ve Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi*, 5(2), 35-43.
- Tutarel-Kışlak, Ş. ve Göztepe, I. (2012). Duygu dışavurumu, empati, depresyon ve evlilik uyumu arasındaki ilişkiler. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3 (2), 27-46.
- Ülker, G. (2011). *Evlilik çatışmasının sıklık ve yaygınlığının bazı değişkenlere göre yordanması*. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı, İzmir.
- Velidedeoğlu Kavuncu, N. (2011). *Kadın erkek ilişkilerinde sorunlar ve çözümleri*. Ankara:Efil Yayınevi.
- Wallace, P. M. ve Gotlib, I. H. (1990). Marital adjustment during the transition to parenthood: Stability and predictors of change. *Journal of Marriage and The Family*, 52 (1), 21-29.
- Whitton, S. W., Waldinger, R. J., Schulz, M. S., Allen, J. P., Crowell, J. A. ve Hauser, S. T. (2008). Prospective associations from family-of-origin interactions to adult marital interactions and relationship adjustment. *Journal of family Psychology*, 22 (2), 274.

- Yalçın, H. (2014). Evlilik uyumu ile sosyodemografik özellikler arasındaki ilişki. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3 (1), 250-261.
- Yazgan İnanç, B. ve Yerlikaya, E. E. (2010). *Kişilik kuramları*. 3. Baskı. Ankara: APEGEM Akademi.
- Yeşiltepe, S. S. (2011). *Öğretmenlerin evlilik uyumlarının psikolojik iyi oluş ve bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Adana.
- Yıldırım, İ. (1993). Farklı sosyo-ekonomik düzeydeki evli bireylerin uyum düzeyleri. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 1 (4), 23-28.
- Yıldız, A. (2010). Evlilikte yaşanan sorunlar ve başa çıkma yolları. H. Yavuzer (Ed.). *Evlilik okulu*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yıldız, A. (2013). *Anne baba tutumları ile evlilik doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Fatih Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Programı, İstanbul.
- Yıldız, M. (2016). *Romantik ilişkilerde şiddetin ana baba tutumları ve benlik saygısı ile ilişkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bilim Dalı, Bursa.
- Yılmaz, A. (2001). Eşler arasındaki uyum, anne-baba tutumu ve benlik algısı arasındaki ilişkilerin gelişimsel olarak incelenmesi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 16(47), 1-24.
- Yılmaz, F. E. (2014). Evli bireylerin ego durumları ile evlilik uyumları ve çocuklarının okul başarısı arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı, İstanbul.
- Yılmazçoban, M. (2011). Evlilikte çiftleri etkileyen unsurlar ve arkadaşlık ilkeleri. *Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1 (1), 178-195.
- Yüksel Şahin, F. (2010). Kişilerarası ilişkiler ve iletişim becerileri. H. Yavuzer (Ed.). *Evlilik okulu*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

EKLER

EK-1: Kök Aileyle İlişkiler Envanteri

Aşağıda Kök Aileyle İlişkiler Envanteri'nin bazı örnek maddelerine yer verilmiştir.

7. maddeye kadar olan ifadeleri hem anne hem de babanız için işaretleyiniz. �rnek Maddeler	ANNE		BABA	
	E	H	E	H
1. Sevgisini genellikle sarılarak göstermiştir.				
3. Bana karşı davranışlarında tutarlı olmuştur.				
6. Her konuda korkmadan konuşabilmişimdir.				
	EVET		HAYIR	
8. Aile olarak beraberce problemlerimizi ozmüşüzdür.				
11. Ailemde fiziksel şiddete uğramışımdır.				
13. Ebeveynlerimin biri veya her ikisi psikolojik yönden sorunlar yaşamışlardır.				

EK-2: Çift Uyum Ölçeği

Aşağıda Çift Uyum Ölçeğinden bazı örnek maddelere yer verilmiştir.

Örnek Maddeler	Her zaman anlarız	Hemen hemen her zaman anlarız	Nadiren anlarız	Sıkça anlarız	Hemen hemen her zaman anlarız	Her zaman anlarız
6.Cinsel yaşam						
13.Ev ile ilgili görevler						
	Her zaman	Hemen hemen her zaman	Zaman Zaman	Ara Sıra	Nadiren	Hiçbir Zaman
16. Ne sıklıkla boşanmayı, ayrılmayı ya da ilişkinizi bitirmeyi düşünür ya da tartışsınız?						
20. Evlendiğiniz için hiç pişmanlık duyar mısınız?						

EK-3: Kişisel Bilgiler Formu

Cinsiyetiniz	Kadın ( ) Erkek ( )
Yaşınız	.....
Öğrenim Düzeyiniz	İlköğretim ve Daha Az ( ) Lise ( ) Önlisans ( ) Lisans ve Lisansüstü ( )
Evlenme Yaşınız	.....
Sosyo-Ekonomik Durumunuzu Algılayışınız	Kötü ( ) Orta ( ) İyi ( )
Evlilik Süreniz	1 yıldan az ( ) 1-3 yıl ( ) 4-7 yıl ( ) 8 yıl ve üstü( )
Mesleğiniz	.....
Hayatınızın Çoğunlukla Geçtiği Yer	Köy ( ) İlçe ( ) İl ( )
Evlilik Biçiminiz	Görücü Usulü ( ) Anlaşarak ( ) Diğer ( )
Doğum Sıranız	İlk Çocuk ( ) Ortanca Çocuk ( ) Son Çocuk ( ) Tek Çocuk ( )
Eşinizin Doğum Sırası	İlk Çocuk ( ) Ortanca Çocuk ( ) Son Çocuk ( ) Tek Çocuk ( )
Aile Tipiniz	Çekirdek Aile ( ) Geniş Aile ( )
Anne-Baba Tutumunu Algılayış Biçiminiz	Demokratik ( ) Koruyucu ( ) Otoriter ( ) İlgisiz ( )
Kök Ailenizle ne sıklıkla görüşüyorsunuz/haberleşiyorsunuz?	Her gün ( ) Birkaç Günde bir ( ) Haftada bir ( ) Birkaç Haftada bir ( ) Ayda bir ( ) Hiç Bir Zaman ( )

ÖZGEÇMİŞ

Yılmaz ÇOĞALAN 04.01.1990 tarihinde Kastamonu'nun İhsangazi ilçesinde doğdu. Lise öğrenimini Kastamonu Mustafa Kaya Anadolu Lisesi'nde tamamladı. Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü'nden 2012 yılında mezun oldu. Aynı yıl Samsun Vezirköprü Mustafa Tunç Ortaokulu'na ilk atandı ve 2012-2016 yılları arasında aynı yerde görev yaptı. Ardından 2016'da Samsun Vezirköprü Köprülü Mehmet Paşa Anadolu Lisesi'nde görev yaptı ve son olarak 2016 yılından itibaren Samsun Çarşamba'da Çarşamba Anadolu Lisesi'nde görev yapmaktadır. 2014 yılında Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümünde yüksek lisansa başladı.

İletişim Bilgileri

e-mail: yilmazcogalan@hotmail.com

Telefon: 544 393 22 29

